

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamp plurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super Psalmos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

omnia, quæ possidebat, ostendit. Sed Propheta voce protinus audivit: *Ecce dies venient, & auferent omnia, quæ in domo tua sunt, in Babylonem: non relinquetur quidquam, dicit Dominus.* Sic aimirum hypocrita postquam magnis virtutibus excreverunt, quia cavere malignorum spirituum insidias negligunt, & celari in eisdem virtutibus nolunt, bona sua ostendendo, hostium faciunt, & prodentes subito amittunt, quidquid diutius studentes operantur. Hinc per Psalmistam dicitur: *Tradidisti in captivitatem virtutes eorum, & pulchritudinem eorum in manus inimici.* Virtus quippe & pulchritudo arrogantium inimici manibus traditur: quia omne bonum, quod per concupiscentiam laudis ostenditur, occulti adversarii juri mancipatur. Hostes namque ad rapinam provocat, qui suas eorum notitia divitias denudat. Quousque enim ab æternæ patriæ securitate disjungimur, per latronum insidiantium iter ambulamus. Qui ergo in itinere deprædari formidat, abscondat necesse est bona quæ portat. O miseri! qui affectantes laudes hominum in semetipsis dissipant fructus laborum, cumque se ostendere alienis oculis appetunt, damnant quod agunt. Quos nimirum maligni spiritus cum ad jactantiam provocant, eorum sicut diximus, opera captivantes denudant. Hinc est enim quod per Evangelium Veritas dicit: *Nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua, nisi elemosina tua in abscondito, & pater tuus, qui videt in abscondito, reddet tibi.* Hinc quod de electorum Ecclesia per Psalmistam dicitur: *Omnis gloria ejus filie regum ab intus.* Hinc Paulus ait: *Gloria nostra hæc est, testimonium conscientie nostræ.* Filia quippe regum Ecclesia, quæ in bono est opere spiritualium principum prædicatione generata, gloriam intus habet. quia hoc quod agit, in ostentationis jactantia non habet. Gloriam suam Paulus testimonium conscientie memorat: quia favores oris alieni non appetens, vitæ suæ gaudia extra semetipsum ponere ignorat. Occultanda sunt ergo quæ agimus, ne hæc in hujus vitæ itinere incaute portantes, latrocinantium spirituum incurfione perdamus.

CAPUT XI.

Occidit rex Babylonis filios Sedechie in Reblatha coram eo: oculos quoque Sedechie eruit.

Quod malignus spiritus subductis prius bonis operibus, post intelligentiæ lumine hominem privet. *In expos. B. Job, l. 7. c. 13 post init.*

Cum scriptura sacra Sedechie captivitatem narrat, ordinem captivitatis internæ denunciât. Rex quippe Babylonis, est antiquus hostis possessor intimæ confusionis. Qui prius filios ante intuentis oculos trucidat: quia sæpe sic bona opera interficit, ut hæc se amittere ipse qui captus est, dolens cernat. Nam bona gignit plerumque animus, & tamen carnis suæ delectationibus victus, bona quæ genuit amans perdit; & quæ patitur damna considerat, nec tamen virtutis brachium contra regem Babylonis levat: Sed dum videns nequitie perpetratione percutitur, ad hoc quandoque peccati usu producitur, ut ipso quoque rationis lumine privetur. Unde Babylonis rex extinctis prius filiis, Sedechie oculos eruit: quia malignus spiritus subductis prius bonis operibus, post & intelligentiæ lumen tollit. Quod rectè Sedechias in Reblatha patitur: Reblatha quippe multa hæc interpretatur. Ei enim quandoque & lumen rationis clauditur, qui pravo usu ex iniquitatis suæ multitudinè gravatur.

Finis Expositionis quarti Regum.

S. Greg. Tom. III.

CAPITVLA LIBRI
PSALMORUM.

- A**
- 1 **E**T in cathedra pestilentia non sedit.
  - 2 Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarum.
  - 3 Item unde supra.
  - 4 Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringes eos.
  - 5 Servite Domino in timore, & exultate ei cum tremore.
  - 6 Filij hominum usquequo gravi corde?
  - 7 Irascimini & nolite peccare.
  - 8 Scuto bona voluntatis tue coronasti nos.
  - 9 Manè aspero tibi, & videbo.
  - 10 Domine ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me.
  - 11 In inferno autem quis constabitur tibi?
  - 12 Turbatus est præ ira oculus meus.
  - 13 Inveteravi inter omnes inimicos meos.
  - 14 Deus iudex iustus, fortis & longanimis.
  - 15 Arcum suum tetendit & paravit, &c.
  - 16 Concepit dolorem & peperit iniquitatem.
  - 17 Ut destruas inimicum, & defensorem.
  - 18 Quoniam videbo calos tuos opera digitorum tuorum.
  - 19 Pisces maris qui perambulant semitas maris.
  - 20 Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem, &c.
  - 21 Non in finem oblivio erit pauperum, &c.
  - 22 Sub lingua ejus labor & dolor, sedet in insidiis, &c.
  - 23 Insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo.
  - 24 In Domino confido, quomodo dicitis anima mea: transmigra in montem sicut passer?
  - 25 Paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent, &c.
  - 26 Palpebra ejus interrogant filios hominum.
  - 27 Item unde supra.
  - 28 Pluet super peccatores laqueos ignis, sulphur, & spiritus, &c.
  - 29 Eloquentia Domini, eloquia casta.
  - 30 In circuitu impij ambulant.
  - 31 Dixit insipiens in corde suo, non est Deus.
  - 32 Illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor.
  - 33 Dixi Domino, Deus meus es tu.
  - 34 Funes ceciderunt mihi in præclaris, &c.
  - 35 Ego clamavi quoniam exaudisti me Deus.
  - 36 Sub umbra alarum tuarum protege me.
  - 37 Diligam te, Domine, virtus mea.
  - 38 Caligo sub pedibus ejus, & ascendit super Cherubim, &c.
  - 39 Item unde supra.
  - 40 Posuit tenebras latibulum suum.

T ij

- 41 Tenebrosa aqua in nubibus aëris, præful- A
gore, &c.
- 42 Qui perfecit pedes meos tanquam cervo-
rum.
- 43 Filij alieni mentiti sunt mihi, filij alieni
inveteraverunt, & claudicaverunt à se-
mitis suis.
- 44 Celi enarrant gloriam Dei.
- 45 In sole posuit tabernaculum suum.
- 46 Ipse tanquam sponsus procedens de thala-
mo suo.
- 47 Pones eos ut clibanum ignis in tempore
vultus tui, &c.
- 48 Deus meus clamabo per diem, nec exau- B
dies, &c.
- 49 Item unde supra.
- 50 Virga tua, & baculus tuus ipsa me conso-
lata sunt.
- 51 Impinguasti in oleo caput meum.
- 52 Qui non accepit in vano animam suam.
- 53 De necessitatibus meis eripe me.
- 54 Proba me, Domine, & tenta me.
- 55 Dominus illuminatio mea, & salus mea,
quem timebo.
- 56 Item unde supra.
- 57 Vnam petij à Domino, hanc requiram.
- 58 Abscondes eos in abscondito vultus tui, C
&c.
- 59 Ego dixi in excessu mentis mea, projectus
sum à vultu oculorum tuorum.
- 60 Item unde supra.
- 61 Viriliter agite, & confortetur cor vestrum.
- 62 Item unde supra.
- 63 Item unde supra.
- 64 Beati, quorum remissa sunt iniquitates.
- 65 Conversus sum in arumna mea dum confi-
gitur spina.
- 66 Dixi, pronuntiabo adversus me injustitias
meas Domino, &c.
- 67 In chamo & frano maxillas eorum con-
stringe, qui non approximant ad te.
- 68 Verbo Domini celi firmati sunt, & spiritu
oris ejus, &c.
- 69 Congregans quasi in utre aquas maris.
- 70 Gustate & videte quoniam suavis est Do-
minus.
- 71 Divites egerunt & esurierunt.
- 72 Declina à malo, & fac bonum.
- 73 Item unde supra.
- 74 Dominus custodit omnia ossa eorum.
- 75 Fiant sicut pulvis ante faciem venti, &
Angelus Domini, &c.
- 76 Fiant via eorum tenebra & lubricum.
- 77 Omnia ossa mea dicent: Domine, quis si- E
milis tibi?
- 78 Item unde supra.
- 79 Vidi impium super exaltatum, & eleva-
tum sicut cedros, &c.
- 80 Compurruere, & deterioraverunt cicatri-
ces mea, &c.
- 81 Incurvatus sum, & humiliatus usque
gaque.
- 82 Ego autem ad flagella paratus sum.
- 83 Iniquitatem meam ego pronuntiabo, &
cogitabo pro peccato meo.
- 84 Posui ori meo custodiam, dum consisteret,
&c.
- 85 Obmutui, & non aperui os meum: quoniam
tu fecisti.
- 86 Verumtamen vanè conturbatur omnis ho-
mo.
- 87 Eduxit me de lacu miseria, & de luto fa-
cis, &c.
- 88 Multa fecisti, tu Domine Deus meus, mi-
rabilia tua.
- 89 Annunciavi & locutus sum, multiplicati
sunt super numerum.
- 90 Universum stratum ejus versasti in infir-
mitate ejus.
- 91 Item unde supra.
- 92 Fuerunt mihi lacryma mea panes die ac
nocte.
- 93 Memor erot tui de terra Iordanis, & Her-
monium.
- 94 In die mandavit Dominus misericordiam
suam, &c.
- 95 Humiliasti nos in loco afflictionis, & coope-
ruit nos umbra mortis.
- 96 Lingua mea calamus scribae velociter scri-
bentis.
- 97 Accingere gladio tuo super femur tuum
potentissime.
- 98 Intende prospere, procede, & regna, &c.
- 99 Item unde supra.
- 100 Myrrha, & gutta, & casia à vestimen-
tis tuis, &c.
- 101 Adorabunt eum filie Tyri in muneribus.
- 102 Omnis gloria ejus, filia regis abintus.
- 103 Item unde supra.
- 104 Pro patribus tuis nati sunt tibi filij, &c.
- 105 Transferentur montes in cor maris.
- 106 Vacate & videte, quoniam ego sum Deus.
- 107 Deus in gradibus ejus dignoscetur cum
suscipiet eam.
- 108 Item unde supra.
- 109 In spiritu vehementi conteres naves
Tharsis.
- 110 Non dabit Deo placationem suam, &c.
- 111 Non videbit interitum, cum viderit sa-
pientes morientes.
- 112 Confitebitur tibi cum benefeceris ei.
- 113 Advocabit calum de sursum, & terram, ut
discernat populum suum.
- 114 Peccatori autem dixit Deus: Quare tu
enarras justitias?
- 115 Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.
- 116 Cor contritum & humiliatum Deus non
despiciet.
- 117 Videbunt justij & timebunt, & super eum
ridebunt.
- 118 Illic trepidaverunt timore ubi non erat ti-
mor.
- 119 Ecce elongavi fugiens, & mansi in soli-
tudine.
- 120 Præcipita, Domine, & divide linguas
eorum.
- 121 Descendant in infernum viventes.
- 122 Viri sanguinum, & dolosi non dimidia-
bunt dies suos.
- 123 Ipsi calcaneum meum observabunt.

- 124 Filij hominum dentes eorum arma & sagitta, & lingua eorum, &c.
- 125 Super eos cecidit ignis, & non viderunt solem.
- 126 Latabitur iustus cum viderit vindictam, &c.
- 127 Adjutor meus tibi psallam, quia tu Deus susceptor meus es.
- 128 Commovisti terram & conturbasti eam, &c.
- 129 Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis, &c.
- 130 In Idumæam ostendam calceamentum meum.
- 131 Melior est misericordia tua super vitam.
- 132 Sicut adipe, & pinguedine repleatur anima mea.
- 133 Rivus ejus inebrians multiplicat generationes ejus.
- 134 Benedices corona anni benignitatis tue.
- 135 Et convalles abundabunt frumento.
- 136 Venite & videte opera Domini, quàm terribilis in consiliis, &c.
- 137 Benedicat nos Deus, Deus noster, &c.
- 138 Iter facite ei qui ascendit super occasum.
- 139 Si dormiatis inter medios clericos, penna columba, &c.
- 140 Ascendens in altum captivam duxit captivitatem, &c.
- 141 Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.
- 142 Visi sunt gressus tui, Deus.
- 143 Æthiopia præveniet manus ejus Deo.
- 144 Laboravi sustinens.
- 145 Non ne demergat tempestas aqua, neque absorbeat me profundum, neque urgeat super me puteus os suum.
- 146 Propter inimicos meos eripe me.
- 147 Consolantem me quasi vidi, & non inveni.
- 148 Obscurentur oculi eorum, ne videant: & dorsum eorum semper incurva.
- 149 Confundantur statim crubescences, qui dicunt mihi, euge, euge.
- 150 Inimici ejus terram lingent.
- 151 Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt, &c.
- 152 Dejecisti eos dum allevarentur.
- 153 Tu dirupisti fontes, & torrentes: tu siccasti fluxus Ethan.
- 154 Dixi iniquis: Nolite iniquè agere, &c.
- 155 Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.
- 156 Turbati sunt omnes insipientes corde, &c.
- 157 Dormitaverunt qui ascenderunt equos.
- 158 Eripe me de luto ut non inheream.
- 159 Renuit consolari anima mea: memor sui Dei, & delectatus sum.
- 160 Exercitatus sum & defecit paulisper spiritus meus.
- 161 Etenim sagitte tuae transferunt.
- 162 Attendite, popule meus, legem meam.
- 163 Filij Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas, &c.
- 164 Statuit aquas quasi in utre.
- 165 Recordatus est quia caro sunt.
- 166 Conversi sunt in arcum perversum.
- 167 Tradidit in captivitatem virtutes eorum, &c.
- 168 Item unde supra.
- 169 Immissiones per Angelos malos: viam fecit semita ira sua.
- 170 Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum.
- 171 Potum dedit nobis in lacrymis, & in mensura.
- 172 Sumite Psalmum, & date tympanum.
- 173 Exaudivi te in abscondito tempestatis, &c.
- 174 Erit tempus eorum in æternum.
- 175 Deus meus, pone illos ut rotam, & velut stipulam ante faciem venti.
- 176 Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.
- 177 Etenim passer invenit sibi domum, &c.
- 178 Ascensus in corde ejus disposuit in convalle lacrymarum.
- 179 Latetur cor meum ut timeat nomen tuum.
- 180 Posuerunt me in abominationem sibi, &c.
- 181 Inter mortuos liber.
- 182 In me pertransierunt ira tua, & terrores tui conturbaverunt me.
- 183 Misericordias tuas, Domine, in æternum cantabo.
- 184 Beatus populus qui scit jubilationem.
- 185 Manè sicut herba transeat, manè floreat, & pertranseat.
- 186 Posuisti munitiones ejus in formidinem.
- 187 Quis novit potestatem ira tua? &c.
- 188 Ipse liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.
- 189 Scapulis suis obumbrabit tibi.
- 190 Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi.
- 191 Mirabiles elationes maris, mirabilis in excelsis Dominus.
- 192 Donec justitia convertatur in judicium.
- 193 Secundùm multitudinem dolorum meorum, &c.
- 194 Qui fugis dolorem in præcepto.
- 195 Non repellet Dominus plebem suam, quoniam in manu ejus, &c.
- 196 Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini.
- 197 Tunc exultabunt omnia ligna silvarum.
- 198 Honor regis judicium diligit.
- 199 Filij servorum tuorum habitabunt.
- 200 Ipse enim scit figmentum nostrum.
- 201 Memoria retinentibus mandata ejus, ut faciant ea.
- 202 Ascendunt montes, & descendunt campi.
- 203 Introite portas ejus in confessione, &c.
- 204 Potum meum cum fletu temperabam.
- 205 Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.
- 206 Confessionem & decorem induisti, amictus lumine, &c.
- 207 Extendens calum sicut pellem, qui tegis aquis superiora ejus.

- 208 Item unde supra.
- 209 Qui ponit nubem ascensum suum.
- 210 Qui ambulat super pennas ventorum.
- 211 Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem urentem.
- 212 Item unde supra.
- 213 Ascendunt montes, & descendunt campi.
- 214 Montes excelsi seruis: petra refugium herinacii.
- 215 Item unde supra.
- 216 Posuisti tenebras, & facta est nox, in ipsa pertransibunt, &c.
- 217 Auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem, &c.
- 218 Emitte spiritum tuum, & creabuntur: & renovabis faciem terra.
- 219 Verbi, quod mandavit in mille generationes.
- 220 Item unde supra.
- 221 Quoniam in seculum misericordia ejus.
- 222 Ferrum pertransit animam ejus.
- 223 Ascendunt usque ad calos, & descendunt usque ad abyssos.
- 224 Effusa est contentio super Principes eorum, & seduxerunt, &c.
- 225 Et omnis iniquitas obturavit os suum.
- 226 Excussus sum sicut locusta.
- 227 Induantur sicut diploide confusione sua.
- 228 Dixit Dominus Domino meo, &c.
- 229 De torrente in via bibit, propterea exaltavit caput.
- 230 Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus.
- 231 Confessio & magnificentia opus ejus.
- 232 Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.
- 233 Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.
- 234 Circumdederunt me sicut apes, & exarserunt sicut, &c.
- 235 Lapidem quem reprobaverunt adificantes, hic factus est, &c.
- 236 Constituite diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris.
- 237 Tunc non confundar, cum prospexero in omnia mandata tua.
- 238 In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas.
- 239 Item unde supra.
- 240 Ne auferas de ore meo verbum veritatis usquequaque.
- 241 Defecit in salvari tuo anima mea.
- 242 Os meum aperui, & attraxi spiritum.
- 243 Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua Deus.
- 244 Latum mandatum tuum nimis.
- 245 Super seniores intellexi.
- 246 Latabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa.
- 247 Fiat manus tua ut salvum me faciat.
- 248 Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.
- 249 Vanum est vobis ante lucem surgere, surgite postquam sederitis.
- A 250 Item unde supra.
- 251 Cum dederit dilectis suis somnum, hac est hereditas Domini.
- 252 Qui confidit in Domino sicut mons Sion.
- 253 Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.
- 254 Euntes ibant, & flebant, mittentes semina sua.
- 255 Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.
- 256 Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores.
- 257 Item unde supra.
- B 258 Fiant sicut fenum adificiorum, quod priusquam evellatur, exaruit.
- 259 Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.
- 260 Sacerdotes tui induantur justitia.
- 261 In salicibus in medio ejus suspendimus organa nostra.
- 262 Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.
- 263 Sicut tenebra ejus, ita & lumen ejus.
- 264 Et nox illuminatio mea, in deliciis meis.
- 265 Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui, &c.
- 266 Nonne qui oderunt te, Domine, oderam, &c.
- 267 Labor labiorum ipsorum operiet eos.
- 268 Obumbra caput meum in die belli.
- 269 In miseriis non subsistent.
- 270 Elevatio manuum mearum, sacrificium vespertinum.
- 271 Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantia, &c.
- 272 Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.
- 273 Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas, &c.
- D 274 Protector meus, & in ipso sperabo: subijcies populos sub me.
- 275 Domine, inclina calos tuos, & descende: tange montes, &c.
- 276 Qui liberaisti David servum tuum de gladio maligno.
- 277 In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.
- 278 Humiliavit peccatores usque ad terram.
- 279 Qui producit in montibus fenum, & herbam servituti hominum.
- 280 Qui dat jumentis escam ipsorum, & pullis corvorum invocantibus eum.
- E 281 Mittet verbum suum, & liquefaciet ea: flabit spiritus ejus, &c.
- 282 Præceptum posuit, & non præteribit.
- 283 Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo, &c.
- 284 Exultabunt sancti in gloria, letabuntur in cubilibus suis.
- 285 Laudate eum in potentatibus ejus, laudate eum, &c.
- 286 Laudate eum in tympano & choro.
- 287 Item unde supra.

INCIPIT EXPOSITIO

SUPER PSALMOS.

CAPUT I.

Et in cathedra pestilentia non sedet.

Psal. 1. a

De cavēdis
perverſis
operationi-
bus.
Cura poſt.
par. 2. c. 33.

CA^THEDRA iudicis eſſe vel præſi-
dentis ſolet. In cathedra autem peſti-
lentiæ ſedere, eſt ex iudicio prava com-
mittere, & ex ratione mala diſcernere,
& tamen ex deliberatione perpetrare.
Quaſi in perverſi conſilij cathedra ſedet, qui tanta
iniquitatis elatione attollitur, ut adimplere malum
etiam per conſilium conetur. Et ſic ut aſſiſtentibus
turbis prælati ſunt, qui cathedræ honore fulciuntur:
ita delicta eorum qui præcipitatione corruunt, ex-
quiſita per ſtudium peccata tranſcendunt.

CAPUT II.

*Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt
ſecus decurſus aquarum.*

Psal. 1. a

De myſte-
rio incar-
nationis
Dominicæ.
Hom. 2. in
Ezech.

Quid per lignum juxta aquarum decurſus plan-
tatum, niſi incarnationem noſtri Redempto-
ris accipimus? Qui per ejuſdem incarnationis ſuæ
myſterium propinquare dignatus eſt peccatorum
ſuorum pondera portantis generi humano, quod ab
ortu ſuo quotidie deſcendit ad mortem. *Erit enim
tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus
aquarum.* Juxta decurſus quippe aquarum planta-
tus eſt, quia juxta lapſus incarnatus eſt deſluentium
populorum.

CAPUT III.

Item unde ſuprà.

In expoſ. B.
Iob. 1. 19. c.
19. in med.
Luc. 23.

Decurſus aquarum ſunt quotidiani tranſitus deſi-
cientium populorum. Et de ſemetipſa Veritas
dicit: *Si in ligno viridi hæc faciunt, in arido quid
ſiet?* Lignum ergo ſecus decurſus aquarum, eſt qui
fructum & protectionem ſui nobis umbraculi pro-
ferens, apparuit Creator in carne, ut humanum
genus per reſurrectionem robuſtum figeret, quod
per defectum quotidie ibat in mortem.

CAPUT IV.

*Reges eos in virga ferrea, et tanquam vas
figuli confringes eos.*

Psal. 2. b

De diſtin-
guendis
percuſſionū
qualitatib.
In expoſ. B.
Iob. 7. c. 7.

Sciendum eſt, quia aliquando nos adverſarius, E
aliquando autem conterit Deus. Ex contritione
autem adverſarij à virtute deſicimus, per contritio-
nem verò domini fracti, à vitiis in virtute roboramur.
Hanc contritionem Propheta conſpexerat cūm
dicebat: *Reges eos in virga ferrea, & tanquam vas
figuli conteres eos.* In virga nos ferrea Dominus re-
git & conterit: quia diſpenſationis fortitudine cūm
nos interiùs reficit, exteriùs affligit. Nam quò vir-
tutem carnis humiliat, intentionem ſpiritus exaltat.
Vnde & hæc eadem contritio figuli vaſi comparat-
ur: ſicut & per Paulum dicitur: *Hæbemus theſau-
rum iſtum in vaſis fictilibus.* Qui ſimul contritionem
& regimen exprimens ait: *Licet is, qui foris eſt,*

A noſter homo corrumpitur, tamen is, qui intus eſt, re-
novatur de die in diem.

CAPUT V.

*Servite Domino in timore, et exultate ei
cum tremore.*

Sancti viri ſic de ſpe certi ſunt, ut tamen ſemper
ſunt de tentatione ſuſpecti; quippe quibus dicitur:
*Servite Domino in timore, & exultate ei cum
tremore,* ut & de ſpe exultatio, & de ſuſpicionem naſ-
catur tremor.

CAPUT VI.

Filij hominum uſquequo gravi corde?

Psal. 4. a

Aliud eſt gravem eſſe per conſilium, aliud per
peccatum, aliud gravem eſſe per conſtantiam,
aliud per culpam. Iſta enim gravitas pondus habet
oneris, illa virtutis. Pondus ergo accipiunt animæ,
ut ab intentione Dei non jam levi motu diſſiliant,
ſed in eum fixa conſtantia gravitate conſiſtant. Ad-
huc ille populus leviter movebatur, de quo per Pro-
phetam dicitur: *Abit vagus in viam cordis ſui:
viam ejus vidit, & dimiſit eum.* Grave autem conſi-
lium cordis, omnem inſtantiam vagationis ex-
pellit. Et quoniam ſunt animæ, quæ levi motu nunc
iſta, nunc illa deſiderant, omnipotens Deus, quia
iplas leves fluctuationes mentium non leviter pen-
ſat, vagationem cordis relinquendo dijudicat. Sed
cūm per gratiam reſpicit, vagam mentem in conſi-
lij ſtabilitatem figit. Cūm enim leves motus animi
miſericorditer dignatur aſpicere, hunc protinus ad
conſtantia maturitatem firmat.

CAPUT VII.

Iraſcimini, & nolite peccare.

Psal. 4.

Quod nimirum non rectè intelligunt, qui nos
iraſci nobis tantummodo, non etiam proxi-
mis delinquentibus volunt. Si enim ſic proximos ut
nos amare præcipimur, reſtat ut ſic eorum errati-
bus ſicut noſtris vitiis irascamur.

CAPUT VIII.

Scuto bonæ voluntatis tuæ coronasti nos.

Psal. 9.

Scriptura ſacra ſcuti nomine aliquando in parte
proſpera, aliquando in adverſa uti conſuevit.
Nam ſæpe ſcuti deſenſio pro divina protectione po-
nitur; nonnunquam verò pro humana repugnatio-
nem memoratur. Pro divina enim protectione per
Pſalmiſtam dicitur: *Scuto bonæ voluntatis tuæ coro-
naſti eum.* Scuto nos Dominus coronare perhibetur,
quia quos protegens adjuvat, remunerans coronat.
Rurſum pro humana repugnatio per eundem
Prophetam ſcutum ponitur, ſicut alibi ait: *Ibi con-
fregit cornua, arcum, ſcutum, gladium, & bellum.*
In cornibus quippe elatio ſuperborum, in arcu inſi-
dia longè ferientium, in ſcuto obſtinata duritia de-
ſenſionum, in gladio vicina percuffio, in bello au-
tem ipſa contra Dominum mentis motio deſignatur.
Quod nimirum totum in ſancta Eccleſia confringit-
tur, dum mentes Deo reſiſtentium ſuperpoſito ju-
go humilitatis edomantur. Hinc rurſus per eundem
Pſalmiſtam dicitur: *Arcum conteret, & confringet
arma, & ſicut combures igni.* Arcum enim Domi-
nus conterit, cūm occulta inſidiantium machina-
menta diſſolvit. Arma confringit, cūm ea, quæ

contra se erecta fuerant, patrocina humana comminuit: scuta igne comburit, cum peccantium mentes obstinatâ se duritiâ defendentes ad penitentiam, & confessionis ardorem sancti Spiritus calore succendit.

CAPUT IX.

Manè astabo tibi, & videbo.

Psal. 5. a

In expos. B. Job. l. 2. c. 12 sub finem.
NOx quippe est vita præsens, in qua quoadi sumus, per hoc quod interna conspiciamus, sub incerta imaginatione caligamus. David quoque huius noctis caliginem videns claritatem veri luminis præstolatus ait: *Manè astabo tibi, & videbo.* Adhuc ergo in nocte minus se videre conspicit, qui ad videndum Deum futurum manè concupiscit.

CAPUT X.

Psal. 6. Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me.

De cavenda extremi iudicij sententia. Hom. 17. in Ezech. paulo post initium.
SEPTem diebus omne tempus evoluitur. Aeterna etenim dies, quæ expleta septem dierum vicissitudine sequitur, scilicet octava est. Unde nunc Psalmista resurrectionis diem considerans: quia de extremi iudicij erat districtio locuturus, præmisit titulum dicens: *In finem Psalmus David pro octava.* Ut enim quam octavam diceret, demonstrare diem illam tremendi terroris in Psalmi inchoatione secutus est dicens: *Domine, ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripas me.* Modò enim quisquis per flagella corripitur & correptionibus emendatur, in mansuetudine corripitur, & non in ira. In districto autem illo examine omnis argutia atque correptio, furor & ira est: quia venia post correctionem non est.

CAPUT XI.

Psal. 6. a In inferno autem quis confitebitur tibi?

In expos. B. Job. l. 8. c. 14. Prov. 18.

POtest inferni nomine peccatoris desperatio designari, de qua per Psalmistam dicitur: *In inferno autem quis confitebitur tibi?* Unde rursum scriptum est: *Impius cum venerit in profundum peccatorum, contemnit.*

CAPUT XII.

Psal. 6. a

Turbatus est pre ira oculus meus.

De commoti animi discretione. In expos. B. Job. l. 5. c. 31. circa finem.

IRA per vitium, oculum mentis excæcat, ira per zelum turbat: quia cum saltem recti æmulatione concutitur, ea, quæ nisi tranquillo corde percipi non potest, contemplatio dissipatur. Ipse namque zelus rectitudinis, quia inquietudine mentem agitat, ejus mox aciem obscurat, ut altiora in commotione non videat, quæ bene prius tranquilla cernebat. Sed inde subtilius ad alta reducit, unde ad tempus ne videat reverberatur. Nam ipsa recti æmulatione æterna, post paululum in tranquillitate largius aperit, quæ hinc interim per commotionem claudit. Et unde mens turbatur ne videat, inde proficit, ut ad videndum veritas clarescat. Sicut infirmanti oculo cum collyrium immittitur, lux penitus negatur; sed inde eam post paululum veraciter recipit, unde hanc ad tempus salubriter amittit. Numquam verò commotioni contemplatio jungitur, nec prævaler mens perturbata conspiciere, ad quod vix tranquilla valet inhiare: quia nec solis radius cernitur, cum commotæ nubes cæli faciem obducunt: nec turba-

tus fons inspicientis imaginem reddit, quam tranquillius proprie ostendit, quia quò ejus unda palpitat, eò in se speciem similitudinis obscurat. Sed cum per zelum animus movetur, curandum summopere est, ne hæc eadem, quæ instrumento virtutis assumitur, menti ira dominetur, nec quasi domina præeat, sed velut ancilla ad obsequium parata à rationis tergo nequaquam recedat. Tunc enim robustius contra vitia erigitur, cum subdita rationi famulatur. Nam quantumlibet ira ex zelo rectitudinis surgat, si immoderata mentem vicerit, rationi protinus servire contemnit: & tantò se impudentius dilatat, quanto impatientiæ vitium virtutem putat. Unde necesse est ut hoc ante omnia, qui zelo rectitudinis movetur, attendat, ne ira extra mentis dominium transeat. Sed in ultione peccati tempus modumque considerans, confurgentem animi perturbationem subtilius pertractando restringat, animositatem reprimat, & motus fervidos sub æquitate disponat, ut eò fiat justior ultor alienus, quò prius extitit victor suus: quatenus sic culpas delinquentium corrigat, ut antè ipse qui corrigit, per patientiam crescat, & fervorem suum transcendendo dijudicet; ne intemperanter excitatus ipso zelo rectitudinis longè à rectitudine aberrer.

CAPUT XIII.

Inveteravi inter omnes inimicos meos.

Psal. 6. a

CUNctis vera scientibus liquet quòd ad vetustam De abdicandis vitiis, & sectandis virtutibus. *In expos. B. Job. l. 19. c. 16. post med. Col. 3. Rom. 6.*
 vitam vitia pertinent, virtutes ad novam. Unde & Paulus dicit: *Exuentes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes novum.* Et iterum ait: *Vetus homo noster simul crucifixus est.* Psalmista itaque ex typo humani generis loquens, inter malignos spiritus deprehensus dicit: *Inveteravi inter omnes inimicos meos.* A fervore etenim mentis vel inter spirituales inimicos, vel inter carnales quousque proximos ipso aliquo modo vivendi usi veterascimus, & assumptæ novitatis speciem fuscamus. A qua tamen vetustate quotidie si studio circumspectionis invigilemus, orando, legendo, bene vivendo renovamur: quia vita nostra dum lacrymis lavatur, bonis operibus exercetur, sanctis meditationibus tenditur, ad novitatem suam sine cessatione reparatur.

CAPUT XIV.

Deus iudex iustus, fortis, & longanimis.

Psal. 7. a

DICTus longanimem, præmisit justum, ut quem vides peccata delinquentium diu patienter ferre, scias hunc quandoque etiam districtè judicare. Hinc per quemdam sapientem dicitur: *Alisimus enim est patiens redditor.* Patiens enim redditor dicitur, quia peccata hominum & paritur, & reddit. Nam quos diu ut convertantur, tolerat, non convertos durius damnat.

CAPUT XV.

Arcum suum tetendit & paravit: & in ipso paravit vasa mortis.

Psal. 7. b

QVID hoc loco per arcum, nisi sacra Scriptura significatur? Ipsa quippe arcus Ecclesie, ipsa arcus est Domini. De qua ad corda hominum sicut ferientes sagittæ, sic terrentes sententiæ veniunt. Arcum suum Dominus tetendit: quia cupentis peccatoribus per Scripturam sacram minas exhibuit. In quo arcu scilicet vasa mortis præparat: quia secundum eloquij

cloquij sui sententiam eos, qui nunc corrigi negli- A gunt, reprobos damnat. In quo etiam sagittas suas ardentibus efficit : quia ad eos, quos per terrorem corrigit, accensas verborum sententias emittit.

CAPUT XVI.

Psal. 7. b *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.*

In expof. B. Job. l. 28. c. 8. in princ. **V**ulvæ nomine occulta, & malitiosa carnalium cogitatio designatur. Quæ vulva non ad proferendam prolem concipit substantiam corporis, sed ad explendam nequitiam, causam doloris. De hac vulva cordis iniquorum aliâ dicitur : *Concepit dolorem, & peperit iniquitatem.* Per hanc vulvam pravi concipiunt, cum mala cogitant : per hanc vulvam pariunt, cum mala, quæ cogitaverint, operantur.

CAPUT XVII.

Psal. 8. a *Ut destruas inimicum & defensorum.*

In expof. B. Job. l. 11. c. 13 **I**nimicus quippe & defensor est, qui Deum, quem prædicat, impugnat.

CAPUT XVIII.

Psal. 8. a *Quoniam videbo celos tuos, opera digitorum tuorum.*

De intellectu historico ac mystico. Hom. 11. in Ezech. aliquando post princ. **I**n Scriptura sacra, & ea, quæ accipi secundum historiam possunt, plerumque spiritualiter intelligenda sunt, ut & fides habeatur in veritate historiæ, & spiritualis intelligentia capiatur in mysteriis allegoriæ. Sicut hoc quoque novimus quod Psalmista ait : *Quoniam videbo celos, opera digitorum tuorum, lunam & stellas, quæ tu fundasti.* Ecce enim juxta veritatem historiæ, stat sermo orationis : quia & cæli opera Dei sunt : & luna, ac stellæ, ab eo creatæ atque fundatæ sunt. Sed si hoc Psalmista juxta solam historiam, & non etiam secundum intellectum mysticum asserit, quia celos opera Dei esse professus est, dicitur lunam & stellas, cur non etiam solem, quem scimus, quia ejus opus est, pariter enumeravit : Si enim juxta solam historiam loquebatur, dicitur luminare minus, prius luminare maius dicere debuit, ut ante solem, & post lunam, atque stellas, fundatas esse perhiberet. Sed quia juxta intellectum mysticum loquebatur, ut lunam sanctam Ecclesiam, & stellas homines sanctos accipere deberemus ; Solem nominare noluit, quia videlicet ipsi æterno Soli loquebatur, de quo scriptum est : *Vobis autem, qui timetis Dominum, orientur sol iustitiæ.* De quo reprobi in fine dicitur sunt : *Sol iustitiæ non oritur est nobis.* Dicendo ergo lunam, & stellas, quas tu fundasti, & tamen tacendo solem, qui factus est, indicavit, quia illi soli locutus est, qui non solum solem, & lunam, atque stellas corporaliter, sed etiam lunam Ecclesiam, atque stellas sanctos homines spiritualiter fecit.

CAPUT XIX.

Psal. 8. b *Pisces maris, qui perambulant semitas maris.*

In expof. B. Job. l. 2. c. 2. **Q**uid per pisces maris, nisi curiosos hujus sæculi debemus accipere, qui in magnis rerum inquisitionibus quasi in abditis fluctibus latent ?

S. Greg. Tom. III.

CAPUT XX.

Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filie Sion. *Psal. 9. c*

Quid per portas filie Sion, nisi bona quæque De perfectione designatur, per quam anima ad conventum regni cælestis ingreditur ? Vnde nunc Propheta ait : *Qui exaltas me de portis mortis, ut annunciem omnes laudationes tuas in portis filie Sion.* Porta quippe mortis sunt actiones prave, quæ ad interitum trahunt. Quia autem Sion, speculatio dicitur, portas actiones bonas accipimus, per quas supernam patriam ingredimur, ut regis nostri gloriam contemplemur.

CAPUT XXI.

Non in finem oblivio erit pauperum, patientia pauperum non peribit in finem. *Psal. 9. c*

Quantumlibet vel in adversis patientes, vel in prosperis humiles simus, in hac vita retribui nobis bona præsentia nullo modo requiramus : nam pro labore patientiæ, bona speranda sunt sequentis vitæ : ut tunc præmium nostri laboris incipiat, quando omnis jam labor funditus cessat. Hinc ergo per Psalmistam dicitur : *Oblivio non erit pauperis : patientia pauperum non peribit in finem.* Quasi perisse patientia pauperum cernitur, cum nihil pro illa in hac vita humilibus recompenatur. Sed patientia pauperum in finem non peribit, quia tunc ejus gloria percipitur, cum simul omnia laboriosa terminantur.

CAPUT XXII.

Sub lingua ejus labor & dolor : sedet in insidiis cum divitibus in occultis. *Psal. 9. c*

Perverfi quique quia malum non in lingua, sed sub lingua habent, sermonibus dulcia prætentant, & cogitationibus perversa moluntur. De ipso ergo capite scriptum est : *Sub lingua ejus labor & dolor.* Qui enim non aperte mala, quæ cogitat, ostendit, laborem & dolorem eorum, quorum mortem appetit, non in lingua exerit, sed sub lingua premit. Cujus tamen hoc loco, nisi personam Antichristi Psalmista descripsit ? Propter enim perversa dogmata sub lingua ejus labor & dolor est : propter miraculorum verò speciem sedet in insidiis : propter autem secularis potestatis gloriam, cum divitibus in occultis. Quia enim simul & miraculorum fraude & terrena potestate utitur, in occultis & cum divitibus sedere perhibetur.

CAPUT XXIII.

Insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo. *Psal. 9. c*

Hoc de ultima sævitiâ diaboli Propheta testatur : *Insidiatur in occulto sicut leo in cubili suo.* Ad apertam namque potentiam suffecisset ut leo esset, etiam si insidians non fuisset. Rursumque ad occultas versutias suffecisset, ut insidias furriperet, etiam si leo non esset. Sed quia antiquus hostis in cunctis suis viribus effrenatur, sævire per utraque permittitur, ut contra electos in certamine & fraude & virtute laxetur : virtute per potentiam, fraude per signa. Rectè ergo & leo, & insidians dicitur : insidians per miraculorum speciem : leo per fortitudinem sæ-

cularem. Ut enim eos, qui apertè iniqui sunt, pertrahat, sæcularem potentiam ostentat: ut verò etiam justos fallat, signis sanctitatem simulat. Illis enim suadet elatione magnitudinis: istos decipit ostensione sanctitatis.

CAPUT XXIV.

Psal. 10. a In Domino confido, quomodo dicitis anime mee: Transmigra in montem sicut passer?

In expof. B. Tob. 3. c. 1. anie med. Cum enim fideli animæ unitate derelicta, in tumentis doctrina confidere hæretici prædicatoris dicitur, deserto Domino quasi in montem transmigra suadet.

CAPUT XXV.

Psal. 10. a Paraverunt sagittas suas in pharetra, ut sagittent in obscuro rectos corde.

De reproborum infidiis contra electos. In expof. B. Tob. 3. c. 1. 4. Quid pharetræ nomine, nisi pravorum machinatio designatur? Iniqui enim cum dolos bonis excogitant, secretis machinationibus occultant, quasi in pharetra sagittas portant, & in hac præsentis vitæ caligine velut in obscuro rectos corde feriunt, quia malitiosa eorum jacula & sentiri per vulnus possunt, & tamen venientia deprehendi non possunt.

CAPUT XXVI.

Psal. 10. a Palpebra ejus interrogant filios hominum.

De occultis mysticis divinæ operationis. In expof. B. Tob. 3. c. 1. 4. Aperiendo nobis quædam, atque claudendo quædam nos interrogat Deus, sicut per Prophetam dicitur: Palpebra ejus interrogant filios hominum. Palpebris quippe apertis cernimus, clausis nihil videmus. Quid ergo per palpebras Dei, nisi ejus judicia accipimus? Quæ juxta aliquid clauduntur hominibus, & juxta aliquid referantur, ut homines qui se nesciunt, sibi metipsis innotescant: quatenus dum quædam intelligendo comprehendunt, quædam verò cognoscere omnino non possunt, eorum corda sese latenter inquirent, si illos divina judicia vel clausa non stimulant, vel aperta non inflant. Hac enim Paulus interrogatione probatus est, qui post perceptam internam sapientiam, post aperta claustra paradisi, post assensum cæli tertij, post supernæ locutionis mysteria adhuc dicit: Ego me non arbitror comprehendisse. Et rursum: Ego sum minimus omnium Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus. Et rursum: Non quia sufficientes sumus cogitare aliquid à nobis quas ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est. Apertis ergo palpebris Dei interrogatus Paulus rectè respondit, qui & superna secreta attingit, & tamen in humilitate cordis sublimiter stetit. Qui rursum cum secreta Dei judicia de repulsiōe Judæorum, & gentium vocatione discuteret, atque ad ea pervenire non posset, quasi clausis Dei palpebris interrogatus est. Sed rectum valde responsum reddidit, qui Deo se in ipsa sua ignorantia scienter inclinavit dicens: O altitudo divinarum sapientia & scientia Dei, quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles via ejus! Quis enim cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit? Ecce enim absconsis mysteriis, quasi clausis palpebris inquisitus, placita ac recta respondit. Qui secreti aditum pulsans, quia per cognitionem intronitti ad interiora non valuit, per confessionem ante januam humilis stetit, & quod intus cōprehendere non potuit, foris timèdo laudavit.

CAPUT XXVII.

Item unde supra.

Hom. 17. in Ex. c. 6. longe post initium. Per ea enim, quæ nobis in sacra Scriptura cooperata sunt, nostra humilitas approbatur; quia quid quid in illa non intelligimus, non superbè reprehendere, sed venerari humiliter debemus. Unde de Domino scriptum est: Palpebra ejus interrogant filios hominum. Palpebræ quippe ejus judicia sunt, quæ aliquid nobis claudunt, & aliquid aperiunt. Quæ aperiendo nos interrogant, si intelligendo non extollimur: claudendo nos interrogant, si non despicimus quæ intelligere non valemus. Per ea autem, quæ de charitate nostra proximis nostris non loquimur, in conspectu Dei verius probamur. In quorundam enim ore charitas ficta est, in quorundam cordibus vera; & sæpe de charitate ostenditur quod non est, & non demonstratur quod est. Amorem itaque nostrum erga proximum plus bona operatio loquitur, quàm lingua; ut in ipso bono opere proximus noster amari se videat, & cum tantum non possumus, quantum volumus operari, omnipotentem Deo occulta amoris nostri sufficient.

CAPUT XXVIII.

Psal. 10. i Pluet super peccatores laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum, pars calicis eorum

De videlicet triditio studij. In expof. B. Tob. 3. c. 1. 4. sub fin. Dicendo laqueos, ignis, sulphur, & spiritus procellarum, multos nimirum dolores intulit. Sed quia ab eis doloribus peccator, qui non corrigitur, ad aeterna supplicia vocatur, eosdem dolores non jam totum calicem, sed partem calicis dixit: quia videlicet eorum passio hinc quidem per dolores incipitur, sed in ultione perpetua consummatur.

CAPUT XXIX.

Psal. 11. a Eloquia Domini, eloquia casta, argentum igne examinatum.

De operatione divini eloquij. In expof. B. Tob. 3. c. 1. 4. sub fin. Eloquium Domini argentum igne examinatum dicitur, quia sermo Dei si in corde figuratur, tribulationibus probatur.

CAPUT XXX.

In circuitu impij ambulant.

Psal. 11. a Silet per circuitum laboris anxietas designari, De antiqui adverte[n]s. Sicut de Satanæ responsione scriptum est: Circuitu vi terram, & perambulavi eam. Sed Satan laborans, terram circuit: quia quietus in cæli culmine stare contempsit. Cumque se non transvolasse, sed perambulasse insinuat, quanto peccati pondere in imis prematur, demonstrat. Perambulans ergo terram circuit, qui ab illo spiritualis potentia volatu corruens, malitia suæ pressus gravedine foras ad gyrum laboris venit. De hujus ergo capitis imitatoribus, ejus videlicet membris per Psalmistam dicitur: In circuitu impij ambulant, quia malitia illius tabe corrupti, dum interiora non appetunt, in exteriorum labore fatigantur.

CAPUT XXXI.

Psal. 13. b Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus.

De repro-
bis ob a-
morem vi-
sibilem
perverfa
de Deo
sciētibus
in exp. B.
Iob. l. 15. c.
16. in pr.

Mens hominis malè exterioris fusa sic in rebus corporeis sparsa est, ut neque ad semetipsam intus redeat, neque eum, qui est invisibilis, cogitare sufficiat. Unde carnales viri iussa spiritualia contemnent, Deum, quia corporaliter non vident, quandoque ad hoc perveniunt, ut etiam non esse suspicentur. Unde scriptum est: *Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus.* Plerumque enim plus appetunt homines servire hominibus, quos corporaliter vident, quam servire Deo, quem non vident. Per omne enim, quod faciunt, ad finem oculorum tendunt. Et quia in Deum oculos corporis tendere non possunt, ei obsequia præbere vel despiciunt, vel si cæperint, fatigantur. Esse enim, sicut dictum est, non credunt, quem corporaliter non intuentur. Qui si Auctorem omnium, Deum, humiliter quærent, id quod non videtur esse, eare, quæ videtur, meliùs in semetipsis invenirent. Ipsi quippe ex anima invisibili & corpore visibili subsistunt; & si hoc ab eis, quod non videtur, abstrahitur, illico corruiat quod videtur. Et patent quidem carnis oculi, sed videre quidquam vel sentire non possunt. Sensus enim visionis periit: quia habitator recessit, & domus carnis remanet vacua, quia abcessit ille invisibilis spiritus, qui per ejus respicere fenestras solebat. Quia ergo rebus visibilibus invisibilia præstantiora sunt, carnales quique ex semetipsis pensare debuerunt, atque per hanc, ut ita dixerim, scalam considerationis tendere in Deum: quia eò est, quò invisibilis permanet: & eò summus permanet, quò comprehendi nequaquam potest.

CAPUT XXXII.

Psal. 13. b Illic trepidaverunt timore ubi non erat timor.

De pusilla-
nimitate
infirmarū
mentium.
In exp. B.
Iob. l. 10. in
fin. & pr.
c. 11.

Sciendum est quòd plerique agere recta desiderant, sed sunt nonnulla, quæ infirmis eorum mentibus ex præsentī vita contradicunt. Cumque adversa in infirmis perpeti metuunt, in superni iudicij rectitudine offendunt. Unde sepe nonnulli dum temporalia adversa pertimescunt, distractione se æternæ animadversionis objiciunt. De his ergo bene per Psalmistam dicitur: *Illic trepidaverunt timore ubi non erat timor.* Ille namque veritatem jam liberè defendere appetit, sed tamen in ipso suo appetitu trepidus indignationem potestatis humanæ pertimescit. Cum in terra hominem contra veritatem pavet, ejusdem veritatis iram cælitus sustinet, ille peccatorum suorum conscius, ea, quæ possidet, indigentibus jam largiri desiderat, sed tamen ne datis rebus egeat, ipse formidat. Cumque carnis subsidia, reservando trepidus præparat, ab alimentis misericordiæ animam necat. Et cum pati in terra inopiam metuit, æternam sibi abundantiam supernæ refectionis abscondit. Qui enim conculcanda in infirmis metuunt, à summis metuenda patiuntur: & cum transire nolunt quod calcare poterant, iudicium de supernis excipiunt, quod tolerare nequaquam possunt.

CAPUT XXXIII.

Psal. 15. a Dixit Domino : Deus meus es tu, quoniam bonorum meorum non eges.

In exp. B.
Iob. l. 15. c. 1.
cir. princ.

In omni quippe, quod bene agimus, nosmetipsos, non autem Dominum juvamus. Ipse enim S. Greg. Tom. III.

A verè nobis Dominus, quia & utique Deus est, qui bono non indiget fervientis, sed bonitatem confert, quam recipit, ut oblata bonitas non ipsi, sed priùs accipientibus, & post reddentibus proficit. Nam et si in iudicio Dominus veniens dicit: *Quandiu fecistis* *Matth. 25.* *uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis:* Mira hoc pietate loquitur, ex suorum compassione membrorum, & ipse nos per hoc, quòd caput nostrum est, adjuvat, qui per nostra bona opera in suis membris adjuvatur.

CAPUT XXXIV.

Psal. 15. a Funes ceciderunt mihi in præclaris : etenim hereditas mea præclara est mihi.

B

Scriptura facta aliquando fune dimensionum fortes, aliquando peccata, aliquando fidem designare consuevit. Nam propter hereditarias dimensionum sortes dicitur: *Funes ceciderunt mihi in præclaris : etenim hereditas mea præclara est mihi.* Funes quippe in præclaris cadunt, dum per humilitatem vite sortes nos patriæ melioris excipiunt. Rursum quia fune peccata signantur, per Prophetam dicitur: *Va qui trahitis iniquitates in funiculis vanitatis.* *Isa. 5.* Iniquitas namque in funiculis vanitatis trahitur, dum per augmentum culpa protelatur. Unde per Psalmistam dicitur: *Funes peccatorum circumplexi sunt me.* *Psal. 118.* Quia enim funis addendo torquetur ut crescat, non immeritò peccatum in fune figuratur, quod per verso corde sæpe dum defenditur, multiplicatur. Rursum fune exprimitur, Salomone attestante, qui ait: *Funiculus triplex difficile rumpitur : quia videlicet fides, quæ de cognitione Trinitatis ab ore prædicantium textitur, fortis in electis permanens, in solo reproborum corde dissipatur.* *Eccl. 4.*

CAPUT XXXV.

Psal. 16. a Ego clamavi : quoniam exaudisti me Deus.

N On enim ait: quia clamavi, exaudisti me; sed *clamavi, quoniam exaudisti me.* Qui enim loquens exauditus fuerat, votis proficientibus exauditus clamabat: *Miserifica misericordias tuas, qui salvos facis sperantes in te:* quia tunc nimirum misericordiæ Domini miræ apud nosmetipsos, qui eripimur, fiunt, cum per eandem misericordiam quàm gravia fuerint pericula, quæ evasimus, agnoscuntur.

CAPUT XXXVI.

Psal. 16. a Sub umbra alarum tuarum protege me.

De custo-
dia divina
circa nos.
In exp. B.
Iob. l. 32. c.
6. in fin.

Quia nos parvulos Dominus dum protegit, nutrit, & non gravi atque onerosa, sed levi & blanda protectione nos refovet, dum suas in nos misericordias exercit, quasi more super nos avium alas tendit.

CAPUT XXXVII.

Psal. 17. a Diligam te, Domine, virtus mea.

In exp. B.
Iob. l. 32. c. 8
cir. med.

Certum quippe est, quia minùs diligit ereptorem suum, qui minùs intelligit periculù quod evasit: & vile solatium defensoris deputat, qui virtutem adversarij debilem putat. Unde bene ereptionem suam Domino tribuens Propheta dicebat: *Diligam* *Vu ij*

IGO
M
n.3

te, Domine, virtus mea: aperte videlicet dicens, eò te magis diligo, quò infirmitatem propriam sentiens, virtutem meam te esse cognosco.

CAPUT XXXVIII.

psal. 17. d. Caligo sub pedibus ejus: & ascendit super Cherubim, & volavit, volavit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum.

In expof. B. tob. 1. 7. c. 15.

Caligo ejus sub pedibus est, quia non in ea claritate ab inferioribus cernitur, qua in superioribus dominatur. *Ascendit enim super Cherubim, & volavit:* Cherubim quippe plenitudo scientiæ dicitur. Proinde super plenitudinem scientiæ ascendisse perhibetur & volasse: quia majestatis ejus celsitudinem scientia nulla comprehendit. Volavit ergo, quia longè in altum ab intellectu nostro se rapuit. Volavit super pennas ventorum, quia scientiam transcendit animarum. *Posuit tenebras latibulum suum:* quia dum caligine nostræ infirmitatis obscuramur, per ignorantiam nostram nobis absconditur, ne à nobis modò in æterna, & intima claritate videatur. *Cant. 8.* Unde ei & in Canticis Canticorum à sponsa dicitur: *Fuge, dilecte mi, fuge.*

CAPUT XXXIX.

Item unde suprà.

Ex lib. 19. in tob. c. 3. in princ. Er 1. in c. 1. Reg.

Super Cherubim Dominus ascendit & volavit, quia super plenitudinem scientiæ, quæ esse in hominibus potuit, incarnationis suæ gloriam exaltare dignatus est; ut hoc ejus volare sit, potentiæ suæ mysterium ab intellectu humano subducere. Quantalibet enim plenitudine scientiæ vita spiritualium fulgeat, apprehendere non valet quomodo factum sit, ut qui exiit, conciperetur, & ante sæcula Auctor hominum nasceretur homo in fine sæculorum, Deus caro esset, Verbum in fine fieret. Unde rectè & illic additur: *Volavit super pennas ventorum,* quia videlicet transcendit omnes intellectus animarum. Vento quippe animas figurari pro velocitate suæ cogitationis non inconvenienter accipimus.

CAPUT XL.

Posuit tenebras latibulum suum.

psal. 17. b.

De bono pœnitentiæ per aspirationem supernæ gratiæ. In expof. B. tob. 1. 5. c. 6.

Auctor noster, quia nobis in hoc exilium delictis lucem suæ visionis abstulit, sese nostris oculis quasi in tenebrarum latibulo abscondit. Quas nimirum cæcitatibus nostræ tenebras cum studiosè conspicimus, mentem ad lamenta provocamus. Flet enim cæcitatem, quam foris patitur, si humiliter meminit quòd in interioribus lumine privetur. Cumque tenebras, quibus circumdatur, respicit, splendoris intimi ardenti se desiderio affligit, omnique intentionis nisi semetipsam concutit, & supernam lucem, quam condita deseruit, repulsa quærit. Unde fit plerumque ut in ipsis piis fletibus, illa interni gaudij claritas erumpat, & mens, quæ in torpore cæca jacuerat, ad inspectionem fulgoris intimi suspensius vegetata convalescat.

CAPUT XLI.

Tenebrosa aqua in nubibus aëris. Præ fulgore psal. 17. b. in conspectu ejus nubes transierunt, grando & carbones ignis.

Tenebrosa aqua in nubibus aëris, id est, occulta De prædicatorum scientia in Prophetis. Tenebrosa aqua, quid aliud quàm occultam signat scientiam Prophetarum, qui ante adventum Domini dum occultis sacramentis gravi mysteria gestarent, intuentium oculis, eorum intelligentia caligabat? Præ fulgore verò nubes transierunt, quia prædicatores sancti universa mundi spatia miraculorum claritate percurunt. Qui etiam mirando & carbones ignis vocati sunt: quia & per correctionem feriunt, & per flammam charitatis accendunt. Ipsa quoque libera Sanctorum increpatio natura grandinis convenienter exprimitur. Grando enim veniens percutit, liquata rigat. Sancti autem viri corda audientium & terrentes feriunt, & blandientes infundunt. Nam quemadmodum feriant, Propheta testatur dicens: *Virtutem terribilium tuorum dicent, & magnitudinem tuam narrabunt.* Et quemadmodum blandientes rigent, securus adjunxit: *Memoriam abundantia suavitatis tue eructabunt, & justitia tua exultabunt.*

CAPUT XLII.

Qui perfecit pedes meos tanquam cervi. psal. 17. c.

Robustorum mentes in Deo immobiliter fixæ, tantò adversa quæque despiciunt, quantò cernunt quòd contra præceptum Conditoris excreverunt. Eternitatis quippe præmia præstolantes, vires ex adversitatibus sumunt: quia excrecente pugna gloriosorem sibi non ambigunt manere victoriam. Sic itaque electorum desideria dum premuntur, adversitate proficiunt, sicut ignis flatu premitur ut crescat: & unde quasi exingui cernitur, inde roboratur. In eo namque ostendimus quanta ad Deum cupiditate flagramus, si non solum ad eum per tranquillam & mollia, sed etiam per aspera & dura transimus. Bene ergo per Psalmistam dicitur: *Qui perfecit pedes meos tanquam cervi.* Cervus enim cum montium juga conscendit, quæque aspiciet aspera, quæque se obiciunt sentibus illigata, dato saltu transgreditur, & absque ullo cursus sui obstaculo in superioribus elevatur. Ita etiam electorum mentes, quæque sibi in hoc mundo obfistere atque obviare conspiciunt, contemplationis saltu transcendunt, & more cervorum despectis terrenorum sentibus in superba se evehunt. Unde idem Psalmista iterum dicit: *Et in Deo meo transgrediar murum.* Murus quippe est omne quod itineri nostro objicitur, ne ad eum, qui diligitur, transeat. Sed murum transgredimur, cum præ amore supernæ patriæ quæque in hoc mundo fuerint objecta calcamus.

CAPUT XLIII.

Filij alieni mentis sunt mihi, filij alieni inveteraverunt, & claudicaverunt à semittis suis. psal. 17. d.

Israëliticus populus idcirco claudus nominatur: quia sanum gressum in operatione non habuit. Quippe quia utroque pede uti noluit, dum unum testamentum recipit, aliud spernit.

CAPUT XLIV.

*Cæli enarrant gloriam Dei.**Psal. 12. a**In expos. B. Tob. 4. c. 4. in princ.*

Quid cælorum nomine, nisi prædicantium vita signatur? Ipsi igitur sunt cæli, ipsi sol esse memorantur. Cæli scilicet, quia intercedendo protegunt; sol, quia prædicando, vim luminis ostendunt.

CAPUT XLV.

*In sole posuit tabernaculum suum.**Psal. 18. a**De mysterio incarnationis Dominica. Hom. 39. in Ev. angel. paulo post princ. Psal. 20. b*

Ac si diceret: Humanitatis assumptæ sacramentum in lumine manifestæ visionis ostendit.

CAPUT XLVI.

Ipse enim tanquam sponsus procedens de thalamo suo.

Tanquam sponsus Redemptor noster de thalamo suo processit, qui ad coniungendam sibi Ecclesiam incarnatus Deus de incorrupto utero Virginis exiit.

CAPUT XLVII.

*Pones eos ut clibanum ignis in tempore vultus tui, Dominus in ira sua conturbabit eos, & devorabit eos ignis.**De poena iniquorum futuræ retributionis. In expos. B. Tob. 1. 25. c. 27.**Ibid. 1. 6. c. 16. sub inir.*

Sciendum est, quod omnes reprobi, quia ex anima simul & carne peccaverunt, illic in anima pariter & carne cruciantur. Clibanus namque intrinsecus ardet: is verò qui ab igne devoratur ab exteriori incipit parte concremari. Ut ergo sacra cloquia ardere & exterius & interiùs reprobos demonstrarent, eos & ab igne devorari, & sicut clibanum poni testantur, ut per ignem crucientur in corpore, & per dolorem ardeant in mente. In tempore itaque vultus Domini iniusti omnes & ut clibanus puniuntur, & ab igne devorantur: quia apparente iudice, cum à visione illius eorum multitudo repellitur, & intus per desiderium ardet conscientia, & foris carnem cruciat gehenna.

CAPUT XLVIII.

*Deus meus clamabo per diem, & non exaudies: & nocte, et non ad insipientiam mihi.**Psal. 21. a**De dispensatorio divinæ misericordie dono. In expos. B. Tob. 1. 20. c. 21. cir. fin.*

Sancta Ecclesia persecutionis suæ tempore, fide stat, desiderii clamat. Sed dolet se quasi non respici, dum sua videt in tribulationibus vota differri. Alto namque consilio omnipotens Deus cum sancti ejus adversariorum persecutionibus comprimuntur, cumque assiduis ut liberentur interpellationibus clamant, differre solet voces petentium, ut merita patientium crescant; quatenus eò magis exaudiantur ad meritum, quò citius non exaudiuntur ad votum. Dicit ergo Psalmista: *Deus meus clamabo per diem, & non exaudies, & nocte.* Atque ipsa utilitas de exaudiendi mora mox subditur cum illic protinus subinfertur: *Et non ad insipientiam mihi.* Ad multiplicandam quippe sanctorum sapientiam proficit, quòd postulata tardè percipiunt, ut ex dilatione crescat desiderium, ex desiderio intellectus augeatur. Intellectus verò cum intenditur, ejus in Deum ardentior affectus aperitur. Affectus autem ad promerenda caelestia tantò fit capax, quantò fit expectando longanimis. Sed tamen in-

Ater hæc sanctorum patientiam dolor urget ad vocem, & cum dilati proficiunt, metuunt ne deficientibus viribus despecti reprobentur.

CAPUT XLIX.

Item unde supra.

Nemo qui tardiùs auditur, credat quòd à superna cura negligatur. Sæpe enim nostra desideria, quia celeriter non fiunt, exaudiuntur: & quòd impleri concitè petimus, ex ipsa meliùs tarditate prosperatur. Sæpe vox nostra eò perficitur, quò differtur: & cum superficie tenus petitio negligitur, vota nostra altiùs in cogitationum radice complentur, sicut & semina messium gelu pressa solidantur: & quò ad superficiem tardiùs exeunt, eò ad frugem multipliciora confurgunt. Desideria itaque nostra dilatione extenduntur ut proficiant: proficiunt, ut ad hoc quòd perceptura sunt, convalescant. Exerçantur in certamine, ut majoribus cumulentur præmiis in retributione. Labor protrahitur pugnae, ut crescat corona victoriae. Suos ergo Dominus cum velociter non exaudit, quò repellere creditur, trahit. Internus quippe est medicus, & peccatorum in nobis contagia, quæ inesse medullitis reprobis, secat; abscondit virus putredinis ferro tribulationis: & quò voces ægri audire dissimulat, eò ægritudinis finem procurat. Hinc est ergo quòd Propheta ait: *Clamabo per diem, & non exaudies: & nocte & non ad insipientiam mihi.* Ac si diceret: Nequaquam mihi ad insipientiam proficit, quòd die ac nocte clamantem me continuo non exaudis: quia unde me in temporali tribulatione quasi deseris, inde ad æternam sapientiam plus erudis. Hinc etiam dicit: *Adjutor in opportunitatibus, in tribulatione.* In tribulatione quippe dicturus, opportunitatem præmisit: quia sæpe tribulatione conterimur, & tamen opportunum nondum est, ut desiderio ereptionis adjuvemur.

CAPUT L.

Virga tua, et baculus tuus, ipsa me consolata sunt.

Virgâ percutimur, & baculo sustentamur. Si ergo est districtio virgæ, quæ feriat, sit e contra consolatio baculi, quæ sustentet. Sit itaque amor, sed non emolliens: sit rigor, sed non exasperans: sit zelus, sed non immoderatè sæviens: sit pietas, sed non plus quàm expediat parcens.

CAPUT LI.

Impinguasti in oleo caput meum.

Ac si apertè dicat: charitatis pinguedine replesti mentem meam. *Exaruit velut testa virtus mea.* Etenim testa igne solidatur. Caro autem ex passione sua robustior extitit, quòd per infirmitatem moriens, à morte sine infirmitate surrexit. Et iterum: *Exaruit velut testa virtus mea.* Sicut testa enim ejus virtus exaruit, quia susceptæ carnis infirmitatem passionis suæ igne roboravit.

CAPUT LII.

Qui non accepit in vano animam suam.

De unoquoque electo per Psalmistam dicitur: *Qui non accepit in vano animam suam.* In vano namque animam suam accipit, qui sola præsentia cogitans, quæ sequantur in perpetuum non attendit. In vano animam suam accipit, qui ejus viam negligens, ei curam carnis anteponit. Sed animam suam

V u iij

in vanum iusti non accipiunt, quia intentione continua ad ejus utilitatem referunt quidquid corporaliter operantur, quatenus & transeunte opere, operis causa non transeat, quæ vitæ præmia post vitam parat. Sed hæc curare reprobi negligunt, quia profectò ambulantes in vacuum, vitani sequentes fugiunt, inveniendes perdunt. Unde meliùs à pravorum imitatione compescimur, si eorum damna ex sine pensamus.

CAPUT LIII.

De necessitatibus meis eripe me.

Psal. 24. d.

De discernēdo voluntatis & necessitatis negotio. In expof. B. Job. l. 20. c. 15. ante med.

Natura humana bene condita, sed ad infirmitatem, vitio propriæ voluntatis, lapsa in calamitatem cecidit: quia pressa innumeris necessitatibus, nihil in hac vita nisi unde affligeretur, invenit. Sed cum eisdem naturæ nostræ necessitatibus plerumque plusquam expedit, deservimus, mentisque curam negligimus, ex miseria negligentia, infirmitati nostræ addimus squalorem culpæ. Necessitates namque naturales, hoc habere valde periculosum solent, quod sæpe in eis minimè discernitur, quid circa illas per utilitatis studium, & quid per voluptatis vitium agatur. Crebrò enim occasione seductionis inventa, dum necessitati debita reddimus, voluptatis vitio deservimus, & infirmitatis velamine ante discretionis oculos excusatio nostra se palliat, ac quasi sub patrocinio splendæ utilitatis occultat. Infirmitatem verò naturæ nostræ per negligentiam relaxare nihil est aliud, quàm calamitati miseriam addere, ac vitiorum squalorem eadem miseria multiplicare. Unde sancti viri in omne quod agunt, studiosissima intentione discernunt, ne quid plus ab eis naturæ suæ infirmitas, quàm sibi debetur, exigat, ne sub necessitatis tegmine in eis vitium voluptatis excrescat. Aliud enim ex infirmitate, aliud ex tentationis suggestione sustinent; & quasi quidam rectissimi arbitri inter necessitatem, voluptatemque constituti, hanc consolando sublevent, illam premendo frænant. Unde fit, ut etsi infirmitatis suæ calamitatem tolerant, tamen ad squalorem miseriæ per negligentiam non descendant. Hoc ipsum enim esse in calamitate, est necessitatibus naturæ, ex carnis adhuc corruptibilis infirmitate sustinere: quas videlicet necessitates cupiebat evadere, qui dicebat: *De necessitatibus meis eripe me.* Sciebat enim plerumque voluptatum culpas ex necessitatibus occasione prorumpere, & ne quid sponte illicitum admitteret, hoc ipsum satagebat evelli, quod nolens ex radice tolerabat. At contra pravi gaudent in his corruptionis suæ necessitatibus, quia nimirum eas ad usus voluptatum retorquent. Cum enim reficiendis cibo corporibus naturæ serviunt, per delectationem gulæ in voluptatis ingluvie distenduntur. Cum tegendis membris vestimenta quærunt, non solum quæ tegant, sed etiam quæ extollant, appetunt: & contra torporem frigoris, non solum quæ per pinguedinem muniant, sed etiam quæ per molliem tactum mulceant, sed etiam quæ per colorem oculos seducant. De his ergo necessitatibus liberari Psalmista desiderans dicit: *De necessitatibus meis eripe me.* Necessitatis enim causam in usum voluptatis vertere, quid est aliud quàm calamitati suæ squalorem miseriæ sociare?

CAPUT LIV.

Proba me, Domine, & tenta me.

Psal. 25. a.

De previdæ circumspiciendis tentatio percudit, protinus ab status sui vertice

mentis nostræ elatio succisa cadit, ut de semetipsa nihil audeat, sed infirmitatis suæ icu prostrata, manum levantis quærat. Hinc est quòd sancti viri cum de occulta erga se dispositione suspecti sunt, plus prospera ipsa pertimescunt, tentari appetunt, flagellari concupiscunt: quatenus incautam mentem metus, & dolor erudiat, ne in hac peregrinationis via hoste ex insidiis erumpente, sua eam deterius securitas sternat. Rectè ergo per Psalmistam dicitur: *Proba me, Domine, & tenta me.* Ac si apertè dicar: Priùs vires inspice, & tunc ut forte valeo tentari permitte. Hinc iterum dicit: *Ego ad flagella paratus sum.* Quia enim sancti viri mentis suæ corruptionis vulnus sine putredine non esse considerant, libenter se sub manu medici ad sectiones parant, ut aperto vulnere virus peccati exeat, quod sana cute intus occidebat.

CAPUT LV.

Dominus illuminatio mea, & salus mea: quem timebo?

Psal. 26. a.

EX pœna culpæ est, videre bonum quod agere debeat, & tamen implere non posse. Et rursum. Ex graviore pœna culpæ est, quod agere debeat, nec videre. Unde & contra hæc utraque Psalmistæ voce dicitur: *Dominus illuminatio mea, & salus mea.* Contra ignorantiam enim tenebras illuminatio, contra infirmitatem verò salus est Dominus, quando & ostendit quid debeat ad agendum appeti, & vires præbet, ut quod ostenderit, possit impleri.

CAPUT LVI.

Item unde supra.

Crebrò namque peccatum, aut ignorantia, aut infirmitate perpetratur: ut vel nesciat homo quid vel debeat, vel non omne, quod voluerit, possit. Quò à contra rectè per Psalmistam dicitur: *Dominus illuminatio mea, & salus mea.* Quia enim & scientiam Dominus & virtutem præbet: & contra ignorantiam illuminatio, & contra infirmitatem salus vocatur.

CAPUT LVII.

Vnam petij à Domino, hanc requiram.

Psal. 26. b.

Omnes, qui vel illicita appetunt, vel in hoc mundo videri aliquid volunt, densis cogitationum tumultibus in corde comprimuntur. Dumque desideriorum turbas intra se excitant, prostratam mentem, pede miseræ frequentationis calcant. At contra, sancti viri, qui nihil hujus mundi appetunt, nullis proculdubio in corde tumultibus premuntur. Omnes quippe inordinatos motus desideriorum à cubili cordis manu sanctæ considerationis ejiunt: & quia transitoria cuncta despiciunt, ex his nates cogitationum insolentias non patiuntur. Solam namque æternam patriam appetunt: & quia nulla hujus mundi diligunt, magna mentis tranquillitate perfruuntur. An non cunctos à se cogitationum tumultus expulerat, qui dicebat: *Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini.* A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam videlicet solitudinem semetipsum contulerat; ubi eò tutiùs nihil extraneum conspiceret, quò incompetens nil amaret. A tumultu rerum temporalium magnum quemdam secessum petierat quietam mentem, in qua tantò puriùs Deum cerneret, quantò hunc cum se solo solum inveniret.

CAPUT LVIII.

Psal. 37. d. Abscondes eos in abscondito vultus tui à conturbatione hominum.

Electus quisque in iudicio per internum visum, in vultu divinitatis absconditur, dum reproborum foris cæcitas distracta animadversione iustitiæ repulsa turbatur. Sancti itaque viri ab importunitate desideriorum temporalium, à tumultu inutilium curarum, à clamore perstreptentium perturbationum semetipsos sacri verbi gladio mortificare non desunt, atque intus ante Dei faciem in sinu mentis abscondunt. Unde rectè per Psalmistam dicitur: *Abscondes eos in abscondito vultus tui à conturbatione hominum.* Quod quamvis perfectè postmodum fiat, etiam nunc ex magna parte agitur, cum à temporalium desideriorum tumultibus delectatione in interiora rapiuntur, ut mens eorum dum in amorem Dei tota tenditur, nulla inutili perturbatione lace- retur. Hinc est quòd Paulus per contemplationem mortuos, & quasi in secreto divinitatis absconditos discipulos viderat, qui dicebat: *Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo.* Qui enim mortificare se appetit, valde ad inventam requiem contemplationis hilarescit; ut extinctus mundo lateat, & à cunctis exteriorum rerum perturbationibus intra sinum se intimi amoris abscondat.

CAPUT LIX.

Psal. 30. Ego dixi in excessu mentis mea: projectus sum à vultu oculorum tuorum.

Vir sanctus æternam patriam contemplatus; & hæc mala pensans, in quibus erat, atque illa bona considerans, in quibus adhuc non erat, ait: *Ego dixi in pavore meo, projectus sum à vultu oculorum tuorum.* Sublevatus quippe in ecstasi (quod nostri interpretes pavorem non propriè vocaverunt) à vultu oculorum Dei vidit se esse projectum. Post interni quippe luminis visionem, quæ in ejus anima per contemplationis gratiam radio claritatis emittit, ad semetipsum rediit, & cognitione percepta, vel quibus illis bonis deesset, vel quibus malis hic adesset invenit: neque enim quis præsentis vitæ mala sicut sunt, conspiciere prævalet, si bona æternæ patriæ per contemplationis gustum contingere necdum valet. Unde & à vultu oculorum Dei projectum se esse cognovit. Sublevatus quippe vidit, quod se hic videre non posse ad se relapsus ingemuit. Perfectam scilicet animam ista compunctio afficere familiaris solet, qua omnes imaginationes corporales insolenter sibi obviantes discutit, & cordis oculum figere in ipso radio incircumscriptæ lucis intendit. Figurarum corporalium species ad se intus ex infirmitate corporis trahit, sed perfectè compuncta hic summo opere invigilat, ne cum veritatem quærat, eam imaginatio circumscriptæ visionis illudat: cunctaque sibi obviantes imagines respuit. Quia enim per illas infra se lapsa est, sine illis super se ire conatur. Et postquam per multa indecenter sparsa est, in unum se colligere nititur, ut, si magna vi amoris prævalet, esse unum atque incorporeum contempletur. Unde aliquando ad quandam inusitatam dulcedinem interni saporis admittitur, & raptim aliquomodo ardenti spiritu afflata renovatur, tantoque magis inhiat, quòd magis quod amet degustat. Atque hoc intra se appetit, quod sibi dulce sapere intrinsecus sentit: quia videlicet ejus amore dulcedinis sibi coram viluit: & postquam hanc utcumque percipere potuit, quid sine illa dudum fuisset, invenit. Cui inhærere conatur, sed ab ejus fortitudine,

A sua adhuc infirmitate repellitur. Et quia ejus munditiæ temperari non valet, flere dulce habet, sibi que ad se cadenti, infirmitatis suæ lacrymas sternere. Neque enim potest mentis oculum in id, quod contra se raptim conspexerat, figere: quia ipso vultus suæ usu deorsum ire compellitur. Inter hæc anhelat, æstuat, super se ire conatur, sed ad familiares tenebras suas victa fatigatione relabatur.

CAPUT LX.

Item unde supra.

Contemplatus quippe interna gaudia visionis Dei, & socialem frequentiam Angelorum persistentium, reduxit oculos ad ima: vidit quòd jaceret, qui ad hoc conditus fuerat, utinam caelestibus stare potuisset. Pensavit ubi esset; & quod esset, ingemuit. Projectumque se à vultu oculorum Dei doluit: quia in comparatione lucis intimæ, graviores senserat exilij sui tenebras, quas tolerabat.

CAPUT LXI.

Viriliter agite, & confortetur cor vestrum. *Psal. 30. d.*

Virorum fortitudo est carnem vincere, propriis voluntatibus contraire, delectationem vitæ præsentis extinguere, hujus mundi aspera pro æternis præmiis amare, prosperitatis blandimenta contemneri, adversitatis metum in corde superare. Reproborum verò fortitudo est transitoria sine cessatione diligere, contra flagella Conditoris insensibiliter perdurare, ab amore rerum temporalium nec ex adversitate quiescere, ad inanem gloriam etiam cum vitæ detrimento pervenire, malitiæ augmenta exquirere, bonorum vitam non solum verbis ac moribus, sed etiam gladiis impugnare, in semetipsis spem ponere, iniquitatem quotidie sine ullo desiderij defectu perpetrare.

CAPUT LXII.

Item unde supra.

Dicens enim, *viriliter agite, & confortetur cor vestrum,* quod illico subdidit, quasi sexum cordis munire curavit. Luxuriosi quippe mens corrumpitur, si rebus transitoriis delectetur.

CAPUT LXIII.

Item unde supra.

Scriptura sacra vitos vocare consuevit, qui nimis vias Domini fortibus, & non dissolutis gressibus sequuntur. Unde & Paulus ait: *Remissas manus, & dissoluta genua erigite.* Unde & Sapia in Proverbiis dicit: *O viri, ad vos clamato.* Ac si aperte diceret: Ego non fœminis, sed viris loquor: quia hi, qui fluxa mente sunt, mea verba percipere nequaquam possunt.

CAPUT LXIV.

Beati, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum repta sunt peccata. *Psal. 32. a.*

Sancti viri ante Dei oculos student culpas linguæ tegere meritis vitæ. Student pondere bonorum operum premere immoderata verborum. Unde in sanctæ Ecclesiæ electis quotidie otiosa locutionis vitium virtute bonæ operationis operitur. *Beati, ergo, quorum remissa sunt iniquitates, & quorum repta*

sunt peccata. Sed rursum cum scriptum sit: *Omnia nuda & aperta sunt oculis ejus*, quomodo regi possunt quæ ejus oculis, cui cuncta nuda sunt, abscondi nequaquam possunt? Sed quia hoc, quod regimus, inferius ponimus: atque hoc, unde regimus, nimirum superducimus, ut quod est subterpositum tegamus. Tegere peccata dicimus, quæ quasi subterponimus, dum abdicamus, eisque aliud superducimus, dum bonæ actionis opus ad hoc post eligimus, ut præferamus. Peccata itaque regimus cum bona facta malis actibus superponimus. Quando ergo abdicamus mala quæ fecimus, & eligimus bona quæque ut faciamus, quasi tegmen ei rei superducimus, quam erubescimus videri. Qui ergo priora mala deserit, & bona posterius facit, per hoc, quod addit, transactam nequitiam regit, cui boni operis meritum superducit. Quamlibet enim sancti viri in hac adhuc vita sint, habent tamen quod ante Dei oculos operire debeant: quia omnino est impossibile ut aut in opere, aut in locutione, aut in cogitatione numquam delinquant.

CAPUT LXV.

Psal. 31. a **Conversus sum in arumna mea, dum configitur spina.**

Quid hoc loco per spinam, nisi omne peccatum evidenter exprimitur? Quia dum trahit ad delectationem, quasi pungendo lacerat mentem. Hinc ergo justus & poenitentis voce dicitur: *Conversus sum in arumna mea dum configitur spina*: quia scilicet mens ad lamentum vertitur, ut peccati compunctio poenitendo frangatur. In translatione vero alia non confringi, sed configi spina perhibetur. Quod videlicet ab eodem sensu non dissonat, quia poenitentis animus ad luctum ducitur, dum perpetrata culpa in memoria fixa retinetur.

De bono poenitentia.
In expos. B. Tob. lib. 20 c. 7. 12 sub in: imm.

CAPUT LXVI.

Psal. 31. a **Dixi: Pronunciabo adversus me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei.**

Sæpe misericors Deus eò citius peccata cordis abluit, quò hæc exire ad opera non permittit, & cogitata nequitia tantò citius solvitur, quantò effectu operis districtius non ligatur. Unde rectè per Psalmistam dicitur: *Dixi: Pronunciabo adversus me injustitiam meam Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei*. Qui enim impietatem cordis subdidit, quia cogitationum injustitias pronuciare vellet, indicavit. Damque ait: *Dixi: Pronunciabo*: atque illico adjuvit: *Et tu remisisti*; quàm super hæc sit facilis venia, ostendit: qui dum se adhuc promittit petere, hoc quod se petere promittebat, obtinuit; quatenus quia usque ad opus non venerat culpa, usque ad cruciatum non perveniret poenitentia, sed cogitata afflictio mentem tergeret, quam nimirum tantummodo cogitata iniquitas inquinasset.

De abstergendis cogitationum flagitiis.
Cura pass. P. 3. c. 20.

CAPUT LXVII.

Psal. 31. c **In chamo, et freno maxillas eorum constringe, qui non approximant ad te.**

Sæpe qui jubentis verba non audiunt, ferientis verberibus admonentur; ut ad bona desideria saltem poenæ trahant, quos præmia non invitant. Si verò etiam flagella conspiciant, constat nimirum quodd tantò illic gravioris vindictæ supplicia

De utilitate temporalis flagelli.
In expos. B. Tob. lib. 26. c. 22.

fiant, quantò hic majoris providentiæ gratiam calcant.

CAPUT LXVIII.

Verbo Domini celi firmati sunt, et spiritu oris ejus omnis virtus eorum.

Quid cælorum nomine, nisi sancti Apostoli designantur? Qui verbis pluunt, & coruscant miraculis, quorum virtus ex dono confortatur spiritus. De quibus per eundem Psalmistam dicitur: *Celi enarrant gloriam Dei*. Quibus tunc virtutè dedit spiritus, cum replevit: quod Luca referente didicimus, **B** qui ait: *Factus est repente de cælo sonus tanquam advenientis spiritus vehementis, & replevit totam domum ubi erant sedentes: & apparuerunt illis dispersite lingue tanquam ignis, sedique super singulos eorum. Et repleti sunt omnes Spiritu sancto. & ceperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat eloqui illis*. Ex eo ergo acceperunt ornamenta virtutis, quos immanis antè possederat fœditas timoris. Scimus enim quodd ille Apostolorum, id est, cælorum primus, ante acceptam hujus spiritus gratiam, quoties dum mori timuit, vitam negavit, qui non poenis, non afflictionibus, non terribili potestate cuiusquam, sed unius mancipij sola est interrogatione prostratus. Et quidem mancipium ne sexus firmior terribile demonstraret, ancilla est inquirente tentatus. Rursusque ut talis sexus infirmitas etiam officij sui dejectione vilesceret, non ab ancilla tantum, sed ab ostiaria est ancilla requisitus. Ecce quàm vilis est ad tentandum persona requisita, ut aperte proderetur, quanta eum timoris infirmitas possideret, qui nec ad vocem ostiariæ ancillæ subsisteret. Sed jam paulò ante timidus, qualis post, accepta virtute spiritus existeret, videamus. Certè Luca testante didicimus contra sacerdotes ac principes quanta Dominum auctoritate prædicavit. Nam cum facto miraculo quæstio fuisset exorta, & sacerdotum principes, seniores, ac scribe in Apostolorum persecutione concurrerent, eos in medio statuentes, in qua virtute miraculum fecerint, percontari curaverunt. Quibus, repletus Spiritu sancto Petrus, dixit: *Principes populi & seniores, si nos hodie judicamur in beneficio hominis infirmi, in quo iste salvus factus est, notum sit omnibus vobis. & omni plebi Israel: quia in nomine Jesu Christi Nazareni, quem vos crucifixistis, quem Deus suscitavit à mortuis, in hoc iste astat coram vobis sanus*. Cumque erga hæc persequendum furor excreceret, eosque sacerdotes ac principes Jesum prædicare prohiberent, contra minas principum, qua auctoritate Petrus excreverat, indicatur, cum illic protinus subditur: *Petrus vero & Apostoli dixerunt: Obedire oportet Deo magis quàm hominibus*. Sed cum auctoritatem prædicantium resistentium præcepta non premerent, ad flagella pervenitur, nam subditur: *Tunc principes sacerdotum, casis denunciaverunt, ne loquerentur in nomine Jesu, & dimiserunt eos*. Sed quia Apostolorum virtutem premere nec flagella valuerunt, patenter ostenditur, cum protinus subinfertur: *Et illi quidem ibant gaudentes à conspectu consilij, quoniam di igni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati*. Mox etiam post flagellorum gaudia quid agerent, indicatur: *Omni autem die in templo, & circa domos non cessabant docentes & evangelizantes Jesum Christum*. Ecce ille, qui paulò antè timidus, jam linguis loquitur, coruscatur miraculis, infidelitatem sacerdotum ac principum libera voce increpat, ad prædicandum Jesum exemplum auctoritatis ceteris præstat. Ne in nomine Jesu loqui debeat, verberibus prohibetur, nec tamen compescitur. Contemnit flagella cadentium, qui paulò antè requierunt

De Apostolorum virtutibus per sancti Spiritus donum. In expla. in 4. Psal. penult. p. 8. medi.

Et hom. in Evag. p. 8. medi. ad. 2.

ad. 4.

ad. 5.

ibidem.

ibidem.

GRATI

tium verba timuerat, & qui ancilla vires requisitus ^A expavit, vires principum caesus premit, *Spiritu ergo oris ejus omnis virtus eorum.* Eiusdem enim jam sancti Spiritus virtute solidatus, hujus mundi altitudines libertatis calce deprimebat, ut in imo esse cerne- ret quod contra Creatoris gratiam altum tumeret. Hæc est firmitas caelorum, hæc sunt dona spiritus, quæ diversis manifestari virtutibus solent. Quas oc- cultæ dispensationis munere divisa Paulus enume- rat, dicens: *Alij quidem per spiritum datur sermo sapientia, alij autem sermo scientia, secundum eun- dem spiritum, aliter fides in eodem spiritu, alij gratia sanitarum, alij operatio virtutum, alij prophetia, alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum:* quem mox generali defini- tione concludens, ait: *Hæc autem omnia operatur unus atque idem spiritus, dividens singulis prout vult.* Bene itaque dicitur: *Et spiritu oris ejus, omnis virtus eorum:* quia prædicatores sancti, nisi promissa Pa- racteti dona perciperent, nullo fortitudinis decore claruissent.

CAPUT LXXIX.

Congregans quasi in utre aquas maris.

^{De perver-} ^{sis infidelium} ^{contra Be-} ^{clesiam ma-} ^{chiaationi-} ^{bus.} ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 1. c. 9.} ^{7.} ^{Apoc. 20.} **A** Quas maris in utre Dominus congregat, cum amito moderamine cuncta disponens in suis claufas cordibus carnalium minas frenat. Extremi namque temporis persecutione crescente, apertas hæreticorum voces sancta Ecclesia tolerare compellitur, cum motus cordis sui, quos nunc intra cogitationum sinus contegunt, tunc in voce manifesti erroris aperiant. Nunc enim sicut per Joannem dicitur: *Draco in abyfso claufus tenetur:* quia diabolica malitia in eorum subdolis cordibus occultatur. Sed sicut illic dictum est, *Educentur draco de puteo abyfsi:* quia quod modò præ timore tegitur, tunc contra Eccle- siam publicè de iniquorum cordibus omne serpenti- num virus aperitur. Nunc enim abscondit se sub blandiente lingua sæviens conscientia, & malitia calliditatis, quasi quadam se tegit abyfso simulatio- nis. Nunc Dominus, sicut Psalmistæ voce dicitur: *Congregat sicut in utre aquas maris.* Uter quippe est carnalis cogitatio: aquæ ergo maris in utre congre- gatæ sunt, cum amaritudo perverfæ mentis non e- rumpit exterius in vocem prævæ libertatis.

CAPUT LXX.

Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus.

^{De sectan-} ^{do spiritua-} ^{lium deli-} ^{ciarum gu-} ^{stati-} ^{Homil. 35 in} ^{Evangel. sub} ^{intium.} **A** Ugent semper spirituales delicia desiderium in mente dum fatiant: quia quanto magis earum sapor percipitur, eò amplius cognoscitur quod avi- dius ametur: & idcirco non habet amari non pos- sunt, quia earum sapor ignoratur. Quis enim amare valeat quod ignorat? Proinde Psalmista nos admo- net, dicens: *Gustate, & videte, quoniam suavis est Dominus.* Ac si aperte dicat: Suavitatem ejus non co- gnoscitis, si hanc minimè gustatis. Sed cibum vitæ ex palato cordis tangite, ut probantes ejus dulcedi- nem amare valeatis. Sed has homo delicias tunc ami- fit, cum in paradiso peccavit, extrà exiit, os à cibo internæ dulcedinis claufit. Unde nos quoque nati in hujus peregrinationis ærumna, huc fastidiosi jam venimus, nescimus quid desiderare debeamus, tan- toque se amplius fastidij nostri morbus exaggerat, quanto se magis ab eflu illius dulcedinis, animus elongat: & eò jam internas delicias non appetit, quò eas comedere diu longæque defuevit. Fastidio ergo nostro tabescimus, & longa inedia peste fati- gamur. Et quia gustare intus nolumus paratam dul- cedinem, amamus foris miseri famem nostram.

S. Greg. Tom. III.

CAPUT LXXI.

Divites egerunt, & esurierunt.

SI de exteriori fame egestas divitum, & esuries di- ^{De distin-} ^{guendis ve-} ^{ris & falsis} ^{divitiis.} ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 1. c. 5.} ^{sub initium.} sceretur, profectò divites non essent, qui pane corporis indigerent. Sed quia dum exterius multi- plicantur, interiùs inanes fiunt: & divites pariter & egestes esse memorantur: quia videlicet pane sa- pientia saturari minimè merentur.

CAPUT LXXII.

Declina à malo, & fac bonum.

Nequaquam bona Deo accepta sunt, quæ ante ^{De perfe-} ^{ctorum vir-} ^{tutibus.} ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 1. c. 1.} ^{Eccl. l. 7.} ^{lac. 2.} ^{1. Cor. 5.} ^{sam corrupit.} ejus oculos malorum admixtione maculantur. Hinc namque per Salomonem dicitur: *Qui in uno offenderit, multa bona perdit.* Hinc Jacobus at- testatur dicens: *Quicumque totam legem servaverit, offendat autem in uno, factus est omnium reus.* Hinc Paulus ait: *Modicum fermentum totam mas-*

CAPUT LXXIII.

Item unde supra.

D Declinare quippe à malo, est ab eo, quo jacuit, ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 2. c. 15.} ^{ante mied.} surgere. Bonum verò facere, est mercedis ope- ra, in quibus requiescere debeat, preparare. *Qui enim declinat à malo, sed bona non facit, surrexit quidem ab eo, quo jacuit: sed ubi requiescere de- beat, necdum paravit.*

CAPUT LXXIV.

Dominus custodit omnia ossa eorum, unum ex his non conteretur.

Quod utique non de ossibus corporis, sed de ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 2. c. 16.} viribus dicitur mentis. Nam certè novimus, quòd & multorum martyrum corporaliter ossa con- fracta sunt, & persecutores Domini latronis illius, cui dictum est: *Hodie tecum eris in paradiso,* sicut latronis alterius in cruce crura fregerunt.

CAPUT LXXV.

Fiant sicut pulvis ante faciem venti, et Angelus Domini affligens eos.

Qui in corde suo aurâ tentationis rapitur, quasi ^{De tenta-} ^{tionum dit-} ^{veritate.} ^{In expof. B.} ^{Tob. l. 3. c. 18.} ^{in fin.} ante faciem venti pulvis elevatur: & cum in- ter hæc divina districtio percutit, quid aliud quam Angelus Domini affligit? Sed hæc aliter aguntur à reprobis, aliter ab electis. Illorum namque corda ita tentantur, ut consentiant; justorum verò tenta- tiones quidem suscipiunt, sed repugnant. Illorum mens delectabiliter capitur; & si ad tempus, quòd malè suggeritur, displicet: sed postmodum per de- liberationem liber. Isti verò sic tentationum jacu- la excipiunt, ut semper resistendo fatigentur; & si quando usque ad delectationem tentata mens rapitur, ipsam tamen citius subreptionem suæ delectationis erubescunt, & forti censura redar- guunt, quidquid intra se exurgere carnale depre- hendunt.

CAPUT LXXVI.

Psal. 34. a **Fiant via eorum tenebra, & lubricum.**

In expof. B. Job. l. 19. c. 14. sub me- dium. **U**T fcilicet per tenebras, quò ire debent, non videant: qui etfi recta viderint, in eis tamen per lubricum stare non poffunt. Ifti itaque per lubricum inter bona claudicant, illi per tenebras, quæ bona fequantur ignorant.

CAPUT LXXVII.

Psal. 34. b **Omnia offa mea dicent: Domine, quis fimilis tibi?**

De comp- rimenda fui præfump- tione per cognitione divini, oc- cultique judicij. In expof. B. Job. l. 5. c. 23. in princ. **Q**uid per offa nifi fortia facta fignantur? De qui- bus & per Prophetam dicitur: *Domine custo- dit omnia offa eorum.* Et fæpe ea, quæ agunt homines, effe alicujus momenti æftimant, quia diftinctionis in- timæ quàm fit fubtile judicium ignorant. Sed cum per contemplationem rapti fuperna confpiciunt, ab ipfa modò præfumptionis fuæ fecuritate liquefcunt, & tantò magis in divino confpectu trepidant, quan- tò nec bona fua digna ejus examine quem confpi- ciunt, penfant. Hinc eft enim, quòdis, qui fortia operando profecerat, per fpiritum fublevatus clama- bat: *Omnia offa mea dicent: Domine, quis fimilis tibi?* Ac fi diceret: Carnes meæ verba non habent: quia infirma mea apud te funditus fident, offa autem mea tuæ magnitudinis laudem dicunt: quia ipfa quoque, quæ effe in me fortia credidi, tua confideratione contremifcunt.

CAPUT LXXVIII.

Item unde fuprà.

De quali- tate divinz in homine fimilitudi- nis. In expof. B. Job. l. 18. c. 27. multo ante med. **A**D hoc fancti omnes ad illa gaudia æterna per- veniunt, ut effe Deo fimiles poffint, ficut fcri- ptum eft: *Cum apparuerit, fimiles ei erimus: quoniam videbimus eum ficuti eft.* Et tamen fcriptum eft: *Domine Deus virtutum, quis fimilis tibi?* Et iterum ait: *Quis fimilis erit Domino inter filios Dei?* Unde ergo fimiles, & unde non fimiles, nifi quia huic fapientia & fimiles erunt ad imaginem, & tamen non erunt fimiles ad æqualitatem: afpiciendo quippe æternita- tem Dei, fit eis ut æterni fint. Et dum vifionis ejus donum percipiunt, ex perceptione beatitudinis imi- tantur quod vident. Et fimiles ergo funt, quia beati funt, & tamen Creatori fimiles non funt, quia crea- turæ funt. Et habent itaque quandam Dei fimilitu- dinem, quia non habent finem. Et tamen incircum- fcripti æqualitatem non habent: quia habent cir- cumfcriptionem.

CAPUT LXXIX.

Psal. 36. d **Vidi impium superexaltatum, & elevatum ficut cedros Libani: tranfivi, & ecce non erat.**

In expof. B. Job. l. 15. c. 35 **A**vid Prophetæ quoniam à dilectione præfentis fæculi jam corde tranfierat, iniqui gloriam de- fcribens dicebat: *Vidi impium superexaltatum, & elevatum ficut cedros Libani.* Sed quia cor huic mun- do non fubdidit, hunc jure despexit, dicens: *Tran- fivi, & ecce non erat.* Effet quippe aliquid in ejus æftimatione impius, fi ipfe ab hoc fæculo per inten- tionem minimè tranfiferet. Sed is, qui non tranfeunt magnum aliquid effet, tranfeunt animo quàm nihil effet, apparuit: quia dum æterna retributio cogita- tur, præfens gloria quàm fit nulla cognofcitur. Hinc Moyfes, cum fupernæ contemplationis gloriam quæ-

A reret, dixit: *Transiens videbo vifionem.* Nifi enim greflum cordis à fæculi amore removiffet, nequa- quam intelligere fuperna potuiffet. *Exod. 3*

CAPUT LXXX.

Psal. 37. b **Computruerunt, & deterioraverunt cicatri- ces meæ à facie infipientie meæ.**

De abolen- da memo- ria præte- ritorum excellentium. In expof. B. Job. l. 7. c. 11 **Q**ui peccatum corrigit, & plangit, cicatricem vulneris fuperducit. Sed cum mens decepta hoc, da memo- unde jam pœnituit, ad delectationem fui revocat; fia præte- cicatrix pœnitentiæ, quæ fuperducta fuerat, ad pu- tredinem vulneris redit, ut fæctorem prava delecta- tio habeat, poftquam falutem vulneris jam cicatrix farcita cute monftrabat. Quid itaque cicatrices, nifi fanationes funt vulnere? Latatas namque nequi- tias ad delectationem memoriæ redire confpexerat, qui cicatrices deflebat. Cicatrices quippe compute- cere, eft fanata jam peccatorum vulnera rufus in tentationem ferpere, atque ex eorum fuggeltionibus poft fuperductam cutem pœnitentiæ, fæctorem culpe iterum, doloremque sentire: quia videlicet in re & nihil foris opere agitur, & fola intus cogitatione peccatur, diftinctioque fe reatu mens obligat, nifi hoc follicitis lamentis tergat.

CAPUT LXXXI.

Psal. 37. c **Incurvatus fum, et humiliatus ufquequaque.**

De carna- do ulu pe- vte con- tudinis. Hom. 11. in Evang. aliquando ante fa. **P**lerumque videmus quæ agenda funt, fed opere non implemus: nimirum & infirmamur. Mentis judicium rectitudinem confpicit, fed ad hanc operi- fortitudo succumbit: quia nimirum de pœna peccati est, ut ex dono quidem poffit bonum confpici, fed tamen ab eo, quod afpicitur, contingat per meritum repelli. Ufitata etenim culpa obligat mentem, ut ne- quaquam furgere poffit ad rectitudinem. Conatur & labitur: quia ubi fponde diu perfiftit, ibi & cum noluerit, coacta cadit. Unde bene de hac noftra incurvatione ex typo humani generis per Pfalmiftam dicitur: *Incurvatus, & humiliatus fum ufquequaque.* Contemplatus quippe quod ad fupernam lucem in- tuendam homo conditus fuerat, fed peccatis exi- gentibus foras miffus, mentis fuæ tenebras portat, fuperna non appetit, in infimis intendit, cæleftia ne- quaquam confiderat, terrena fempè in animo ver- fat. Et hoc, quod de fuo genere doluit, in feipfo ex- clamavit dicens: *Incurvatus fum, & humiliatus fum ufquequaque.* Contemplationem namque cæleftium perdens, fi fola carnis neceffaria homo cogitaret, in- curvatus & humiliatus effet, fed tamen ufquequa- que non effet. Quem ergo à fupernis cogitationibus non folùm neceffitas dejicit, fed etiam voluptas il- licita fternit, non folùm incurvatus, fed ufquequa- que incurvatus effet.

CAPUT LXXXII.

Psal. 37. d **Ego autem ad flagella paratus fum.**

De parato femper ad fufcipiendâ flagella cœ- leftorum animo. In expof. B. Job. l. 7. c. 11 **Q**uia enim fancti mentis fuæ corruptionis vulnus fine putredine non effe confiderant, libenter fe fub manu medici ad fectiones parant: ut aperto vulnere virus peccati exeat, quod fana cute intus occidebat.

CAPUT LXXXIII.

Psal. 37. d **Iniquitatem meam ego pronuntiabo, et cogitabo pro peccato meo.**

De non- boleuda **T**ribulatio fpiritus electorum linguam commo- vet, ut reatum pravi operis vox confeffionis im-

peccati memoria. In expof. B. Job. l. 8. c. 11. in princ.

pugnet. Sciendum quoque est, quia saepe & reprobi peccata confitentur, sed deflere contemnunt. Electi autem culpas suas, quas vocibus confessionis aperiant, districta animadversionis fletibus insequuntur. Unde & Propheta postquam se iniquitatem suam pronunciare spondit, cogitare se etiam de eis subdidit. Ac si aperte fateretur dicens: Sic reatum lingua loquitur, ut nequaquam expertus à mœroris stimulo per alia spiritus vageretur, sed culpas loquens vulnus aperio: culpas verò ad correptionem cogitans, salutem vulneris ex medicamine mœroris quaero. Qui enim mala quidem, quæ perpetravit, insinuat: sed flere quæ insinuaverit, recusat; quasi subducta veste vulnus detegit, sed torpente mente medicamentum vulnere non apponit. Confessionis igitur vocem solus necesse est ut mœror excutiat, ne vulnus proditum sed neglectum, quò licentiùs jam per humanam notitiam tangitur, deterius putrescat. Psalmista ergo plagam cordis non solum detexerat, sed detectæ etiam medicamentum mœroris adhibebat, dicens: *Iniquitatem meam pronunciabo, & cogitabo pro peccato meo:* pronuntiando enim occultum vulnus detegit, cogitando autem quid aliud quàm medicamentum vulnere apponit? Sed afflictæ menti, & sua sollicitudine damna cogitanti, rixa pro semetipsa oritur contra semetipsam. Nam cum se ad lamenta pœnitentiæ infigat, occulta se increpatione dilaniat.

CAPUT LXXXIV.

Psal. 38. 4. Posui ori meo custodiam, cum confiterer peccator adversum me.

Inflammantur quippe corda justorum, cum non correpta crescere conspiciunt acta malorum: eorumque culpæ se participes credunt, quòd in iniquitate crescere silendo permittunt. David Propheta postquam sibi silentium indixerat dicens: *Posui ori meo custodiam, cum confiterer peccator adversum me. Obmutui, & humilitatus sum, & silui à bonis:* in ipso suo silentio iusto zelo charitatis exarsit. Qui illico subdidit: *Et dolor meus renovatus est. Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis.* Intus ergo cor concaluit, quia dilectionis ejus ardor per admonitionem locutionis exterioris emanare recusat. Ignis in meditatione cordis exarsit: quia increpatione delinquentium à correptione oris refrinxit. Charitatis enim zelus consolatione admirabili augendo se temperat: quando contra iniquorum opera per vocem correptionis emanat, ut & quæ corrigere non valet, increpare non desinat: ne se participem delinquentium, ex consensu taciturnitatis addicat.

CAPUT LXXXV.

Psal. 38. 1. Obmutui, et non aperui os meum, quoniam tu fecisti.

Lagellatus homo considerans quia illo major est Deus, in omni, quod patitur, ejus iudicio se postponat: cui se minorem esse non dubitat. Et quod à meliore patitur iustum credat, etiam si ejusdem justitiæ causas ignorat. Quisquis enim pro peccato percutitur, nisi murmurando renitatur, eo ipso jam iustus esse inchoat, quòd ferientis iustitiam non accusat. Homo namque sub Deo est conditus, & ad conditionis ordinem redit: quando sibi æquitatem iudicis sui, etiam quam non intelligit, anteponit: ut consideratâ potentiâ Creatoris, deferreat tumor mentis per memoriam conditionis. Unde David Propheta cum percussione ponderis in excessum vocis erumpere cogitur, ad considerationem conditionis suæ se recolligens, ait: *Obmutui, & non aperui os meum, quoniam tu fecisti.*

S. Greg. Tom. III.

os meum, quoniam tu fecisti me. Pensavit enim conditionis suæ ordinem, & iustitiam percussione invenit; quia qui benignè eum, qui non erat, condidit, eum profectò, qui erat, non nisi iustè percussit.

CAPUT LXXXVI.

Verumtamen vanè conturbatur omnis homo. Psal. 38.

Quamquam ad imaginem Dei ambulet homo, tamen vanè conturbatur. Plerumque agit ut & turbetur vir sanctus exterioriùs, & imperturbabilis duret interioriùs: & quòd vanè conturbari potest, de infirmitate carnis sit; quam vis in imagine Dei ambulet, de virtute mentis: quatenus & roboratur intus divino adiutorio, & tamen adhuc foris sarcinâ prematur humanâ. Magna namque est securitas cordis, nil concupiscentiæ habere secularis. Nam si ad terrena adipsenda cor inhiat, securum, tranquillumque esse nullatenus potest: quia aut non habita concupiscit ut habeat, aut adepta metuit ne amittat: & dum in adversis sperat prospera, in prosperis formidat adversa. Huc illucque quasi quibuldam fluctibus volvitur, ac per modos varios rerum alternantium mutabilitate versatur. Sin verò semel in appetitione superne patrie forti stabilitate animus figitur, minus rerum temporalium perturbatione vexatur. A cunctis quippe externis motibus eandem intentionem suam quasi quemdam secretissimum secessum petit: ibique incommutabiliter in hærens, & mutabilia cuncta transcendens, ipsa iam tranquillitate quietis suæ in mundo extramundum est, excedit profectò ima omnia intentione summorum: & cunctis rebus, quas non appetit, libertate quadam superesse se sentit, nec tempestatem rerum temporalium intus sustinet, quam intuetur foris: quia terrena omnia, quæ concupita opprimere mentem poterant, despecta subterjacent. Unde bene per Prophetam dicitur: *Statue tibi speculam,* ut dum quisque speculatur summa, superemineat infimis. Hinc etiam Abacuc dicit: *Super custodiam meam stabo.* Stat quippe super custodiam suam, qui per solertiam disciplinae terrenis desideriis non succumbit, sed supereminet: ut dum semper stantem appetit æternitatem, infra se sit ei omne, quod transit. Tamen quia vir sanctus quantalibet virtute profecerit, eum in hac vita positum adhuc extrinsecus carnis infirmitas premit, bene Abacuc iterum unam sententiam protulit, ad utraq; servientem, ait enim: *Et introivi tremor in ossa mea, & subitus me turbata est virtus mea.* Ac si diceret: Non mea virtus est, in qua superiùs raptus imperturbabilis maneo, sed mea infirmitas est, in qua inferioriùs turbor. Ipse ergo super se imperturbabilis est, ipse sub se perturbabilis: quia super se ascendit in quantum rapiebatur ad summa: & sub semetipso erat, in quantum adhuc reliquias trahebat in infima. Ipse super se imperturbabilis: quia in Dei jam contemplationem transierat. Ipse sub se perturbabilis, quia sub semetipso adhuc infirmus homo remanebat. Huic sententiæ David Propheta concinens; ait, *Ego dixi in excessu mentis meæ: Omnis homo mendax.*

De humanæ natura infirmitate. In expof. B. Job. l. 22. c. 10. in med.

Cui responderi potest: si omnis, & tu: falsaque jam erit sententia, quam mendax ipse protulisti. Si verò ipse non es mendax, vera jam sententia non erit: quia dum tu verax es, non omnis homo cognoscitur mendax. Sed notandum, quod præmittitur: *Ego dixi in excessu mentis meæ.* Per excessum ergo mentis etiam semetipsum transit, cum de hominis qualitate definivit. Ac si patenter dicat: De falsitate omnium hominum inde veram sententiam protuli, unde ego ipse super hominem fui. In tantum verò & ipse mendax, in quantum homo. In tantum autem omnino non mendax, in quantum per excessum mentis super hominem. Sic itaque, sic perfecti omnes, quamvis adhuc aliquid turbulentæ de infirmitate carnis tolerent; jam tamè intrinsecus tranquillissimo secreto per-

fruuntur per contemplationem mentis, ut quidquid A
acciderit exterius, in nullo turbet interiùs. quæ mirari homines negligunt: qui ad consideran-
dum, ut prædiximus, usu torpescunt.

CAPUT LXXXVII.

Psal. 39. a **Eduxit me de lacu miseria, et de luto facis:
et statuit super petram pedes meos, et di-
rexisset gressus meos: et immisit in os meum
canticum novum, hymnum Deo nostro.**

De incre-
mentis bo-
norum.
Hom. 9. in
Ezech.

Qui adhuc ex superbiæ vertice stamus, cum jam
de eternitatis timore aliquid sentire cœperimus,
dignum est ut ad pœnitentiam cadamus; & cum in-
firmiorem nostram subtiliter cognoscentes, humi-
liter jacemus, per divini verbi consolationem sur-
gere ad fortiora opera debemus; & cum jam in bo-
norum operum soliditate perficimus, necesse est ut
unde nosmetipsos correximus, inde jam prædican-
tes & alios revocemus. Nam jacenti non præcipi-
tur, ut ad prædicationem pergat, ne infirmus quis-
que hoc, quod verbo ædificare potest, opere destruat.
Rectè ergo nunc per Prophetam dicitur: *Eduxit
me de lacu miseria, & de luto facis: statuit super pe-
tram pedes meos, &c.* Postquam de luto facis se edu-
ctum asseruit, statutosque pedes suos super petram
conspexit, immisissum in os suum canticum novum
asseruit. Priùs enim de luto pravitate educitur, ut
ejus pedes per fidem in petra solidentur. Et postquam
boni operis pedes & gressus jam in petra fixerat,
tunc prædicationis canticum accipit, ut hymnum
Deo dicere & operibus & vocibus possit. Sic Saulus
dum superbus Damascum pergeret, Redemptoris
voce prostratus jacuit: & qui prædicator futurus
erat, non tamen mox ut prædicaret quod viderat,
audivit. Sed ei jacenti dicitur: *Ingrederi in ciria-
tem, & dicetur tibi, quid te oporteat facere.* Jacens
ergo hoc solum audire potuit, ut surgens diceret,
quod audierat. Surgens verò hoc didicit, ut quæ
didicerat, prædicaret.

Az. 9.

CAPUT LXXXVIII.

Psal. 39. b **Multa fecisti, tu Domine Deus meus,
mirabilia tua.**

De Crea-
toris potes-
tia ex crea-
turarum
miraculis.
In expof. B.
Iob. l. 6. c. 7.
circ. fin.

Quis omnipotentis Dei mirabilia perferutari
sufficiat, quòd cuncta ex nihilo creavit, quòd
ipsa mundi fabrica mira potentie virtute disposita
sit, & super aëra cælum suspenditur, & super abyf-
sum terra libratur? Quòd ex rebus, ac visibilibus om-
nis hæc universitas existit: quòd hominem fecit, ut
ita dixerim, in brevi colligens mundum alterum, sed
rationalem: quòd hunc ex anima & carne consti-
tuens, investigabili virtutis dispositione permiscuit
spiritum & lutum? Ex his itaque aliud novimus,
aliud & fumus: sed tamen mirari negligimus, quia
ea, quæ incomprehensibili indagatione mira sunt, in
humanis oculis usu viluerunt. Unde fit, ut si mor-
tuus homo suscitetur, in admirationem omnes exi-
liant; & quotidie homo, qui non erat, nascitur, &
nemo miratur: dum proculdubio omnibus constet,
quia plus sit creati quod non erat, quàm reparari
quod erat. Quia arida Aaron virga floruit, cuncti
mirati sunt, & quotidie ex arente terra arbor produ-
citur, virtusque pulveris in lignum vertitur, & nemo
miratur. Quia quinque panibus, quinque millia ho-
minum satiati sunt, crevisse escam sub dentibus cun-
cti mirati sunt: quotidie sparsa grana seminum ple-
nitudine multiplicantur spicarum, & nemo mira-
tur. Aquam semel in vinum permutatam viden-
tes cuncti mirati sunt: quotidie humor terræ in
radice vitis attractus per botrum in vinum verti-
tur, & nemo miratur. Mira itaque sunt omnia,

Nam. 17.

Ioan. 6.

Ioan. 2.

CAPUT LXXXIX.

Psal. 39. c **Annunciavi, & locutus sum, multiplicati
super numerum.**

Vocante Domino, super numerum multiplican-
tur fideles, quia etiam ij ad fidem veniunt, qui
ad electorum numerum non pertingunt. Hinc e-
nim fidelibus per confessionem admixti sunt, sed
propter vitam reprobam illic connumerari in sorte
fidelium non merentur. Propheta itaque intuens
tantos hoc Ecclesiæ tempore specie tenus credere,
quantos nimirum certum est electorum numerum,
summamque transire, ait: *Multiplicati sunt super
numerum.* Ac si diceret: Multis Ecclesiam intran-
bus etiam ij ad fidem specie tenus regni veniunt,
qui à numero regni cælestis excluduntur: quia ele-
ctorum summam sua videlicet multiplicitate tran-
scendunt.

Psal. 39. c

Hom. 19. in
Ev. ang.

In expof. B.
Iob. l. 2. c. 8
circ. fin.

CAPUT XC.

Psal. 40. a **Univerfum stratum ejus versasti in infirmi-
tate ejus.**

Quia dum nos tentatio carnis concutit, treme-
facta nostra infirmitas etiam mentis cubile
confundit.

In expof. B.
Iob. l. 3. c. 13
post prim.

CAPUT XCI.

Item unde suprâ.

Quid hoc loco per stratum, nisi requies tempo-
ralis accipitur? Cùm enim quisque curis sæcu-
laribus fatigatus, deserere per divinam gratiam hu-
jus mundi itinera laboriosa compungitur, cogitare
solet quomodo presentis vitæ desideria fugiat, & ab
ejus laboribus requiescat, sibi que mox desiderata
quietis ordinem querit, & velut quoddam stratum
sicut à cunctis laboribus cessationis locum invenire
concupiscit. Sed quia in hac vita adhuc homo posi-
tus in cujuslibet ordinis loco, in cujuslibet secreti se-
cessu vivere sine tentationibus nullatenus potest,
plerumque in id, quod ad requiem construitur, ma-
jor dolor tentationis invenitur. Unde & rectè per
Prophetam dicitur: *Univerfum stratum ejus versasti
in infirmitate ejus.* Ac si diceret: Omne, quod hic
sibi paravit ad requiem, hoc ei mutasti occulto ju-
dicio ad perturbationem. Quod pio quidem Dei
consilio agitur, ut hujus peregrinationis tempore
electorum vita turbetur. Via quippe est vita præ-
sens, qua ad patriam tendimus; & idcirco hic
occulto judicio frequenti perturbatione conterimur,
ne viam pro patria diligamus. Solent enim
nonnulli viatores cum amœna fortasse in itinere pa-
rata conspiciunt, pergendi moras innectere, & à
cœpti itineris rectitudine declinare, eorumque gres-
sus tardat pulchritudine itineris, dum delectat.

De variis
hujus pere-
grinationis
perturbati-
onibus ac
pænes
magis vitæ
quam futu-
ra delectat.
In expof. B.
Iob. l. 3. c. 13
circ. fin.

EUnde electis suis ad se pergentibus Dominus hujus
mundi iter asperum facit, ne dum quisque vitæ præ-
sentis requie quasi vitæ amœnitate pascitur, magis
eum diu pergere quàm citius pervenire delectet, ne
dum oblectatur in via, obliviscatur quod desidera-
bat in patria.

CAPUT XCII.

Psal. 41. a **Fuerunt mihi lacryme mea panes die, ac nocte.**

Lætu suo anima pascitur, cum ad superna gaudia
læsto sublevatur. Et intus quidem doloris sui
compan-

De bono
compan-

In expof. B. gemitum tolerat, fed eò refectionis pabulum percipit, quò hic vis amoris per lacrymas emanat.

A riunt, cùm contra illos atrocitate perfecutionis temporaliter conualefcunt.

CAPUT XCIII.

Memor ero tui de terra Iordanis, et Hermoniim.

De bono humilitatis. Quid Jordanis, nifi defcenfio? Hermoniim autem anathema, id est, alienatio interpretatur. De terra ergo Jordanis & Hermoniim Dei reminifcitur, qui in eo quod femetipfum dejecit, atque à fe alienus exiftit, ad Conditoris fui memoriam revocatur. Hinc est enim quòd voce Veritatis dicitur: Si quis vult poft me venire, abneget femetipfum. Semetipfum enim abnegat, qui calcato typho fuperbia ante Dei oculos esse fe alienum demonftrat.

CAPUT XCIV.

In die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte canticum ejus.

De electorum probatombus. In die mandavit Dominus misericordiam suam, & nocte declaravit. Quia videlicet unufquifque fuperni doni gratiam in tranquillitate quietis percipit, fed quantum perceperit in adverfitate perturbationis oftendit. Misericordia ergo Domini in die mandatur, quia in tranquillo tempore cognofcendo percipitur: in nocte verò declaratur, quia donum, quod in tranquillitate fumitur, tribulationibus manifefatur.

CAPUT XCV.

Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis.

Locus afflictionis est vita præfens. Qui ergo ad eternam patriam tendunt, nunc femetipfos temporaliter in afflictionis loco dejiciunt, ut tunc in loco gaudij veraciter fublimentur. Electorum namque animas modò dies afflictionis poffident, quia dies laticia post fequuntur. Scriptum quippe est: Timentis Deum, bene erit in extremis. Et rursum de Ecclesia dicitur: Ridebit in die noviffimo. Nunc enim tempus afflictionis est bonis, ut fequatur eos exultatio quandoque fine tempore. Sequitur: Et cooperuit nos umbra mortis. Quid hoc loco per umbram mortis, nifi mors carnis accipitur? Quia ficut vera est mors, qua anima feperatur à Deo, ita & umbra mortis est, qua caro feperatur ab anima. De hac itaque nunc voce martyrum per Prophetam dicitur: Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. Quos enim constat non fpiritu, fed fola carne mori, nequaquam fe vera morte, fed umbra dicunt mortis operiri. Quid enim per umbram, quæ tamen cum adjectione mortis ponitur, nifi mors carnis exprimitur? vel quilibet reprobi, qui antiqui hostis tenebras studio prave operationis imitantur. Unde voce martyrum per Psalmistam dicitur: Humiliasti nos in loco afflictionis, & cooperuit nos umbra mortis. Umbra enim mortis electos Dei opprimit, cùm mors carnis, quæ imago mortis æternæ est, ab hac eos vita diftinguit quia ficut illa à Deo animam, ita hæc ab anima fe parat corpus. Vel certè umbra eos mortis opprimit, quia de antiquo hoste fcriptum est: Nomen illi mors. Umbra ergo mortis funt omnes reprobi, quia illius nequitiam elationis imitantur, ejusque imaginem quafi umbram exprimunt, dum ejus in fe malitiæ fimilitudinem trahunt. Qui electos Dei ope-

CAPUT XCVI.

Lingua mea, calamus scribæ velociter scribentis.

Quia quod loquimur tranfit, quod fcribimus permanet, lingua patris fcribæ calamus dicitur: quia ab eo est Verbum illico æternum, ac fine tranfitu generatum.

CAPUT XCVII.

Accingere gladio tuo super femur tuum potentiffime.

Quid in femore nifi propago carnis exprimitur? De femore ergo Abrahæ virgo Maria exiit, in cujus utero unigenitus Patris incarnari dignatus est, ex qua incarnatione univerfo innouit mundo Deus. Ipsi ergo per Prophetam dicitur: Accingere gladio tuo super femur tuum potentiffime. Gladium etenim circa femur fumpfit, quia fermo prædicationis illius ex incarnatione convaluit.

CAPUT XCVIII.

Intende prosperè, procede, & regna, propter veritatem, & mansuetudinem, & justitiam.

Per legem quippe Deus virgam tenuerat cùm dicebat: Si quis hæc vel illa fecerit, morte moriatur. Sed incarnatus Dominus virgam abftulit, quia vias vitæ per mansuetudinem oftendit. Unde & ei per Psalmistam dicitur: Intende prosperè, procede, & regna, propter veritatem, & mansuetudinem, & justitiam. Timeri quippe quafi Deus noluit, fed quafi pater, ut amaretur, infpiravit.

CAPUT XCIX.

Item unde supra.

Veritatem exequens mansuetudinem cum justitia confervavit, ut nec zelum rectitudinis in mansuetudinis pondere amitteret, nec rursus pondus mansuetudinis zelo rectitudinis perturbaret.

CAPUT C.

Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis, à gradibus eburneis, ex quibus delectavere te filia regum in honore tuo.

Quid myrrha, gutta, & casia nomine, nifi virtutum suavitas designatur? quid eburneis gradibus, nifi magna nitens fortitudine proficientium ascensus exprimitur? Redemptor igitur veniens, myrrha, gutta, & casia in vestimento utitur, quia ex electis suis, quibus se misericorditer induit, miræ virtutis fragrantiam aspergit, in quibus idem odor ab eburneis gradibus ducitur: quia in eis virtutum opinio non ex ostensione simulationis, fed ex veri ac folidi operis ascensu generatur. Bene autem fubditur: Ex quibus delectaverunt te filia regum in honore tuo. Sanctæ namque animæ ab antiquis patribus ad cognitionem veritatis editæ, Redemptorem suum in honore ejus delectant, quia ex eo, quod bene agunt, fux laudi nihil vendicant.

IGO
M
2.3

CAPUT CI.

Psal. 44. c. Adorabunt eum filia Tyri in muneribus.

In exp. B.
Iob. 1. 13. c.
10. cir. fin.

A Perire libet oculos fidei, & illud extremum sanctæ Ecclesiæ de susceptione Israëliti populi convivium contemplari. Ad quod nimirum convivium magnus ille veniens Helias convivantium invitator adhibetur, & tunc propinqui, tunc noti ad eum cum muneribus veniunt, quem in flagello paulò antè positum contempserunt. Appropinquante enim die iudicij, vel præcursoris vocibus, vel quibusdam erumpentibus signis, ipsa eis jam aliquo modo advenientis Domini virtus interlucet. Cujus iram dum prævenire festinant, conversionis suæ tempus accelerant. Conversi autem cum muneribus veniunt, quia eum quem paulò antè in passione deriserunt, tunc virtutum opera quasi munera offerendo venerantur, illud proculdubio sua oblatione complentes, quod & cernimus magna ex parte jam factum, & adhuc credimus perfectè faciendum. Adorabunt eum filia Tyri in muneribus. Tunc namque eum plenius filia Tyri in muneribus adorant, cum Israëlitarum mentes hujus mundi desideria subditæ, ei, quem superbientes necaverant, quandoque cognito, suæ hostias confessionis apportant.

CAPUT CII.

Ips. 44. c. Omnis gloria ejus filia regis ab intus.

In exp. B.
Iob. 1. 19. c. 9.
post med.

Sed quia exteriora etiam irreprehensibilia Ecclesiæ scustodit, jure de ea subdidit: *In sinibus aureis circumamicta varietate*: & pulchra intus sibi sit, & aliis foris, & se provehens per internam gloriam, & alios erudiens per exteriora operum exempla.

CAPUT CIII.

Item unde supra.

In expos. B.
Iob. 1. 8. c. 30.
post med.

Filia regum Ecclesiæ quæ in bono est opere spiritalium principum prædicatione generata, gloriam intus habet: quia hoc, quod agit, in ostentationis jactantia non habet.

CAPUT CIV.

Psal. 44. c. Pro patribus tuis nati sunt tibi filij: constitues eos Principes super omnem terram.

In exp. B.
Iob. 1. 4. c. 28.
vers. fin.

Princes sanctæ Ecclesiæ rectores vocat, quos indefinenter in locò Prædicatorum præcedentium divina dispensatio subrogat.

CAPUT CV.

Ips. 45. a. Transferentur montes in cor maris.

In exp. B.
Iob. 1. 8. c. 2.
circa fin.

Quid per montes nisi prædicantium altitudo signatur? Electi quippe prædicatores aeternæ patriæ non immeritò montes vocantur, quia per vitæ suæ celsitudinem ima terrenorum deserunt, & celo propinqui fiunt. De his ergo nunc montibus dicitur: *Transferentur montes in cor maris*. In cor enim maris montes translati sunt, cum prædicantes Apostoli à Judææ perfidia repulsi, ad intellectum gentium venèrunt. Unde ipsi quoque in suis actibus dicunt: *Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quia repulsi estis illud, & indignos vos judicavistis*

CAPUT CVI.

Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. Psal. 45. b.

Nisi quibusdam mentibus contemplativa vita in exp. B. potius quàm activa congrueret, nequaquam Iob. 1. 5. c. 3. per Prophetam Dominus diceret: *Vacate & videte, quoniam ego sum Deus*. Vacant qui bene in potestate sunt, cum terrenarum actionum strepitus pro divino amore intermittendo postponunt, ne dum ima indefinenter occupant, cor funditus à summis cadat. Sciunt enim quia nequaquam mens ad superna attollitur, si curarum tumultibus continuè in infimis occupatur. Quid enim de Deo occupata obtineat, quæ de illo apprehendere aliquid etiam vacans laborat? Bene ergo per Psalmistam dicitur: *Vacate & videte, quoniam ego sum Deus*: quia qui vacare Deo negligit, suo sibi iudicio lumen ejus visionis abscondit. Qui ergo rebus temporalibus occupantur, tunc bene exteriora disponunt, cum sollicitè ad interiora refugiunt, cum nequaquam foris perturbationum strepitus diligunt, sed apud semetipsos intus in tranquillitatis sinu requiescunt. Præterit enim mentes temporalium rerum tumultus intra semetipsas versare non cessant, etiam cum vacant. In cogitatione enim servant depicta quæ amant, & quamvis nihil exterius faciant, apud semetipsas tamen sub pondere inquietæ quietis elaborant. Quibus si earumdem rerum administratio præbeatur, semetipsas funditus deserunt, & fugitiva temporalia per intentionis cursum continuis cogitationum passibus sequuntur. Præ autem mentes hæc & cum defunt, non quærunt, & graviter etiam cum adfunt, ferunt: quia per exteriorum curas à se exire pertimescunt.

CAPUT CVII.

Deus in gradibus ejus dignoscetur, cum suscipiet eam. Psal. 47.

Quid per hos gradus, nisi virtutum merita designantur? Sive enim in cognitione Mediatoris Dei & hominum, hominis Iesu Christi, seu in scientia divini eloquij, seu in ipsa fide, quam de illo accepimus, quibusdam gradibus ad altiora incrementa pervenimus. Nemo enim repente fit summus, sed in bona conversatione à minimis quisquis inchoat, ut ad magna perveniat. Deus ergo in gradibus ejus dignoscetur, cum suscipiet eam. Dum enim sanctam Ecclesiam Dominus suscipit, in gradibus ejus dignoscitur: quia ejus gloria per illius incrementa declaratur: quantum enim sancta Ecclesia ascendendo profecerit, tantum Deus hominibus ex ejus virtutibus innotescit. De quibus gradibus rursum scriptum est: *Per singulos gradus meos pronuntiabo illum*. Omnipotentem quippe Dominum per singulos gradus suos pronunciat, qui per incrementa virtutum quæ cepit, ei semper laudem suæ pietatis reddit. Si quidam gradus in cordis ascensione non essent, item Psalmista non diceret: *Ambulant de virtute in virtutem*. Nec mirum si de virtute in virtutem gradus sunt, quando ipsa unaquæque virtus quasi quibusdam gradibus augetur, & sic per incrementa meritorum ad summa perducitur. Aliud namque sunt virtutis exordia, aliud profectus, aliud perfectio. Si enim & ipsa fides ad perfectionem suam non quibusdam gradibus duceretur, sancti Apostoli minimè dixissent: *Adauge nobis fidem*. Et quidam venit ad Dominum, qui curari voluit filium suum, sed requisitus an crederet, respondit: *Credo, Domine, sed adjuva incredulitatem meam*. Pensate ergo quod di-

citur: Si credebat, cur incredulitatem dicebat? A Si verò incredulitatem habere se noverat, quomodo credebat? Sed quia per occultam inspirationem gratia meritorum suorum gradibus fides crecit, uno eodemque tempore is, qui necdum perfectè crederat, simul & credebat, & incredulus erat.

CAPUT CVIII.

Item unde suprà.

Omnipotens Deus in Ecclesia sua gradibus agnoscitur, quia in singulis ejus virtutibus atque miraculis quàm timendus est, & amandus, omnibus demonstratur. Quem videlicet amore tunc suscipit, cum à culpis suis ad pœnitentiam redit. Cujus electi laudantur cum dicitur: Quoniam ecce reges vocantur, qui pro eo quod transacta mala per pœnitentiam corrigunt, ipsa quoque eorum pœnitentia qualiter agatur, adjungitur: *Ipsi videntes tunc admirati sunt, conturbati sunt, & commoti sunt, tremor apprehendit eos. Ibi dolores sicut parturientis: in spiritu vehementi conteres naves Tharsis.* Vident quippe & admirantur, sed admittentes in tremore turbantur. Nam cum inter pœnitentia lacrymas ad mentis notitiam celestis patrie lumen erumpit, & admiratur animus & pavescit, (quia libet quod terret) tunc dolores in anima sicut parturientis fiunt. Dolor enim pœnitentis quasi dolor parturientis est, quia cum fletibus à se ejicit quod malè in voluptate concepit. Tharsis verò exploratio gaudij dicitur. Et scimus quia qui omnes voluptates hujus seculi sequitur, temporalia sibimet gaudia explorat. Sed omnipotens Deus in spiritu vehementi naves Tharsis conterit, quia mentes carnalium, quæ prius in hujus mundi fluctibus vagabantur, per sancti Spiritus adventum in mœore pœnitentiæ affligit, ut contritæ à superbia salubriter in humilitate jaceant, quas prius in hoc mari seculi ad alta vanitatis prosperitatis suæ unda sublevabat. Per hunc itaque spiritum jacent contritæ naves: quia quibus pœna videbatur ab hominibus despici, postmodum grave fit ab hominibus honorari. Et quia antea mala perpetrare consueverant, & gaudebant, postmodum non timent etiam affligi pro bonis.

CAPUT CIX.

In spiritu vehementi conteres naves Tharsis.

Tharsis exploratio gaudij dicitur. Sed cum vehementis pœnitentiæ spiritus mentem occupat, omnem in ea explorationem reprehensibilis gaudij perturbat, ut nil ei jam nisi flere libeat, nihil nisi quod se terrere possit attendat. Ponit namque ante oculos illic distractionem justitiæ, hic meritum culpæ: conspicit, quo supplicio digna sit si parentis pietas desit, quæ per lamenta præsentia ab æterna eruere pœna consuevit. Spiritus ergo vehemens Tharsis naves conterit, cum vis compunctionis valida, mentes nostras huic mundo quasi mari deditas salubri terrore confundit.

CAPUT CX.

Non dabit Deo placationem suam, et pretium redemptionis anime sue.

Quoties post culpam elemosynas facimus, quasi pro pravis actibus pretium damus. Vnde per Prophetam de eo, qui hæc non agit, dicitur: *Non*

dabit Deo placationem suam, & pretium redemptionis anime sue. Nonnunquam divites elati inferiores opprimunt, & aliena rapiunt, & tamen quasi quædam aliis largiuntur. Et cum multos deprimant, aliquando quibusdam opem defensionis ferunt, & pro iniquitatibus, quas nunquam deserunt, dare pretium videntur. Sed tunc elemosynæ pretium nos à culpa liberat, cum perpetrata plangimus & abdicamus. Nam qui & semper peccare vult, & quasi semper elemosynam largiri, frustra pretium tribuit: quia non redimit animam, quam à vitiis non compescit. Pretium enim redemptionis dare, est opus bonum præveniente nos gratia reddere.

CAPUT CXI.

Non videbit interitum, cum viderit sapientes morientes.

Iustorum adversarij, quos visibiliter emori conspiciunt, invisibiliter vivere posse non credunt, atque eò reatum infidelitatis suæ cumulante, quòd visa morte fidelium de æternitate desperant. Igitur violenti quique inde interitum deficiunt, unde contra vitam innocentium exterius convalescunt, tantoque illos intima veritas à se foras ejicit, quando eos contra suos temporaliter quod volunt, posse permittit. Quisquis itaque bonorum vitam persequitur, tunc peiore ultione damnatur, cum nulla ei adversitate resistitur, & tunc fortioris iræ periculis subjacet, cum prosperè peragit, quod nequiter concupiscit: quia videlicet vindicta superni judicis ad futura supplicia servando deserit, qui huc in malo obviare contempsit.

CAPUT CXII.

Confitebitur tibi, cum benefeceris ei.

Sciendum est quòd arrogantes viri tunc divinæ justitiæ rectitudinem laudant, cum se ad gaudium incolumitas sublevar, & alios flagella castigant, cum se conspiciunt rerum prosperitate perfrui, alios adversitate fatigari. Nam dum perverse agunt, sed tamen se rectos arbitrantur, hoc quod sibi prospera suppetunt, deberi suis meritis credunt, eoque colligunt, quòd Deus injustè non judicat, quod quasi justos se adversitas nulla contristat. Sed si eorum vitam qualiter breviter vis supernæ correptionis attigerit, pulsati protinus consilium divini examinis increpant, quod paulò ante incolumes admirando præferbant, justumque esse judicium, quod suis moribus adversatur, negant, & dum de divina æquitate disputant, ad reclamationis verba prosiliunt, & correpti quia deliquerint, gravius delinquant: rectè ergo per Psalmistam contra peccatoris confessionem dicitur: *Confitebitur tibi, cum benefeceris ei.* Despecta quippe vox confessionis est, quam format jucunditas prosperitatis. Sola autem confessio habet magni meritum ponderis, quam à veritatis rectitudine nequaquam separat vis doloris, quam usque ad judicium vocis exaudivit adversitas cordis.

CAPUT CXIII.

Advocavit calum desursum, & terram, ut discernat populum suum.

Cælosursum advocat, cum hi, qui sua omnia relinquentes, conversationem celestis vitæ tenuerunt, ad confidendum in judicio convocantur,

atque cum eo iudices veniunt. Terra etiam sursum A vocatur, cum ij, qui terrenis actibus obligati fuerant, in eis tamen plus caelestia quam terrena lucra quaesierunt, quibus dicitur: *Hospes eram, & collegistis me: nudus, & operuistis me.*

Math. 26.

CAPUT CXIV.

Psal. 49. c Peccatori autem dixit Deus: *Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?*

Ue praedicatorum facta verbis congruant. **L**ex est ipsis praedicatoribus posita, ut vivendo impleant, quod loquendo suadere festinant. Nam loquendi auctoritas perditur, quando vox opere non adjuvatur. Hinc enim per Psalmistam dicitur: *Peccatori autem dixit Deus; Quare tu enarras justitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tu vero odisti disciplinam, & projecisti sermones meos post te.* Sermones etenim Domini post se praedicator projicit, cum hoc, quod dicit, facere contemnit. Quando autem dictis ejus alter obediatur, dum ipse respuit opere, quod praedicat voce, & dissimulat audire quod narrat? De ista praedicationis lege scriptum est: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno caelorum.* Regnum caelorum videlicet praesentem Ecclesiam appellat, de qua scriptum est: *Et colligent de regno ejus omnia scandala.* In superno etenim regno scandala, quae ex eo colligi debeant, non habentur. Qui ergo solvit opere, & sic docet voce, in isto regno caelorum erit minimus, in illo nec minimus.

In expof. B. Job. l. 19. c. s. circ. fin.

Math. 5.

Math. 13.

CAPUT CXV.

Pf. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum.*

IS, qui per se solus est mundus, mundare praevalet immunda. Homo enim in corruptibili carne vivens, habet tentationum immunditias impressas in semetipso: quia nimirum eas traxit ab origine. Ipsa quippe praeter delectationem carnis ejus conceptio immunditia est. Unde nunc per Psalmistam dicitur: *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis concepti me mater mea.* Hinc est ergo quod plerumque tentatur & nolens. Hinc est quod immunda quaedam in mente patitur, quamvis ex judicio reluctetur, quia conceptus de immunditia, dum ad munditiam tendit, hoc conatur vincere quod est. Quisquis autem occultae tentationis motus atque immunditiam cogitationis eieverit, nequaquam sibi suam munditiam tribuat: quia de immundo conceptum semine nullus facere mundum potest, nisi is, qui mundus per semetipsum solus est. Qui ergo jam ad locum munditiae mente pervenit, conceptionis suae viam respiciat, per quam venit, atque inde colligat, quia ex sua virtute non habet munditiam vivendi, cui de immunditia factum est initium subsistendi.

In expof. B. Job. l. 11. c. 26. cir. fin.

CAPUT CXVI.

Psal. 70. c *Cor contritum & humiliatum, Deus, non despicies.*

Quisquis enim peccata plangit, nec tamen deserit, cor quidem conterit, sed humiliare contemnit. Quisquis vero peccata jam deserit, nec tamen plangit, jam cor quidem humiliat, sed tamen contereere recusat.

Cura r. aff. Ps. c. 31. sub fin.

CAPUT CXVII.

Videbunt justi, & timebunt, & super eum ridebunt. *Psal. 71. b*

Iustus cum iniquos omnes extrema ultione percussit, ipse de gloria dignae ultionis hilarescit. Nec damnatis jam tunc ex humanitate compatitur, quia divinae justitiae per speciem inharens, inconcusso districtiois intimae vigore solidatur. Erectas namque in claritate supernae rectitudinis electorum mentes nulla misericordia afficit, quia has a miseris altitudo beatitudinis alienas reddit. Bene ergo dicitur: *Videbunt justi, & timebunt: & super eum ridebunt, & dicent: Ecce homo.* Iniquos enim justus nunc videt & metuunt, tunc visuri sunt & ridebunt. Quia enim modò ad eorum labi imitationem possunt, hic habent formidinem. Quia vero damnatis tunc prodesse nequeunt, illic non habent compassionem. Aeterno itaque supplicio deditis non esse miserandum, in ipsa qua beati sunt, justitia judicantis legunt: qui, quod suspicari fas non est, qualiter sibi percepta felicitatis imminuunt, si in regno positi volunt quod implere nequaquam possunt. Sed quisquis ad vitae praecipua se dirigit, priusquam praemia aeterna percipiat, hic jam initia sequuntur: in perpetuum securitatis degustat, ut antiquum hostem non timeat, & interveniente mortis articulo violentos ejus impetus nullatenus perhorrescat. Justis namque initium retributionis, est ipsa plerumque in obitu securitas mentis.

In expof. B. Job. l. 5. c. 15. paulo post initium.

CAPUT CXVIII.

Illic trepidaverunt timore ubi non erat timor *Psal. 72. b*

Sunt plerique qui veritatem jam liberè defendere appetunt, sed tamen in ipso suo appetitu trepidi indignationem potestatis humanae pertimescunt. Cumque in terra hominem contra veritatem pavent, ejusdem veritatis iram caelitus sustinent. Sunt namque nonnulli, qui peccatorum suorum conscij ea, quae possident, indigentibus jam largiri desiderant, sed tamen ne datis rebus egeant, ipsi formidant. Cumque carnis subsidia reservando trepidi praeparant, ab alimentis misericordiae animam necant. Et cum pati in terra inopiam metuunt, eternam sibi abundantiam supernae refectionis abscedunt. De quibus rectè per Psalmistam dicitur: *Illic trepidaverunt timore ubi non erat timor.* Quia profecto qui conculcanda in infimis metuunt, à summis metuenda patiuntur: & cum transire nolunt quod calcare poterant, judicium de supernis excipiunt, quod tolerare nequaquam possunt.

In expof. B. Job. l. 7. c. 11. sub prim.

CAPUT CXIX.

Ecce elongavi fugiens: et mansi in solitudine. *Psal. 74.*

Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationem se sublevat. Manet vero in solitudine qui perseverat in remota mentis intentione. Omnes enim qui vel illicita appetunt, vel in hoc mundo videri aliquid volunt, densis cogitationum tumultibus in corde comprimuntur. Dumque desideriorum turbas extra se excitant, prostratam mentem pede miseræ frequentationis calcant. Alius namque juri se luxuria subdit, atque ante mentis oculos stemmata turpium perpetrationum fingit, & cum effectus non tribuitur operis, hoc crebrius agitur intentione cogitationis. Voluptatis perfectio quaeritur, & cœcussus

In expof. B. Job. l. 4. c. 22. in med.

In S. Gr. legitur schemata.

serviter

enerviter animus hinc inde & sollicitus & cæcatus, occasione nequissima expletionis rimatur. Mens itaque hæc quasi quendam populum patitur, quæ insolenti cogitationum tumultu vastatur. Alius iræ se domino stravit: & quid in corde nisi jurgia etiam quæ defant peragit? Hic sæpe præsentem non videt, absentibus contradicit, intra semetipsum contumelias profert & respicit, receptis autem durius responderet, & cum qui obvius nullus assistit, magnis clamoribus rixas in corde componit. Turbam itaque hic intus sustinet, quem pondus vehemens inflammata cogitationis premit. Alius juri se avaritiæ tradit, & fastidians propria, aliena concupiscit. Hic plerumque concupita adipisci non valens, dies quidem in otium, noctes verò in cogitationem versat. Torpet ab utili opere, quia fatigatur illicita cogitatione, consilia multiplicat, & sinum mentis cogitationum inventionibus latius expandit, pervenire ad concupita satagit, atque ad obtinenda hæc quosdam secretissimos causarum meatus querit. Qui mox ut in causa aliquid subtile invenisse se aestimat, jam se obtinuisse quod concupierat exultat. Jam quid etiam adeptæ rei adjungat, excogitat, atque ut in meliore statu debeat excoli, pertractat. Quam quia jam quasi possidet, & quasi ad meliorem speciem adducit, mox insidias invidentium considerat, & quid contra se jurgij moveatur, pensat, & exquirit quid respondeat. Et cum rem nullam teneat, jam in defensione rei, quam appetit, vacuus litigator elaborat. Quamvis ergo nil de concupita receperit, habet tamen in corde jam fructum concupiscentiæ, laborem rixæ. Gravi itaque populo premitur, qui instigantis avaritiæ tumultu vastatur. Alius se tyrannidi superbiæ subjicit, & cor miserum dum contra homines erigit, vitio subternit, honorum sublimium infulas appetit, exaltari successibus exquirat, totumque quod esse desiderat, sibi apud semetipsum in cogitationibus depingit. Jam quasi tribunali præsidet, jam sibi parere obsequia subjeutorum videt, jam ceteris eminent, jam mala aliis irrogat, aliis, quæ irrogaverit, recompenfat. Jam apud semetipsum stipatus cuneis in publicum procedit, jam quibus obsequiis fulciatur, conspiciat. Qui tamen hæc cogitans solus repetit, jam alia conculcat, alia sublevat, jam de conculcatis satisfacit odiis, jam de sublevis recipit favores. Qui igitur tot phantasmata cordi imprimat, quid iste aliud quam somnium vigilans videt? Qui ergo tot rerum causas, quas fingit, tolerat, nimirum intrinsecus natas ex desideriis turbas portat. Alius jam illicita refugit, sed tamen bonis mundi carere pertimescit. Concessa tenere appetit, videri inter homines minor erubescit, & curat summopere ne inops in domo sit, ne despectus in publico, exquirat quid sibi sufficiat, quid necessitas subjeutorum petat, atque ut sufficienter jura patronatus subditis expleat, patronos querit quibus ipse famuletur. Sed his dum familiariter jungitur, eorum proculdubio causis implicatur. Quibus sæpe consentit in illicitis, & mala, quæ pro semetipso non appetit, committit, propter aliena, quæ non derelinquit. Nam sæpe dum honorem suum in hoc mundo imminui trepidat, ea apud majores personas approbat, quæ jam per proprium judicium damnat: is, dum sollicitè cogitat, quid patronis debeat, quid subjectis, quid sibi augeat, quid affectibus prosit, quasi tanta frequentia turbarum premitur, quanta curarum importunitate laceratur. At contra sancti viri, qui nihil hujus mundi appetunt, nullis proculdubio in corde tumultibus premuntur. Omnes quippe inordinatos desideriorum motus à cubili cordis sanctæ considerationis ejiciunt. Et quia transitoria cuncta despiciunt, ex his nascentes cogitationum insolentias non patiuntur. Solam namque æternam patriam appetunt, & quia nulla hujus mundi diligunt, magna mentis

S. Greg. Tom. III.

tranquillitate perfruuntur. Unde nunc rectè per Prophetam dicitur: *Elongavi fugiens: & mansi in solitudine.* In solitudine quippe manere, est à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellere: & una intentione æternæ patriæ in amorem intimæ quietis anhelare. An non cunctos à se cogitationum tumultus expulerat, qui dicebat: *Vnam petij à Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini?* A frequentia quippe terrenorum desideriorum fugerat, & ad magnam videlicet solitudinem semetipsum contulerat, ubi ed tutius nil extraneum conspiceret, quod incompetens nil amaret. A tumultu rerum temporalium magnum quandam secessum petierat, quietam mentem, in qua tantò purius Deum cerneret, quantò hunc cum se solo solum inveniret.

CAPUT CXX.

Præcipita, Domine, & divide linguas eorum, Psal. 34. b

Sicut perniciosum est, si unitas desit bonis: ita perniciosior si non desit malis. Reproborum quippe unitas bonorum vitam tantò durius impetit, quantò se ei per collectionem durior opponit. Hanc unitatem reproborum perniciosam sibi Paulus conspexerat, cum in medio Saducæorum, Phariseorumque deprehensus dicebat: *De spe & resurrectione mortuorum ego judico.* Quam nimirum voce percussa, protinus contra se vicissim audientium turba dissiluit. Camque in duas partes tumultuantium multitudo dividitur, Paulo via ereptionis aperitur: quia quem turba persequentium unita constrinxerat, divisa relaxabat. Eripiuntur enim justi, dum dividuntur injusti: & electorum vota ad perfectum perveniunt, dum reproborum agmina per discordiam confunduntur. Quod bene etiam maris rubri scissione signatur. Dum enim in duas partes unda dividitur, ab electo populo ad terram repromissionis tenditur: quia dum malorum unitas scinditur, bonæ mentes ad hoc, quod appetunt perducuntur. Si malorum unitas noxia non fuisset, nequaquam divina providentia superbientium linguas in tanta diversitate dissipasset. Hanc ergo unitatem reproborum contra electos Propheta considerans de sanctæ Ecclesiæ hostibus dicit: *Præcipita, Domine, & divide linguas eorum.*

CAPUT CXXI.

Descendant in infernum viventes, Psal. 54. b

Ad majoris culpæ cumulum hostes suos sancta Ecclesia perhibet & scire quod sequi debeant, & sequi nolle quod sciant. De his ergo per Psalmistam dicitur: *Descendant in infernum viventes.* Vivi sunt qui sentiunt, quæ erga illos fiunt. Mortui enim nec sciunt omnino, nec sentiunt. Mortui itaque qui non sentiunt, pro nescientibus: viventes verò, qui sentiunt, pro scientibus poni solent. Viventes ergo in infernum descendere, est scientes sentientesque peccare. Dum enim vivi quæ circa illos aguntur, sciunt & sentiunt; mortui autem sentire nihil possunt; mortui in infernum descenderent, si mala nesciendo perpetrarent: cum verò sciunt mala, & tamen faciunt iniquitates, in infernum viventes miseri, sentientesque descendunt.

CAPUT CXXII.

Psal. 14: *Viri sanguinum & dolosi non dimidiabunt dies suos.*

In expof. B. Job. l. 1. c. 29. cir. fin. **D**ies dimidiare, est tempus vite male in voluptatibus ductum ad penitentiae lamenta dividere, atque hoc ad bonum usum partiendo reparare. Sed iniqui dies suos nequaquam dimidiant, quia perverfam mentem nec in extremo tempore immutant. *Ephes. 5.* Quod contra bene Paulus admonet dicens: *Redimere tempus, quoniam dies mali sunt.* Tempus quippe redimimus, quando anteaetam vitam, quam lasciviendo perdidimus, flendo reparamus.

CAPUT CXXIII.

Psal. 55. b *Ipsi calcaneum meum observabunt.*

In exp. B. Job. l. 1. c. 20. cir. fin. **Q**uia enim in calcaneo finis est corporis, quid per hunc, nisi terminus signatur actionis? Sive ergo maligni spiritus, sive pravi quique homines illorum sequaces superbiae calcaneum observant, cum actionis bonae finem vitare desiderant.

CAPUT CXXIV.

Pf. 56. *Filij hominum dentes eorum, arma, & sagitta: & lingua eorum gladius acutus. C*
Salvum facies de gladio oris eorum, et de manu violenti, pauperem.

1. Cor. 3. **I**pse quippe iste pauper est, de quo per Paulum dicitur: *Propter vos egenus factus est, cum dives esset.* Et quia Judaei accusando Dominum tradiderunt, quem traditum gentiles occiderunt, potest per oris gladium accusantium Hebraeorum lingua signari, de quibus per Psalmistam dicitur: *Filij hominum dentes eorum, arma, & sagitta: & lingua eorum, machera acuta:* Qui Evangelio etiam teste clamaverunt: *Crucifige, crucifige.* Per illud verò, *violenti manu,* ipsa crucifigens gentilitas exprimitur, quae in Redemptoris mortem Hebraeorum voces opere implevit. Deus itaque hunc pauperem & de violenti manu, & de oris gladio salvum fecit: quia videlicet Redemptor noster & vires gentilium, & linguas Hebraeorum moriendo ex humanitate pertulit; sed ex divinitatis suae potentia resurgendo superavit.

CAPUT CXXV.

Pf. 57. *Super eos cecidit ignis, et non viderunt solem.*

In exp. B. Job. l. 9. c. 38. sub fin. **I**gnis super impios cadit, sed sol igne cadente non incernitur: quia illos, quos gehennae flamma devorat, à visione veri luminis caecat; ut & foris eos dolor combustionis cruciet, & intus poena caecitatis obfureat, quatenus qui Auctori suo corpore & corde deliquerunt, simul corpore & corde puniantur: & utrobique poenas sentiant, qui dum hic viverent, pravis suis delectationibus ex utroque serviebant.

CAPUT CXXVI.

Pf. 57. *Latabitur justus cum viderit vindictam: manus suas lavabit in sanguine peccatorum.*

In exp. B. Job. l. 8. c. 13. sub fin. **P**lerique dum alienum interitum conspiciunt, revocantur ad cor, ut recogitent suum. Et unde

Alius ad tormenta ducitur, à tormento inde alius liberatur. Conspectum namque in aliena poena quid timeat, & dum delinquentem sic percussum aspicit, dissoluta sua opera justitiae vigore confringit. Sicque fit, ut qui iniquus vivens multos ad culpam traxerat delectatione peccati, quosdam moriens à culpa revocet terrore tormenti. Quod etiam provenire bonis Psalmista testatur dicens: *Latabitur justus cum viderit vindictam impiorum, manus suas lavabit in sanguine peccatorum.* In peccatorum morientium sanguine justus lavantur manus; quia dum eorum poena conspicitur, conspicientis vita mundatur.

CAPUT CXXVII.

B *Adjutor meus tibi psallam, quia tu Deus susceptor meus es, Deus meus, misericordia mea.* *Pf. 58. e*

Perpendens Propheta in quibus laboribus humana sit vita constituta, Deum appellat adjutorem. Et quia à tribulatione praesenti in requiem aeternam nos suscipit, appellat etiam susceptorem. Sed considerans quod mala nostra aspicit & portat, culpas nostras tolerat, & tamen nos per penitentiam ad praemia reservat, noluit Deum misericordem dicere, sed hunc ipsum misericordiam vocavit, dicens: *Deus meus, misericordia mea.* Revocemus ergo ante oculos nostros mala quae fecimus: pensemus ex quanta Dei benignitate toleramur: consideremus quae sunt pietatis ejus viscera, ut non solum culpas indulgeat, sed caeleste regnum penitentibus etiam post culpam promittat. Atque ex omnibus medullis cordis dicamus singuli, dicamus omnes: *Deus meus, misericordia mea.*

CAPUT CXXVIII.

Commovisti terram, et conturbasti eam: sana contritiones ejus, quia commota est. *Pf. 59. a*

Terra quippe commota & turbata, est peccator de cognitione reatus sui anxius, & ad penitentiae lamenta perductus. Peccanti enim homini dictum est: *Terra es, & in terram ibis.* Exoret ergo ut sanetur contritio terrae, quia mota est, quatenus peccator, qui de culpis suis affligitur, de caelestis misericordiae gaudio consoletur.

CAPUT CXXIX.

Ostendisti populo tuo dura, potasti nos vino compunctionis. Dediti meventibus te significationem, ut fugiant à facie arcus. *Pf. 59. a*

Quid hoc loco per arcum, nisi dies extremi iudicii designatur? In arcu enim quanto longius trahitur chorda, tantò de eo districtior exit sagitta. Sic nimirum, sic extremi iudicii dies quanto longius differtur ut veniat, tantò cum venerit, de illo districtior sententia procedit. Idcirco autem diversis nunc cladibus percutimur, ut hic correcti paratiores tunc inveniri valeamus. Unde illie praemissum est: *Ostendisti populo tuo dura.* Flagella videlicet saeculi, quae sequenturum gravius iudicii diem praecurrunt. Potasti nos vino compunctionis, ut terrena gaudia in lacrymas verterentur. *Dediti meventibus te significationem, ut fugiant à facie arcus.* Ac si diceret: Hoc tempus misericordiae est, illud tempus iudicii erit. Per ista ergo hujus temporis flagella significas, quomodo tunc percussurus es, quando non parens iudicas, qui sic districtè modò percutis, quando parcis.

CAPUT CXXX.

Psal. 19. b In Idumæam extendam calceamentum meum

Hom. 7. in Evang. circ. fin. Quid per Idumæam, nisi gentilitas? & quid per calceamentum, nisi assumpta mortalitas designatur? In Idumæam ergo Dominus calceamentum se extendere asserit, quia dum per carnem gentibus innotuit, quasi calceata ad nos divinitas venit. Quis ergo nesciat quòd calceamenta ex mortuis animalibus fiunt? In carne ergo Dominus veniens quasi calceatus apparuit, qui in divinitate sua morticina nostræ corruptionis assumpsit.

CAPUT CXXXI.

Psal. 62. a Melior est misericordia tua super vitam.

In expof. B. Job. 1. 8. c. 29. p. prime. Ad abluendam culpam quælibet humanæ actionis virtus infirma est, nisi hanc misericordia parentis foveat, & non iustitia rectè judicantis premat. Unde per Psalmistam dicitur: *Melior est misericordia tua super vitam*: quia quamlibet quis videatur innocens, apud districtum judicem nostra nos vita non liberat, si ei reatus sui debitum misericordiam benignitas non relaxat.

CAPUT CXXXII.

Psal. 62. a Sicut adipe & pinguedine repletur anima mea.

In expof. B. Job. 1. 8. c. 6. sub fin. Adeps pinguedine animam replet, cum hanc contra præsentium desideriorum æstum supernæ spei infusio refovet.

CAPUT CXXXIII.

Psal. 64. b Rivos ejus inebrians, multiplica generationes ejus, in stillicidiis suis lætatur, cum exorietur.

Hom. 10. in Ezech. non precul. a. f. Rivi quippe Ecclesiæ sancti prædicatores sunt, qui terram nostri cordis infundunt. Sed cum inebriantur rivi, generationes Ecclesiæ multiplicantur: quia cum uberiolem gratiam spiritus prædicatores accipiunt, fidelium numerus augetur. Quæ sancta Ecclesia in suis stillicidiis lætatur. In stillicidio etenim aqua de tecto in terram cadit, quæ de celo ceciderat in tectum. Tectum verò Ecclesiæ sanctæ, sancti prædicatores sunt, qui nos intercedendo & admonitionibus muniendo protegunt. Sed quia illorum cor divinitus in prædicatione infunditur, quasi aqua de celo venit in tectum. Quia verò nos eorum verbis irrigamur, quasi aqua de tecto defluit in terram. Sancta itaque Ecclesia dum exoritur, in stillicidiis suis lætatur: quia cum in fide & bonis operibus nascitur, ea quæ accepit, dona considerat, & in verbis prædicantium exultat. Auditoribus porro ad meliora surgentibus, eorum quoque prædicatoribus gratia multiplicatur.

CAPUT CXXXIV.

Psal. 64. b Benedices coronæ anni benignitatis tuæ.

In expof. B. Job. 1. 4. c. 13. sub prime. Quasi corona anni benedicitur, cum finito laboris tempore virtutum remuneratio conferatur.

S. Greg. Tom. III.

CAPUT CXXXV.

Psal. 64. b Et convalles abundabunt frumento.

Hom. 20. in Evang. non precul. a. p. Montibus namque aquæ dilabuntur, quia superbas mentes veritatis doctrina deserit. Sed fontes in convallibus surgunt, quia mentes humilium verbum prædicationis accipiunt. Jam videmus, jam convalles frumento abundare conspicimus, quia illorum ora pabulo veritatis impleta sunt, qui mites ac simplices huic mundo despicabiles esse videbantur.

CAPUT CXXXVI.

Psal. 65. a Venite, & videte opera Domini, quàm terribilis in consiliis super filios hominum!

Hom. 4. in Evang. sub initium. Sciendum valde est, ut in omni quod agimus, Somnipotentis Domini super nos consilia occulta timeamus, ne dum mens nostra exteriùs fusa, à sua se voluptate non revocat, intus contra eam judex terribiliter adversa disponat. Quod bene Psalmista intuens ait: *Venite, & videte opera Domini, quàm terribilis in consiliis super filios hominum!* Vidit namque quòd alius misericorditer vocatur, alius iustitia exigente repellitur. Et quia alia parcendo, alia Dominus irascendo disponit, expavit quod penetrare non potuit, & quem non solum investigabilem in quibusdam sententiis suis, sed etiam inflexibilem vidit, terribilem in consiliis esse memoravit.

CAPUT CXXXVII.

Psal. 66. a Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus: et metuant eum omnes fines terra.

In expof. B. Job. 1. 29. c. 15. David ut Auctorem omnium Deum, Trinitatem ostenderet, dixit: *Benedicat nos Deus, Deus noster, benedicat nos Deus.* Ac ne tertio Deum nominans, tres deos dixisse putaretur, illico unitatem ejusdem Trinitatis insinuans addidit: *Et metuant eum omnes fines terra.* Qui enim non eos, sed eum subdidit, unum tria, quæ dixerat, intimavit. Unde Isaias cum laudem de unitate Trinitatis aperiret, Seraphim voces exprimens, ait: *Sanctus, Sanctus, Sanctus*, ac ne tertio Sanctum nominans, unitatem divinæ substantiæ scindere videretur, adjunxit: *Dominus Deus Sabaoth.* Qui ergo non Domini dij, sed Dominus Deus addidit, unum existere, quod tertio Sanctum vocaverat, indicavit. Hinc est quòd Paulus ut orationem sanctæ Trinitatis ostenderet, ait: *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia:* atque ut unitatem ejusdem Trinitatis intimaret, protinus addidit: *Ipsi honor & gloria, in secula seculorum.* Qui igitur non ipsis, sed ipsi subdidit, unum naturaliter, tria secundum personas innotuit, quòd superius tertio idipsum dixit.

CAPUT CXXXVIII.

Psal. 67. a Iter facite ei, qui ascendit super occasum.

In expof. B. Job. 1. 19. c. 3. circ. med. Super occasum namque Dominus ascendit, quia sunde in passione occubuit, inde majorem suam gloriam resurgendo manifestavit. Super occasum videlicet ascendit, qui mortem, quam pertulit, resurgendo calcavit. Ait ergo: *Qui ascendit super occasum, iter facite ei*, id est, resurgenti Domino in vestris cordibus per fidem præbete viam. Ei itaq; qui ascendit super occasum, iter facimus, cum ejus gloriâ

Y y ij

Luc. 1.

fidelibus mentibus prædicamus, ut eas & ipse p[ro]p[ri]e A
veniens, per amoris sui præsentiam illustret. Hinc
Joanni per spiritum dicitur: *Præbis ante faciem
Domini parare vias ejus. Quisquis etenim prædi-
cando à fordidis vitiorum corda audientium munda-
dat, venienti sapientie viam præparat.*

CAPUT CXXXIX.

*Psal. 76. a Si dormiatis inter medios clericos, penna co-
lumba deargentata, et posteriora dorsi ejus
in specie auri.*

Cleros Latinâ linguâ fortes dicimus. Dormire
causam nostram, est à prava actione quiescere. B
Et quia electi quique à peccatorum operum se in-
quietudinibus compescunt, nimirum inter medios
cleros dormiunt: quoniam temporalia & æterna
præmia desiderando, à peccatis actibus quiescunt.
Mente quippe ad summa evolvant, unde & pennæ
vocata sunt. Quæ bene pennæ columbæ deargenta-
tæ esse memorantur. Columba verò deargentata,
sancta Ecclesia est, quæ apertè prædicationis luce
resplendet. Sed hæc columba in pennis quidem de-
argentata est, sed posteriora dorsi ejus in auri specie
refulgent, quia sancta Ecclesia in modum argenti
per prædicantium linguas clara est, in illa remunera-
tione, quæ sequitur, non jam argenti, sed auri
fulgore decoratur. Ad illa quippe invisibilia bona
perveniens, ad illa cælestia dona pertingens, quæ
nec oculus vidit, nec auris audivit, jam prædica-
tionis eloquio non indigebit, sed sola auri specie in
posterioribus pulchra est, quia in eo, quod p[ro]p[ri]e acci-
piet, solo resplendet fulgore claritatis.

CAPUT CXL.

*Pf. 67. e Ascendens in altum captivam duxit captivi-
tatem, dedit dona hominibus.*

*Hom. 19. in
Ezech.
sub finem.*

Quid his Prophetæ verbis, nisi ascensio Do-
minica declaratur? *Ascendens quippe in al-
timum, captivam duxit captivitatem*, quia corruptio-
nem nostram virtute suæ incorruptionis absorbit.
Dedit verò dona hominibus, quia misso desuper spi-
ritu, alij sermonem sapientie, alij sermonem scientie,
alij gratiam virtutum, alij gratiam curationum,
alij genera linguarum, alij interpretationem
sermonum tribuit. Dedit ergo dona hominibus,
dum per hujus spiritus gratiam eorum in mundo
virtus excrevit.

CAPUT CXLI.

Pf. 67. c Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso.

*In exp. B.
Job. l. 11.*

Quid hoc loco canum nomine, nisi sancti Do-
ctores vocantur, qui fidelium in sancta Ec-
clesia custodes extiterunt? Qui dum pro Domino
suo diurnis, nocturnisque vigiliis intenti clamave-
runt, magnos, ut ita dixerim, latratus prædica-
tionis dederunt. Nonnulli quippe ab idolorum culti-
bus revocati, facti sunt prædicatores Dei. Lingua
ergo canum Ecclesiæ ex inimicis prodit: quia con-
versos Gentiles Dominus etiam prædicatores facit.
Unde Judæorum tarditas, qui pro Domino loqui
noluerunt, increpante Prophetâ reprehenditur, qui
ait: *Canes muti non valentes latrare.* Nonnunquam
solent in sacro eloquio per canes prædicatores intel-
ligi. Canum etenim lingua, vulnus dum tingit,
curat: quia & Doctores sancti dum in confessione
peccati nostri nos instruunt, quasi vulnus mentis
per linguam tangunt. Et quia nos loquendo à pecca-
tis eripiunt, quasi tangendo vulnera ad salutem re-

*Isa. 56.
Hom. 40. in
Evangel. post
princ.*

ducunt. Quia enim canum nomine, prædicatorum
lingua signatur à Domino, per Psalmistam dicitur:
Lingua canum tuorum ex inimicis ab ipso. Ex Judæis
quippe infidelibus sancti prædicatores electi sunt,
qui in assertionem veritatis contra fures, latronesque
venientes, magnos pro Domino, ut ita dicam, la-
tratus dederunt. Quod contra de quorundam repro-
batione dicitur: *Canes muti non valentes latrare.*

Isa. 56.

CAPUT CLXII.

Visi sunt gressus tui, Deus.

Psal. 67. e

Quasi quidam namque gressus Dei sunt ipsæ,
quas cernimus, operationes ejus: quibus bo-
nus quisque malusque regitur: quibus iusti injusti-
que suis ordinibus disponuntur: quibus & subjectus
quisque ad meliora quotidie ducitur, & adversus
ad deteriora corruens toleratur. De quibus nimi-
rum Prophetâ gressibus dicebat: *Visi sunt gressus
tui, Deus.* Nos itaque cum virtutem longanimitatis,
atque pietatis ejus intuemur, & incuentes imi-
tari contendimus, quid aliud quam gressuum ejus
vestigia sequimur, quia extrema quædam operatio-
nis imitatur? *Visi sunt gressus tui, Deus; ingressus
Dei mei regis, qui est in sancto.* Quia inordinatos
motus animi, divinatorum judiciorum memoriâ, in
se reprimi conspicit, quasi deambulantis in se gressus
Domini vidit.

CAPUT CXLIII.

C Aethiopia præveniet manus ejus Deo.

Psal. 67. e

David Prophetâ prævidens quod ad Judæam re-
vertendam veniret Dominus: sed antè Gentili-
tas crederet, postmodum Judæa sequeretur, sicut
scriptum est: *Donec plenitudo Gentium intraret,*
et sic omnis Israel salvus fiet: dicit: *Aethiopia præve-
niet manus ejus Deo*, id est, priusquam Judæa cred-
dat, salvandam se offert omnipotenti Domino pec-
catis nigra Gentilitas. Agamus itaque gratias unico
summi Patris, nos qui ex gentilitate collecti, atque
ejus lumine perfusi, Judæam quoque ipsam præces-
simus ad fidem, ut impleretur quod scriptum est:
Aethiopia præveniet manus ejus Deo. Nigri ergo
fuimus, sed per fidei meritum suscipientes candorem
gratiæ, ipsam etiam synagogam, per cujus so-
bolem vocati sumus ad gratiam Dei, prævenimus.

CAPUT CXLIV.

Laboravi sustinens.

Psal. 68.

Hoc ex persona Redemptoris nostri Prophetâ de-
perversè adhuc viventibus dicit: *Laboravi sus-
tinens.* Non enim sustinendo Dominus laborat,
cujus divinitatis potentiam, nulla fatigatio contin-
git, sed verbis humanitatis loquens, ipsam suam
circa nos patientiam laborem vocat.

CAPUT CXLV.

*Non me demergat tempestas aqua, neque
absorbeat me profundum, neque urgeat
super me puteus os suum.*

Psal. 69. e

Omnis qui jam viam vitæ deserens, in peccato-
rum vel te nebras dejicit, semetipsum quasi in pu-
teum vel in foveam mergit. Si verò diuturna perse-
cutione etiam consuetudine iniquitatis opprimitur,
ne ad superiora jam possit exurgere, quasi angusti
ore putei coarctatur. Hinc ergo David sub spe-
cie peccantium orat dicens: *Non me demergat
tempestas aqua, neque absorbeat me profundum.*

neque urgeat super me puteus os suum. Quem enim mali operis iniquitas à bona stabilitate commovit, quasi tempestas aquæ rapuit. Sed si adhuc longa consuetudine non prævaluit, non demersit. Jam in puteum cecidit, qui hoc quod divina lex prohibet, perpetravit. Sed si adhuc longa consuetudo non deprimit, nequaquam os suum puteus coangustavit. Tandem ergo facilius egreditur, quanto minori consuetudine coarctatur. Quædam namque quasi conclusionis angustia est, ab opprimente mala consuetudine exurgere velle, nec posse. Jam quidem desiderio ad superna tendere, sed adhuc actu in infimis remanere, præire corde, nec tamen sequi opere, atque in semetipso contradictionem perpeti semetipsum. Cum verò itaque tendens anima manu gratiæ exaltantis adjuvatur, ab angusto ore ad latitudinem pervenit: quia, victis difficultatibus, opera bona perficit, quæ concupiscit. David Propheta conclusionem angusti oris aspexerat, cum dicebat: *Salvum fecisti de necessitatibus animam meam, nec conclusisti me in manibus inimici.* Latissimè autem salvatum se noverat, cum subderet, dicens: *Statuisti in loco spatio pedes meos.* In spatio quippe loco pedes stabiliti sunt, quando & ad congruentia bona tendimus, & nulla difficultate præpedimur. Quasi enim per latum locum, quo volumus, pergamus, quia nullis objectis difficultatibus angustamur.

Psal. 30.

CAPUT CXLVI.

Propter inimicos meos eripe me.

Psal. 68.

In expos. B. Tob. l. 26. c. 14. post prim.

Plerumque accidit, ut iusti in tribulatione depreheni, superni solatium etiam temporaliter percipiant, quod tamen non temporaliter implerant. Salvati enim non propter se, sed pro adversariorum salute concupiscunt; ut dum illos omnipotens Deus ab immensis periculis facto quodam miraculo liberat, virtutem suam ipsis etiam persecutoribus innotescat, atque inde adversarios ad æternitatem redimat, unde suos temporaliter salvat. Hinc est quòd Psalmista vocem martyrum suscipiens ait: *Propter inimicos meos eripe me.* Ac si diceret: Propter me quidem eripi de temporalibus tribulationibus non appeto, sed tamen eripi propter adversarios concupisco: ut dum mea vita salvari mirabiliter cernitur, ipsa miraculorum visu inimicorum duritia convertatur. Sicut ergo sæpe Dominus suorum vitam temporaliter pro inimicorum conversione eripit, ita sæpe suorum voces, propter damnationem persequentium, non exaudit; ut videlicet inde reatum suum cumulent, unde prævaluisse se nequiter gaudet. Nam qui invisibilia despiciunt, moveri nonnumquam visibilibus miraculis possunt. Sed idcirco cum iustis plerumque nihil mirum visibiliter agitur: quia eorum adversarij illuminari visibiliter non merentur.

CAPUT CXLVII.

Consolantem me quaesivi, & non inveni.

Psal. 68. c.

In expos. B. Tob. l. 17. c. 3. circ. med.

Tunc solum quippe sancta Ecclesia consolantem invenit, cum ex ea morte, quam vir ejus pertulit, multos intra semetipsam surgere ad vitam cernit.

CAPUT CXLVIII.

Obscurentur oculi eorum ne videant, et dorsum eorum semper incurva.

Psal. 68. c.

In expos. B. Tob. l. 25. c.

Hoc à Propheta de reprobis pronuntiandi studio, non autem maledicentis dicitur voto. O-

culi quippe sunt, qui in ipsa honoris summi facie positi, providendi itineris officium suscipiunt. Quibus hi nimirum, qui subsequenter inhaerent, dorsa nominantur. Obscuratis ergo oculis dorsum flectitur: quia cum lumen scientiæ perdunt, qui præeunt, profectò cuncti ad portanda peccatorum onera curvantur, qui sequuntur. Ait ergo: *Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum eorum semper incurva,* ac si dicat: Qui humanæ vitæ actionibus, quasi prævidendis itineribus præeunt, veritatis lucem non habeant, ut & qui sequuntur, subditi iniquitatum suarum operibus incurvati, omnem statum rectitudinis amittant. Quod factum proculdubio in Judæa novimus, cum in ipso nostri Redemptoris adventu Phariseorum turba atque Sacerdotum à vero lumine mentis oculis claudit, & per præpositorum exempla gradiens, in infidelitatis tenebris populus erravit.

CAPUT CXLIX.

Confundantur statim erubescences, qui dicunt *psal. 9. a* mibi: *Euge: euge.*

Adulatio etenim si vel ad tempus patienter suscipitur, augetur, & paulisper demulcet animum, ut à rigore suæ rectitudinis emolefeat in delectatione sermonis: sed ne crescere debeat, statim est sine mora ferienda.

CAPUT CL.

Inimici ejus terram lingent.

Psal. 71. b

Libet intueri hoc quod per Psalmistam dictum est: *Inimici ejus terram lingent.* Duo quippe sunt genera hominum ambitioni suæ ferventium: unum videlicet, quod semper ad avaritiam blandimentis utitur linguæ: aliud verò, quod aperta vi intendit rapinæ. Nam rodimus, cum aliquid exterius forti adnitu atterimus: lambitur enim quando hoc, quod edi facile non potest, impressa linguæ lenitate gustatur. Omnes igitur etiam sub specie fidei pravè viventes, qui aliena appetunt, sed ea, quæ appetunt, rapere nequaquam possunt: blandis enim sermonibus, & quasi mollitiâ dulcedinis concupita abstrahere conantur, quid aliud quàm terram lingunt? quia terrena quæque, quæ virtute nequeunt auferre, mollitiæ linguæ molliuntur. Qui verò in hoc mundo aliqua potestate suffulti sunt, & concupiscentes aliena blandiri quidem ex fraude despiciunt: quia etiam injusto robore possunt implere quod volunt, hi hoc quod appetunt, non lambunt, sed rodunt: quoniam propinquorum vitam fortitudine vitium velut adnitu dentium demoliuntur.

CAPUT CLI.

Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei: quia zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns.

E

Cum malos florere infirmi conspiciunt, trepidant, & apud semetipsos peccantium prosperitate turbati, intus in gressibus mentis nutant. Horum ergo speciem sumpsit Psalmista, cum diceret: *Mei autem penè moti sunt pedes, penè effusi sunt gressus mei: quia zelavi in peccatoribus, pacem peccatorum videns.* Cum verò eorum gloriam fortes aspiciunt, protinus quæ post gloriam pœna sequatur attendunt: & alta intus cogitatione despiciunt hoc quod superbi foris fastu vacuæ inflationis intumescunt. Unde & de hoc peccatorum despectu per beatum Job dicitur: *Ego vidi stultum firma* Job. 5.

Y y iij

radice, & maledixi pulchritudini ejus statim. Pulchritudini quippe stulti maledicere, est ejus gloriam ex considerata damnatione judicare: quia eò atrocius in tormentis obruitur, quò altiùs in peccatis elevatur: quia cum transit quod extollitur, permanet quod punitur: qui honoratur in via, in preventione damnabitur, & quasi per amœna prata ad carcerem pervenit, qui per vitæ præsentis prospera ad interitum tendit.

CAPUT CLII.

Psal. 72.

Dejecisti eos, dum allevarentur.

Cura Past. par. 3. c. 27. circ. fin.

Luc. 18.

Reprobi cum recta opera divinis operibus non rependunt, cum totos se hinc deserunt, & affluentibus prosperitatibus dimitunt, unde exterius proficiunt, inde ab intimis cadunt. Hinc est quòd in inferni cruciati diviti dicitur: *Recepisti bona in vita tua.* Idcirco enim bona hinc recipit malus, ut illic plenius mala reciperet: quia hinc fuerat nec per bona conversus. Non ergo ait: Dejecisti eos postquam elevati sunt, sed, cum allevarentur: quia hoc ipsum fit superbis interius dejecti, quod eis falsa contingit gloria exterius elevari. Ordinate enim divino judicio, non eis hinc aliud culpa est atque aliud poena, sed sua illis in poenam vertitur culpa, ut elatis fastu superbis hoc ipsum fit verè intus cadere, quod foris ostenditur profecisse.

CAPUT CLIII.

Psal. 73.

Tu dirupisti fontes, & torrentes: tu siccasti fluvios Ethan.

In expos. B. Tob. lib. 3. c. 9. sub fin. Marc. 3.

Psal. 12.

Ethan interpretatur fortis. Et quis est hinc fortis, nisi de quo per Evangelium Veritas dicit: *Nemo potest vasa fortis ingressus domum diripere, nisi prius alliget fortem?* Fontes itaque & torrentes Dominus dirupit, dum in Apostolorum suorum cordibus fluentia veritatis aperuit. De quibus rursus per Prophetam alium dicitur: *Haurietis aquas in gaudia de fontibus Salvatoris.* Ad eorum quippe doctrinam sitientes pergimus, ut veritate plenas cordium nostrorum lagunculas reportemus. Sed emanantibus suis fontibus Ethan fluvios exsiccat, dum doctrinam fortis & maligni spiritus ostenso radio suæ veritatis arefecit.

CAPUT CLIV.

Psal. 74.

Dixi iniquis: Nolite iniquè agere: & delinquentibus: Nolite exaltare cornu.

Cura Past. par. 3. c. 31. Psal. 50.

Cornu delinquentes exaltant, si nequaquam se cad poenitentiam ex cognitione suæ iniquitatis humiliant. Hinc rursus dicitur: *Cor contritum & humiliatum Deus non despicies.* Quisquis enim peccata plangit, nec tamen deserit, cor quidem conterit, sed humiliare contemnit. Quisquis verò peccata jam deserit, nec tamen plangit, jam quidem humiliat, sed tamen conterere cor recusat.

CAPUT CLV.

Psal. 75.

Illuminans tu mirabiliter à montibus æternis.

In expos. B. Tob. lib. 27. c. 5. circ. med.

Qui orientem solem contemplari non valet, irradiatos montes aspicit, & quia sol ortus sit apprehendit. Ex æternis montibus nos Deus illuminat: quia per admiratam vitam patrum præceden-

tium, radio nos suæ claritatis illustrat. Ecce in studio devotionis Dominicæ & charitatis accendimur, sed in hac devotione atque charitate melius horum montium contemplatione formamur. Quid enim devotius Petro? Quid charius Joanne? Ille per devotionem fluida maris dorsa calcare non timuit: iste per amorem in ipso auctoris nostri pectore requievit: & qui ad corporalis cœnæ refectorem venerat, spirituale pabulum de sinu Redemptoris sumpsit. Sed quia signati per montes præcedentium patrum vitam diximus, necesse est ut adhuc ad medium etiam superiorum patrum exempla deducamus. Ecce cum præceptis caelestibus subdi per obedientiam cupimus, consideratis antiquorum patrum vestigiis juvamus. Quid enim Abraham obedientius, qui ad unam vocem Dominicam cognatos, & patriam deserit, & pro adipiscenda æterna hereditate ipsum ferire non trepidat, quem senex jam & penè moriturus acceperat heredem? Cum patientiæ apprehendere virtutem conamur, præcedentium exempla conspiciamus. Quid enim Isaac patientius, qui ligna portat, de holocausto rogat, atque post paululum ligatur, & non loquitur: aræ superponitur, & non reluctatur? Quid ergo isto viro dici patientius potest? Qui quasi ad solatium ducitur, & requirit: ad feriendum ligatur, & conticescit: & oblaturus holocaustum interrogat, offerendus in holocaustum tacet. Cum accingi ad laborum tolerantiam nitimur, exemplis præcedentium informamur. Quid enim Jacob laboriosus, qui apud Laban

longo tempore propinquum jure cognationis opera exercuit servitutis, & vice obsecutus est famuli, ut perfruere præmiis heredis? Cum arcem continentis & castitatis ascendere nitimur, exemplis præcedentium sublevamur. Quid enim Joseph castius, qui ad desiderium peulantis dominæ, jugo luxuriæ premi non potuit, etiam captivus? Et quidem hominibus servus existit, sed contra dominantem nequitiam, & in servitio liber fuit. Cum mansuetudine repleri concupiscimus, præcedentium exemplis adjuvamus. Quid enim Moyse mansuetius, qui commissi sibi populi seditionem tolerat, & tamen irascentem Dominum pro suis persecutoribus rogat, seque pro illis divino furori objicit: quia in sancto ejus pectore etiam ex persecutione charitas ignescit? Cum contra adverfa mundi firmare mentis constantiam nitimur, præcedentium consideratione fulcimur. Quid enim Josue constantius, qui ad explorandam qualitatem gentium missus, nec proceritatis magnitudinem, nec numerositatis multitudinem expavit? Unde & easdem gentes, quas explorando non timuit, etiam præliando prostravit. Cum benignitatis culmen apprehendere conamur, præcedentium exemplis instruimur. Quid enim Samuèle benignus, qui de principatu regendi populi dejectus, successorem sibi humiliter requirit: inventumque ungit in regem: unctum mox tolerat persecutorem? A quo ne moriatur, trepidat: & tamen ne ei Dominus irascatur, rogat. Ipse quippe cum mitteretur, ait: *Audiet Saul, & interficiet me.* Et ei per semetipsum Veritas dicit: *Utsquequo tu luges Saulem, cum ego abjecerim eam?* Quid ergo isto viro dici benignius potest, qui & hunc non vult divinitus percuti, à quo formidat occidi? Cum ad pietatis atque humilitatis celsitudinem tendimus, præcedentium exemplis levamur. Quid enim David misericordius, quid humilior dici potest, qui à rege reprobo pro victoriis contumelias recipit, qui de manu hostili Israëliticam gentem fortis eripuit, & tamen ne ipse moriatur, quasi debilis fugit? Qui & se electum divino judicio, & persecutorem suum reprobum agnoscit, & tamen eidem persecutori suo crebra satisfactionis humilitate se subjicit. Qui persecutoris lanceam tollit, oram chlamydis detrunctat, atque ad cacumen montis protinus properat, & uno

Mat. 14. Ioan. 13.

Gen. 11.

Gen. 22.

Gen. 37.

Gen. 39.

Exod. 31.

Num. 31.

1. Reg. 10. 13.

1. Reg. 16.

1. Reg. 17. 11.

1. Reg. 19.

eodemque tempore, quia occidendi potestatem habuerat, ostentat, & ne occidatur, rogat. Hinc est quod de prædicatoribus per Prophetam dicitur: *Qui sunt isti, qui ut nubes volant?* In cunctis ergo quæ spiritualiter appetimus, exemplis præcedentibus informamur. More enim nubium extensâ super nos patrum vitâ tegimur, ut ad fructum fœcundi germinis infundamur, & quasi intuentes caelum, prius nubes aspiciamus, quia antè bonorum facta admirando cernimus: & post, illa, quæ sunt cœlestia, experiendo penetramus.

CAPUT CLVI.

Turbati sunt omnes insipientes corde. Dormierunt somnum suum, & nihil invenerunt omnes viri divitiarum in manibus suis.

VT in sua manu divites post mortem quidquam inveniant, eis ante mortem dicitur, divitias suas in quorum manibus ponant: *Facite, inquit, vobis amicos de munitione iniquitatis, ut cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Dives ergo cum dormierit, nihil in manibus quasi defuerit. Res ergo suas, cum moreretur, secum tolleret, si ad perentis vocem, cum viveret, sibi tulisset. Nam terrena omnia, quæ servando amittimus, largiendo servamus: patrimoniumque nostrum reventum perditur, manet erogatum. Diu enim cum rebus nostris durare non possumus, quia aut nos illas moriendo deserimus, aut illæ nos viventes quasi defuerunt pereundo. Agendum ergo nobis est, ut res absolute perituras in non perentem cogamus transire mercedem. Dormit namque dives, & nihil invenit: nihil nimirum de rebus, quas tenuit. Nam culpa rerum simul ducitur, quamvis hic omnia, pro quibus culpa perpetrata est, relinquuntur. Eat ergo nunc, & acceptis rebus timeat, seseque super ceteros extollat: gloriatur se habere quod proximus non habet. Veniet quandoque tempus ut evigilet, & tunc cognoscat, quàm vacuum fuerit, quod in somno tenuerat. Sepe namque contingit dormienti inopi, ut se per somnum divitem videat, atque ex eisdem rebus animam extollat: lætetur se habere quod non habuit, jamque dedignari quærat, à quibus dedignatum esse se doluit. Sed repente evigilans evigilasse se dolet, qui interim divitiarum imaginem vel dormiens tenebat. Gemit enim protinus sub paupertatis pondere, & inopia suæ angustis premitur, & eò pejus quò ad tempus brevissimum, vel vacuè dives fuit. Sic, sic nimirum hujus mundi sunt divites, qui rebus acceptis tument, bene operari de sua abundantia nesciunt, quasi dormientes sunt divites, sed paupertatem suam evigilantes inveniunt: quia nihil secum ad illud judicium, quod permanet, ferunt: & quantò nunc ad breve tempus sublimiùs elati sunt, tantò contra se in perpetuum graviùs ingemiscunt. Qui, teste Sapiencia, damnationis suæ tempore dicturi referuntur: *Quid nobis profuit superbia, & divitiarum jactantia quid contulit nobis? Transferunt omnia illa tanquam umbra, & tanquam nuntius percurrens.* Vilia ergo & fugitiva fuisse, quæ tenuerant, jam amissa cognoscunt. Quæ quamdiu aderant, stultis eorum cordibus & magna & mansura videbantur. Sero dives aperuit oculos, quando Lazarum requiescentem vidit, quem jacentem ante januam videre contempsit. Intellexit ibi quod hic facere noluit, & in damnatione sua cognoscere compellus est, quid fuit, quod perdidit, quando indigentem proximum non agnovit. Cum enim corpus obdormiscit in morte, tunc anima evigilat in vera cognitione: & cum carne moritur, ejus anima videre cogitur, quod providere contempsit.

A Tunc esse conspicit quod timebat, tunc se vacuum invenit, quæ plena rebus præ ceteris hominibus se esse lætabatur.

CAPUT CLVII.

Dormitaverunt qui ascenderunt equos. *Psalm. 75.*

EQui nomine, dignitas temporalis accipitur, Propheta attestante, qui ait: *Dormitaverunt qui ascenderunt equos:* id est, in morte animæ mentis oculos à veritatis luce clausulerunt, qui in præsentis vitæ honore confisi sunt.

CAPUT CLVIII.

Eripe me de luto, ut non inharcam. *Psalm. 18.*

Luto inharere, est sordidis desideriis concupiscentiæ carnalis inquinari.

CAPUT CLIX.

Renuit consolari anima mea: memor fui Dei, & delectatus sum. *Psalm. 76.*

Sancti viri ad animum suum ex præsentis vita nullius gratiæ consolationem admittunt. Nam plerumque hujus sæculi divites, solent mentis tadio affecti, bona temporaliter accepta conspiceret, & tristitiam delinire. Cum enim mœrore quòdam tangi se sentiunt, equos aspiciunt, auri argentique sui vascula contemplantur, prædia circumeunt. Cumque per hæc temporalia oculos libenter trahunt, obortum animæ mœrorem vincunt. Unde eis & in Evangelio Veritas dicit: *Væ vobis divitibus, qui habetis consolationem vestram.* Sed sanctus vir, qui hoc lugeat, quia ab æternis gaudiis cecidit, consolationem de temporalibus non admittit, dicens: *Renuit consolari anima mea.* Ac si apertè dicat: *Qui de temporalium amissione non lugeo, de temporalium abundantia consolari nequaquam possum.* Cui tanquam si nos audientes ista, diceremus: *Quid igitur quæris, qui consolari in his, quæ mundi sunt, renuis?* Illico adjecit: *Memor fui Dei, & delectatus sum.* Ac si apertè dicat: *Terrenarum rerum me nec abundantia refocet, auctoris autem mei, quem adhuc videre non valeo, vel sola memoria delectat.*

CAPUT CLX.

Exercitatus sum, et defecit paulisper spiritus meus. *Psalm. 76.*

Quid est quod ait: *Spiritus meus, nisi spiritus hominis, videlicet spiritus elationis?* Et quia per occultam gratiam ad amorem Dei temperata de spiritu virtus crescit, tantò nostri spiritus deficit, qui spiritus erroris, quia non à nobis subito penitus amputatur, bene paulisper defecisse perhibetur. Tunc verò in Deo plenè proficimus, cum à nobis ipsis funditus defecerimus.

CAPUT CLXI.

Etenim sagitta tua transierunt. *Psalm. 76.*

DE imbre namque sanctæ prædicationis aliàs dicitur: *Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem.* De cursu verò imbris, qui in electorum cordibus agitur, Psalmista testatur dicens: *Velociter currit sermo ejus.* Plerumque verò imber est,

& cursum non habet: quia prædicatio ad aures venit, sed cessante interna gratia, ad corda audientium non pertransit. De cuius prædicationis verbis, propter electos dicitur: *Etenim sagitta tua pertransierunt.* Sagittæ quippe Dei pertransiunt, quando verba prædicationis ejus ab auribus ad corda descendunt. Quod quia solo divino munere agitur, imbricatum Dominus se dedisse testatur.

CAPUT CLXII.

Attendite popule meus legem meam.

Psal. 77.

De servando modo sacri eloquij.

Non lex David, aut populus David, sed personam ejus, ex quo loquebatur, assumens, ipsius auctoritate loquitur, cujus inspiratione loquebatur. Hoc quotidie fieri in Ecclesia cernimus, si vigilanter intueamur. Nam stans in medio populi lector clamat: *Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob:* & quod ipse Deus sit, verè profectò non dicit, nec tamen per hoc, quod dicit, veritatis regulam deserit: quia cui ministerium lectionis exhibet, ejus dominium voce præterdit. Itaque Scriptores sacri eloquij, quia repleti sancto Spiritu super se trahuntur, quasi extra semetipsos fiunt, & sic de se sententias quasi de aliis proferunt.

CAPUT CLXIII.

Filij Ephrem intendentes arcum, et mittentes sagittas suas conversi sunt in die belli.

Psal. 77. d.

De pusillanimitate prædicantium.

Plerumque nos, qui doctores videmur, dum prædicamus, audientes instruimus, & loquendo armamus alios, sed ipsi ad laborem certaminis ire recusamus. Et scriptum est: *Filij Ephrem intendentes arcum, & mittentes sagittas suas, conversi sunt in die belli.* Ephrem quippe fructificatio dicitur. Et quæ est talis vel tanta fructificatio, nisi lingua doctorum? Quæ dum verbo feminat, multiplicat fructus animarum. Qui cum docere præparamus, & sensum sacre Scripturæ exquirimus, arcum intendimus. Cum verba correptionis facimus, sagittas emittimus. Arcus enim nonnumquam in sacro eloquio ipsum sacrum eloquium poni solet, quod ex utroque testamento velut ex cornu & chorda constat. Vetus quippe testamentum figuratur cornu propter duritiam, novum verò, quod incarnato Domino factum est, signatur chorda. Et dum chorda trahitur, cornu curvatur: quia cum testamentum novum discutitur à duritia literæ, vetus inclinatur, & ad intellectum spiritualem flectitur, quia rigore ejus duritiæ non tenetur. Sagittæ enim sunt hæc ipsa verba, quæ doctores proferunt. Unde bene etiam per Prophetam de sanctis doctoribus gentilitatem ingredientibus dicitur: *Cum sagittis & arcu ingreditur illuc.* Nos ergo cum Scripturæ sacre dicta pensamus, arcum intendimus: cum verba doctrine damus, sagittas emittimus. Sed in die belli convertimur: quia nonnumquam contra vitiorum certamina laborem subire recusamus.

CAPUT CLXIV.

Statuit aquas quasi in utre.

Psal. 77.

In expof. B. Job. 1. 8. c. 11.

Aquæ in utre, sunt lubrica pravorum desideria, quia cum operis effectum non inveniunt, sub carnali corde deprimuntur.

CAPUT CLXV.

Recordatus est, quia caro sunt.

Psal. 77.

Omnipotens Deus, sicut ex nihilo bona facere potuit: ita cum voluit per incarnationis suæ mysterium etiam perditam bona reparavit. Duas verò ad intelligendum se creaturas fecerat, Angelicam videlicet, & humanam. Utramque verò superbia percussit, atque à statu ingenitæ rectitudinis fregit. Sed una tegmen carnis habuit, alia verò nihil infirmum de carne gestavit. Angelus namque solummodo spiritus, homo verò & spiritus est, & caro. Misertus ergo Creator, ut redimeret, illam ad se debuit reducere, quam in perperatione culpæ ex infirmitate aliquid constat habuisse, & eò altius debuit apostatam Angelum repellere, quòd cum à persistendi fortitudine corruit, nihil infirmum ex carne gestavit. Unde & rectè Psalmista cum misertum Redemptorem hominibus diceret, ipsam quoque causam misericordiæ expressit dicens: *Ei memoratus est, quia caro sunt.* Ac si diceret: Quòd eorum infirma vidit, eò districte culpas punire noluit. Est adhuc aliud, quo perditus homo reparari debuit, & superbiens spiritus reparari non possit: quia nimirum Angelus suâ malitiâ cecidit, hominem verò aliena prostravit.

CAPUT CLXVI.

Conversi sunt in arcum perversum.

Psal. 77. f.

Arcus perversus ipsum, à quo intenditur, percutit. Unde in dictis suis arrogantium linguæ arcui perverso sunt similes: quia dum contra elationem verba faciunt, in suis auctoribus sagittas figunt. Unde summâ curâ providendum est, ne accepta sapientia, cum ignorantie tenebras illuminat, lumen humilitatis tollat; ut jam sapientia esse nequeat, quæ est virtute locutionis fulgeat, elationis tamen velamine cor loquentis obscurat. Alia namque sunt bona summa, alia bona media. Bona etenim summa sunt fides, spes, & charitas. Quæ cum veraciter habentur, in malum inflecti non possunt. Bona autem sunt media, prophetia, doctrina, curatio, virtus, & cetera: quæ ita inter utrumque sunt posita, ut aliquando, per hæc sola æterna patria, aliquando verò gloria terrena requiratur. Medias ergo has virtutes dicimus, quas ad quodcumque mens appetit, inclinamus. Quibus perceptis, ita uti animus, sicut terrenis divitiis potest, per terrenas namque divitias, alij in gloriæ ostentatione superbiunt, alij erga proximorum indigentiam ministeria pietatis operantur. Cum per doctrinam igitur, atque prophetiam laus exterior queritur, quasi per corporales divitias terrene gloriæ culmen ambitur. Cum verò doctrina, atque prophetia lucrandis animabus impenditur, quasi acceptæ divitiæ egenis fratribus largiuntur. Quia ergo sæpe per ipsa dona, quæ se percipere exultat, à manu dantis incautus animus clongat, vigilantis provisione curandum est, ut & prius subigantur vitia, & post sub circumspectione dona teneantur. Nam si in eis mens incaute se deserit, non per hæc adjuta subvehitur, sed quasi pro antea actis laboribus remunerata reprobat. Unde fit etiam, ut accepta virtus, dum in usu transitoria laudis assumitur: quia vitio militat, virtus non fit. Quia enim origo virtutis humilitas est, illa in nobis virtus veraciter pullulat, quæ in radice propria, id est, in humilitate perdurat. A qua nimirum si absconditur, arefcit: quia vivificantem se in intimis humorem charitatis perdit.

CAPUT

CAPUT CLXVII.

Psal. 77. 8 Tradidit in captivitate[m] virtutes eorum, & pulchritudines eorum in manus inimici.

De vitanda in bonis operibus arrogantia. *Cura P. A. B. par. 4. c. 1. circa m. d. psal. 29.* *Psal. 118.* IN captivitate[m] virtus & pulchritudo in manus inimici traditur, cum decepta menti antiquus hostis ex boni operis elatione dominatur. Quæ tamen virtutis elatio, quamvis plenè non superet, utcumque tamen & electorum sæpe animum tentat, sed tamen elevatus destituitur, & destitutus ad formidinem revocatur. Hinc etenim David dicit: *Ego dixi in abundantia mea, Non movebor in æternum. Sed quia de confidentia virtutis intumuit, paulò post quod pertulit adjunxit: Avertisti faciem tuam à me, & factus sum conturbatus.* Ac si apertè dicat: Fortem me inter virtutes credidi, sed quantæ infirmitatis sim, derelictus agnovi. Hinc rursus dicitur: *In ravi, & statui custodire judicia justitiæ tuæ.* Sed quia ejus virium non erat manere in custodia, quam jurabat, debilitatem suam protinus turbatus invenit. Unde ad precis opem repente se contulit, dicens: *Humiliatus sum usquequaque, Domine, vivifica me secundum verbum tuum.*

CAPUT CLXVIII.

Item unde supra.

In expof. B. Job. l. 8. c. 30 aliquando post princ.

Virtus quippe & pulchritudo arrogantium inimici manibus traditur: quia omne bonum, quod per concupiscentiam laudis ostenditur, occulti adversarii juri mancipatur. Hostes namque ad rapinam provocat, qui suas eorum notitiæ divitiæ denudat. Quousque enim ab æternæ patriæ securitate disjungimur, per latronum insidiantium iter ambulamus. Qui ergo in itinere deprædari formidat, abscondat necesse est bona, quæ portat. O miseri, qui affectantes laudes hominum, in semetipsis dissipant fructus laborum! Cumque se ostendere alienis oculis appetunt, damnant quod agunt. Quos nimirum maligni spiritus cum ad jactantiam provocant, eorum, sicut diximus, opera captivantes denudant.

CAPUT CLXIX.

Psal. 77. 8 Immissiones per Angelos malos, viam fecit semita iræ suæ.

In expof. B. Job. l. 25. c. 9 circa med. *Ibid. paulo post.* COR quippe Dominus prioribus meritis aggravatum, justè permittit etiam subsequentibus malignorum spirituum persuasionibus falli: quod cum dignè in culpa trahitur, reatus ejus in pœna cumulatur. Unde & iræ suæ Dominus viam de semita fecisse perhibetur. Latior est enim via quam semita. Ex semita verò iræ suæ viam facere, est iræ causas distinctè judicando dilatare, ut qui illuminati agere rectè noluerunt, justè cæcati adhuc faciant unde amplius puniri mereantur. Jam meretur supplicium peccatum, & causa peccati: sed expectatur adhuc ut augmentum supplicij subrogent peccatum, & pœna peccati. Plerumque verò unum idemque peccatum, & peccatum est, & pœna peccati, & causa peccati. Quod meliùs ostendimus, si res ipsas ad medium deducamus. Effrenata enim ventris ingluvies, in fervorem luxuriæ plenitudinem carnis instigat; perpetrata autem luxuria sæpe aut perjurio, aut homicidio regitur, ne humanarum legum ultione puniatur. Ponamus ergo ante oculos quòd quidam voracitatis sibi fræna laxavit, qua voracitate superatus, adulterij facinus admisit. Deprehensus autem in adulterio, latenter vitum adulteræ, ne ad S. Greg. Tom. III.

A judicium traheretur, occidit. Hoc itaque adulterium inter voracitatem & homicidium positum; de illa videlicet nascens, hoc generans, peccatum est, & pœna, & causa peccati. Peccatum est per se ipsum; pœna verò peccati est, quia culpam voracitatis auxit; causa autem peccati est, quia subsequens etiam homicidium genuit. Unum ergo idemque peccatum est, & pœna præcedentis, & causa culpæ subsequentis: quia & transacta dum exaggerat, damnat: & adhuc subsequencia quæ damnari debeant, feminat.

CAPUT CLXX.

Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum. psal. 78. c

B Scriptura etenim sacra plerumque sinum ponere pro mente consuevit. Sicut voce Ecclesiæ de persecutoribus nostris, qui nobis naturâ quidem conjuncti sunt, sed vitâ disjuncti, per Psalmistam dicitur: *Redde vicinis nostris septuplum in sinu eorum.* Ac si apertè dicaretur: In mente sua recipiant hoc, quod in nostris corporibus savientes, operantur: ut dum nos exterius ex parte puniunt, ipsi interiùs perfectè puniantur.

In exp. B. Job. l. 22. c. 10. in princ.

CAPUT CLXXI.

Potum dedit nobis in lacrymis, & in mensura ps. 77. 6

P Rovidendum est iis, qui peccatorum suorum opera deplorant, ut consummata mala perfectò diluant lamento; ne plus astringantur in debito perpetrati operis, & minus solvant fletibus satisfactionis. Scriptum quippe est: *Potum dedit nobis in lacrymis, & in mensura,* ut videlicet uniuscujusque mens tantum pœnitendo compunctionis suæ bibat lacrymas, quantum se à Deo meminit aruisse per culpas.

De studio digna pœnitentiæ. P. A. B. par. 3. c. 30. in princ.

CAPUT CLXXII.

Sumite Psalmum, et date tympanum. psal. 89. 4

I N prædicatione fidei, quasi quoddam negotium geritur, dum verbum datur, & fides ab auditoribus sumitur. Quasi quoddam negotium faciunt, qui prædicationem prærogant, & à populis fidem reportant: fidem impertunt, & eorum sanctam protinus vitam sumunt. Si enim justorum prædicatione negotium non fuisset, profectò Psalmista non diceret: *Sumite Psalmum, & date tympanum.* In tympano etenim corium siccat, ut sonet. Quid est ergo dicere: *Sumite Psalmum, & date tympanum?* nisi, accipite spirituale canticum cordis, & reddite temporalem macerationem corporis.

In expof. B. Job. l. 33. c. 16. post. mit.

CAPUT CLXXIII.

Exaudi vi te in abscondito tempestatis, probavi te ad aquas contradictionis. psal. 80. 6

A bsconditum tempestatis est, cum in corde contrito cogitationum tentantium fluctus intumescunt, cum contra amoris sancti studia, curarum sæcularium se tumultus illidunt. In abscondito ergo tempestatis auditur, quia clamor deprecantis est hæc ipsa fluctuatio tribulationis. Quia verò omnino non desunt, qui bona querentibus suadere perverfa moliantur, aquæ contradictionis sunt omnes populi resistentes. Et quia tunc probatur desiderium cum aliqua ei adversitate resistitur, rectè dicitur: *Probavi te ad aquas contradictionis.*

De cavendis prava contra votum persuadere molientibus. In expof. B. Job. l. 26. c. 10. vers. finem.

CAPUT CLXXIV.

Erit tempus eorum in aeternum.

Psal. 30. c.

De percuti-
tū defectu
in expof. B.
Iob. 1. 4. c. 7.

Quia per momenta tempus deficit, nomen tem-
poris eorum defectum vocavit, ostendens quod
sine fine omnimodo defectu deficiunt ij, qui à vifio-
nis internæ conſolatione ſeparantur.

CAPUT CLXXV.

Deus meus, pone illos ut rotam, & velut
ſtipulam ante faciem venti.De poena
reprobarū
mentium.
In expof. B.
Iob. 1. 16. c.
25. ſub fin.

VT rota ponuntur iniqui: quia in circuitu labo-
ris miſſi, dum ea, quæ antè ſunt, negligunt, &
ea, quæ deferenda ſunt, ſequuntur, ex poſterioribus
elevantur, & in anterioribus cadunt. Qui rectè quo-
que ſtipulæ ante faciem venti comparantur: quia ir-
ruente aura tentationis, dum nulla ſubnixi ſunt ra-
tione gravitatis, elevantur ut corruant: & ſæpe eò
ſe alicujus meriti exiſtere aſtimant, quod eos in altum
ſtatus erroris portat.

CAPUT CLXXVI.

Concupiſcit, & deficit anima mea in atria
Domini.In expof. B.
Iob. 1. 8. c. 15
in princ.

Sunt nonnulli juſtorum, qui ſic cæleſtia appetunt,
ut tamen à terrenorum ſpe minimè ſrangantur.
Largita divinitus patrimonia ad neceſſitatis ſubſi-
dium poſſident, honores ſibi temporaliter impenſos
retinent, aliena non ambiunt, ſuis licitè utuntur.
Qui tamen ab eiſdem rebus, quas habent, alieni
ſunt, quia ad hæc ipſa, quæ poſſident, ex deſiderio
non tenentur. Et ſunt nonnulli juſtorum, qui ad
comprehendendum culmen perfectionis accincti,
dum altiora interiùs appetunt, exteriùs cuncta de-
relinquunt: qui rebus ſe habitis nudant, gloria ho-
noris exſpoliant. Qui interiorum deſiderio per aſſi-
duitatem ſe amici mœroris afficiunt, habere de ex-
terioribus conſolationem nolunt: qui in æternis gau-
diis, dum mente appropriant, vitam in ſe funditus
corporeæ delectationis necant. Talibus namque
per Paulum dicitur: *Mortui enim eſtis, & vita ve-
ſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo.* Horum itaque
vocem Pſalmiſta expreſſerat cùm dicebat: *Concupi-
ſcit, & deficit anima mea in atria Domini.* Concupi-
ſcunt enim, ſed non deficiunt, quia jam quidem cæ-
leſtia appetunt, ſed adhuc tamen à terrenorum de-
lectationibus minimè laſſantur. Concupiſcit verò
& in Dei atria deficit: quia cùm æterna deſiderat, in
amore temporalium non perdurat. Hinc Pſalmiſta
iterum dicit: *Defecit in ſalutari tuo anima mea.* Hinc
per ſemetipſam Veritas admonet dicens: *Si quis vult
poſt me venire, abneget ſemetipſum.* Et rurſum: *Niſi
quis renunciaverit omnibus qua poſſidet, non poteſt
meus eſſe diſcipulus.* In ſalutari ergo Dei animam
juſti deficere, eſt præſentis vitæ bona electione æ-
ternitatis deſerere, manſuram quærere, & in rebus
temporalibus fiduciam non habere.

Eloſſ. 3.

Pſal. 118.

Luc. 14.

CAPUT CLXXVII.

Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur
nidum, ubi reponat pullos ſuos.De fidelis
deſideriis
in pace

Quid per nidi nomen exprimitur, niſi tranquil-
la quies fidei, qua unusquiſque infirmus nutri-
tur? Nam niſi ſancta Eccleſia infirmos quoſque filios

A nunc in nido pacis enutritur, Pſalmiſta non diceret: *Etenim paſſer invenit ſibi domum, & turtur nidum, ubi reponat pullos ſuos.* Jam quippe domum invenit paſſer: quia æternum cæli habitaculum noſter Redemptor intravit. Et turtur invenit nidum, quia ſancta Eccleſia amore Conditoris affecta, crebris gemitibus utitur, & velut nidum ſibi, id eſt, paciſſimam fidei quietem conſtruit, in qua creſcentes filios quaſi plumefcentes pullos quoſque ad ſupe-
riora evolent, charitatis gremio calefactos fovet.

clæſia edu-
catis.
In expof. B.
Iob. 1. 19. c.
18. in princ.

CAPUT CLXXVIII.

Aſcenſus in corde ejus diſpoſuit in convulle
lacrymarum.

Pſal. 81. b

Sancti viri quantò magis ſe exteriùs deſpiciendo
deſpiciunt, tantò amplius interiùs revelationum
contemplatione paſcuntur. Quos enim exteriùs in
ſtatu continet convallis humilitatis, eos interiùs ſu-
blevat aſcenſus contemplationis.

De electo-
rū ſtudis.
In expof. B.
Iob. 1. 20. c. 11
in princ.

CAPUT CLXXIX.

Lætetur cor meum, ut timeat nomen tuum.

Pſal. 81. c

Sancti etenim viri ſic de ſpe certi ſunt, ut tamen
ſemper ſint de tentatione ſuſpecti, quorum voce
Pſalmiſta dicit: *Lætetur cor meum, ut timeat nomen
tuum.* In quo notandum, quòd non ait: *Lætetur, ut
ſecurum ſit: ſed lætetur, ut timeat.* Meminerunt
namque, quamvis eorum actio proſperetur, quia
adhuc in hac vita ſunt: de qua per eundem Job di-
citur: *Tentatio eſt vita humana ſuper terram; me-
minerunt ruruſum quòd ſcriptum eſt: Corpus, quòd ſap. 9.
corruptur, aggravat animam, & deprimit terrena
inhabitatio ſenſum multa cogitantem.* Meminerunt,
& metuunt, & certitudinem ſibi in ſe promittere
non præſumunt: ſed poſiti inter gaudium ſpei &
tentationis metum, conſidunt & timent: confortantur
& titubant: certificantur & ſuſpecti ſunt.

In expof. B.
Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

Iob. 1. 20. c. 11

CAPUT CLXXXI.

*Inter mortuos liber.**Pf. 87. a**Ivan. 8.**In expof. B.**Iob. 1. 30. c. 15**circa med.*

Omnis qui peccat, servus est peccati. Et quia incarnatus Dominus particeps nostræ factus est nature, non culpa, liber dimissus dicitur, quia sub peccati dominio non tenetur. Inter mortuos liber dicitur, quia naturam nostram suscipiens, iniquitatis jugo nullo modo tenetur. Quem quamvis macula culpæ nostræ non attingit, passio tamen nostræ mortalitatis astrinxit. Esurire enim, sitire, lassescere, terri, flagellari, crucifigi, nostræ mortalitatis vinculum fuit. Sed cum expleta morte velum templi rumpere, scinderentur petreæ, monumenta panderentur, inferni claustra pateferent, quid aliud tor argumentis tantæ virtutis ostenditur, nisi quod illa infirmitatis nostræ vincula solvebantur, ut is, qui ad suscipiendam servi formam venerat, in ipsa servi forma ab inferni vinculis absolutus, ad cælum etiam cum membris liber rediret?

CAPUT CLXXXII.

Pf. 87. a *In me pertransierunt ira tua, & terrores tui conturbaverunt me.*

*De fructu-
fero cie-
clorum
pavore.
In expof. B.
Iob. 1. 7. c. 3.
in med.*

Iustorum mens non solum perpendit quod tolerat, sed etiam pavet, quod restat. Vider qualia in hac vita patitur, metuit ne post hanc graviora patiatur. Luget, quia in hujus cæcitatibus exilio, à paradisi gaudiis cecidit, timet ne cum exilium relinquatur, mors aeterna subsequatur. Jam ergo sententiam tolerat in pœna, sed minas adhuc venturi judicis formidat ex culpa. Rectè ergo per Psalmistam dicitur: *In me pertransierunt ira tua, & terrores tui conturbaverunt me.* Interni quippe judicis postquam iræ pertransierunt, etiam terrores conturbant: quia jam aliud de damnatione patimur, & adhuc aliud de aeterna ultione formidamus.

CAPUT CLXXXIII.

Pfal. 88. d *Misericordias tuas, Domine, in aeternum cantabo.*

*De pavore
electorum
& retribu-
tionis in-
certitudi-
ne.
In exp. B.
Iob. 1. 4. c. 3.
ante med.*

Plerumque mens justis jam quidem quod perver- se se egisse meminit, deplorat: jam pravè acta non solum deserit, sed amarissimis etiam lamentis punit: & tamen dum eorum, quæ egit, reminiscitur, graviter judicij pavore terretur, jam se perfectè convertit, sed adhuc se perfectè in securitatem non erigit: quia dum quanta sit districtio extremi examinis pensat, inter spem ac formidinem sollicita trepidat, quia justus iudex veniens quid de perpetratis reputer, quid relaxet, ignorat. Nam quam prava commiserit, meminit, sed an commissa dignè deserverit, nescit: ac ne culpæ immanitas modum pœnitentiæ transeat, metuit. Et plerumque culpam jam veritas relaxat, sed mens afflicta adhuc de venia dum valde sibi est sollicita, trepidat. Sanctus ergo vir etiam hinc misericordiam suscipit, sed suscepisse se nescit: quia peccatum suum homo jam corrigendo & pœnitendo deserit, sed tamen adhuc districtum iudicem de ejus retributione pertimescit. Illic ergo justus quilibet misericordias Domini liberè in aeternitate cantat, ubi jam de peccati venia dubietas non erit, ubi jam securam mentem culpæ suæ memoria non addicit, ubi non sub reatu animus trepidat, sed de ejus indulgentia liber exultat. Sed si nulla ibi homo peccati sui memoria tangitur, ereptum se unde gratulatur? Aut quomodo largitori gratias refert de venia, quam accepit, si interveniente oblivione transactæ nequitie esse se pœnæ debitorem nescit? Ait S. Greg. Tom. III.

A enim Psalmista: *Misericordias tuas, Domine, in aeternum cantabo.* Quomodo ergo misericordias Dei in aeternum cantat, qui se fuisse miserum ignorat? Et si miserie transactæ non meminit, unde largitori misericordiæ laudes reddit? Sed rursus querendum est, quomodo electorum mens perfectæ esse in aeterna beatitudine poterit, si hanc inter gaudia memoria sui reatus tangit? Aut quomodo perfectæ lucis clarificet gloria, quam reducta ad animum obumbrat culpa? Sed sciendum est, quia sicut sæpe nunc tristum læti reminiscimur: ita tunc transactæ nequitie sine læsione nostræ beatitudinis recordamur. Plerumque enim incolumitatis tempore ad memoriam dolores præteritos sine dolore reducimus: & quod ægros nos recolimus, eò nos incolumes plus amamus. Erit ergo & in illa beatitudine culpæ memoria, non quæ mentem polluat, sed quæ nos lætitiæ arctius astringat; ut dum doloris sui animus sine dolore reminiscitur, & debitorem se medico verius intelligat: & eò magis acceptam salutem diligat, quod de molestia meminit, quæ evasit. In illa itaque lætitiæ sic tunc sine tædio mala nostra conspiciamus, sicut nunc in luce positi sine ulla cordis caligine animo tenebras videmus. Quia & si obscurum est quod mente cernimus, de judicio est hoc luminis, non de passione cæcitatibus. Et in aeternum ergo laudes misericordiæ largitori nostro referimus, & nequaquam miseria conscientie gravamur: quia dum mala nostra sine aliquo mentis malo respicimus: & nunquam erit quod corda laudantium de transactis iniquitatibus polluat, & semper erit quod hæc ad laudem liberatoris accendat.

CAPUT CLXXXIV.

Beatus populus, qui scit jubilationem. *Pfal. 88. e*

Iubilium dicitur, quando ineffabile gaudium mente concipitur, quod nec abscondi possit, nec sermonibus aperiri, & tamen quibusdam motibus proditur, quamvis nullis proprietatibus exprimatur. Unde David Propheta intuens electorum animas, tantum gaudium mente concipere, quantum sermone non valent aperire, ait: *Beatus populus, qui scit jubilationem.* Non enim ait: qui loquitur, sed, qui scit: quia sciri quidem jubilatio intellectu potest, sed dicto exprimi non potest. Sentitur per illam quippe quod ultra sensum est. Et cum vix ad hoc contemplandum sufficiat conscientia sentientis, quomodo ad hoc exprimendum sufficiat lingua dicentis?

*De ineffabi-
bili cle-
grosi gau-
dio mentè
concepto.
In exp. B.
Iob. 1. 24. c. 1.
sub imi.*

CAPUT CLXXXV.

Manè sicut herba transeat, manè floreat & pertranseat. *Pf. 89. b*

In Scriptura sacra aliquando per herbam vitor gloriæ temporalis accipitur, sicut Psalmista, ait: *Manè sicut herba transeat.* Manè namque sicut herbam florere atque transire, est in prosperitate hujus sæculi temporalis gloriæ velociter decus arefcere.

CAPUT CLXXXVI.

Posuisti munitiones ejus in formidinem.

Sæpe quis fallaciæ vel iræ, vel immunditiæ, vel superbiæ suæ meminit, & se in humilitatis locum à mundi hujus strepitu abscondit. Sed ad regendum populum post occultationem suam ducitur, hinc inde subintrantibus peccatorum jaculis feritur, atque timere incipit, ne ei & hoc ipsum jam sit ad judicium, quia boni quietis intimæ degustavit, quod tenere non potuit. Sicut scriptum est: *Posuisti munitiones ejus in formidinem.* Cum enim humilè locum pro

Z z ij

recititudine mentis appetimus, quid aliud quam munitionis arcem tenemus? Sed cum ad turbas atque strepitus mundi vel coacti revertimur, inter irruentia peccata deprehensi, & ipsam munitionem nostram pertimescimus: quia de subtili omnipotentis Dei examine hoc quoque formidare incipimus, quod bene vixisse credebamus.

CAPUT CLXXXVII.

Psal. 89. c. Quis novit potestatem ira tua, & praetimore tuo iram tuam dinumerare?

Potestas divinae irae nostra non potest mente comprehendere: quia ejus dispensatio obscuris super nos dispositionibus saepe unde aestimatur deserere, inde nos recipit; & unde nos recipere creditur, inde derelinquit, ut plerumque hoc fiat gratia, quod ira dicitur: & hoc aliquando ira fit, quod gratia putatur. Nonnullos enim flagella corrigunt: nonnullos ad impatientiae vesaniam perducunt, & alios prospera, quia demulcent, ab infania mitigant: alios quia elevant, funditus ab omni spe conversionis eradicant. Cunctos autem vitia ad ima pertrahunt, sed tamen quidam eò ab his facilius redeunt, quò se in eis corruisse altius erubescunt. Et semper virtutes ad superna sublevant, sed nonnunquam quidam dum tumorem de virtutibus concipiunt, per ipsum tramitem ascensionis cadunt. Quia ergo potestas divinae irae minimè cognoscitur, in cunctis necesse est, ut sine cessatione timeatur.

CAPUT CLXXXVIII.

Psal. 90. a. Ipse liberavit me de laqueo venantium, & à verbo aspero.

Venantes nihil aliud quam carnes quaerunt. Sed à venantium laqueo, atque ab aspero verbo eripimur, quando & insidias carnalium & irrisionum probra despiciendo superamus. Aspera quippe eorum verba sunt, quae bonis nostris itineribus adversantur. Sed asperitatem verbi evadere, est irrisiones detraherentium dissimulando calcare. Sancta ergo anima ab aspero verbo liberatur: quia dum in hoc mundo honorem laudis non quaerit, nec contumelias detractionis sentit.

CAPUT CLXXXIX.

Psal. 90. a. Scapulis suis obumbrabit tibi.

Cum in Deo scapulae, oculi, brachium dicitur, cavendum summopere est, ne quid in eo mens corporeum suspicetur. In anthropomorphitarum namque haeresim cadere est, eum, qui incircumscriptè implet, & circumplectitur omnia, intra corporalia lineamenta concludere. Sed omnipotens Deus ad sua nos trahens, usque ad nostra se humiliat, atque ut alta insinuet, humilibus condescendit: quatenus parvulorum animus rebus cognitis enutritus, ad inquirenda exurgat incognita, atque ab eo, qui longè super ipsum est, quaedam juxta se audiens, quasi quibusdam ad illum passibus moveatur. Unde fit ut per Scripturam suam aliquando à corporibus hominum, aliquando à mentibus, aliquando verò ab avibus, aliquando verò ab insensatis rebus quasdam longè dissimiles in se similitudines trahat. Plerumque enim à corporibus hominum in se similitudinem trahit, sicut de eo speranti homini per Prophetam dicitur: *Scapulis suis obumbrabit tibi*, cum confet quòd in natura sua nec oculus Deus, nec scapulas, nec etiam lineamenta membrorum habeat. Sed quia nos per

oculum cernimus, in scapulis verò onera sustinemus, Deus, quia omnia videt, oculum habere perhibetur. Quia verò nos tolerat atque eo ipso, quòd tolerat, servat, obumbrare nobis in scapulis dicitur. Ait enim: *Scapulis suis obumbrabit tibi*. Ac si diceretur peccatori homini, & post peccatum veniam deprecanti: Ea pietate Dominus te protegit, qua pietate toleravit. Obumbrat enim scapulis suis; quia dum portat, defendit.

CAPUT CXC.

Ahuc multiplicabuntur in senecta uberi, & bene patientes erunt, ut annuntient.

Praedicatorum namque sanctae Ecclesiae benedictione extremi temporis Psalmista ditari conspexerat, qui dicebat: *Ahuc multiplicabuntur in senecta uberi*. In senecta uberi multiplicantur, quia cum eorum vita differitur, semper ad melius fortitudo producit, eisque per augmentum temporis crescunt etiam lucra meritum. Bene autem patientes sunt, ut annuntient: quia caelestia praedicantes tantò robustius adversa tolerant, quantò & per tolerantiam suam animarum commoda locupletius reportant.

CAPUT CXCI.

Mirabiles elationes maris, mirabilis in excelsis Dominus.

Cum morem suum gentilitas destrui novae conversationis praedicatione conspiceret, cum mundi hujus divites elationi se contraire facta pauperum cernerent; cum sapientes saeculi adversari sibi imperitorum verba pensarent, in persecutionis protinus tempestatem tumuerunt. Sed qui verborum adversitate commoti ad persecutionis procellas insiliunt, signorum admiratione temperantur. Quia ergo contra electorum vitam ad persecutionis undas mundus se mirabiliter extulit, has supernorum Conditor sublevata virtute praedicantium mirabilis stravit. Unde rectè Psalmista: *Mirabiles elationes maris, mirabilis in excelsis Dominus*. Ministros etenim suos plus ostendit posse per miracula, quam potestates terrenas, quae tumuerant per iram. Quod bene etiam per Hieremiam Dominus exteriora narrans, interiora denuncians, dicit: *Posui arenam terminum mari, praeceptum sempiternum*.

CAPUT CXCVII.

Donec justitia convertatur in iudicium.

Paulus de se, suisque consortibus dicit: *Vt nos efficeremur justitia Dei in ipso*. Justitia ergo in iudicium convertitur, quia ius, qui nunc iustus, atque irreprehensibiliter vivunt, tunc iudicandi potentiam nanciscuntur.

CAPUT CXCVIII.

Secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuae, Domine, letificaverunt animam meam.

In ea enim mensura consolatum se, in qua afflictus fuerat, indicat, qui letificatum se secundum multitudinem dolorum clamat.

CAPUT CXCIV.

Qui fingis dolorem in praecepto.

Psal. 93. d

In expos. B.
Iob. l. 18. c. 13.
ante med.

Flagellum namque tunc diluit culpam, cum mutaverit vitam. Nam cuius mores non mutat, non expiat actiones. Omnis ergo divina percussio, aut purgatio in nobis vitae praesentis est, aut initium pœne sequentis. Propter eos enim qui ex flagello proficiunt, dictum est: *Qui fingis dolorem in praecepto*: quia cum flagellatur iniquus & corrigitur, audire praeceptum noluit, audit dolorem. Dolor in praecepto fingitur ei, qui à malis operibus quasi praecepti vice dolore cohibetur. De his verò, quos damnant flagella & non liberant, dicitur: *Percussisti eos, nec doluerunt: attrivisti eos, & renuerunt accipere disciplinam.* His flagella ab hac vita inchoant, & in aeterna percussione perdurant.

Hier. 5.

CAPUT CXCIV.

Psal. 94. **N**on repellet Dominus plebem suam, quoniam in manu eius sunt omnes fines terrae: & altitudines montium ipse conspiciat.

De aspiratione superne gratiae in conversione peccatorum.

In expos. B.
Iob. l. 30. c. 11.
submittum.

Mat. 26.

Prov. 20.

Altitudines montium, elationes sunt utique superborum: quas Dominus conspiciere dicitur, id est, ab iniquitate sua in melius commutare. Convertit namque Dominus eum, quem conspiciat. Unde scriptum est: *Conversus Dominus respexit Petrum, & recordatus est Petrus verbi, quod dixerat ei Dominus: quia priusquam gallus cantet, ter me negabis, & egressus foras stetit amare.* Et sicut Salomon ait: *Rex, qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum inivm suum.* De hac altitudine montium rursus per Prophetam dicitur: *Montes sicut cera fluxerunt a facie Domini*: quia post peverstitatis suae duritiam divina formidine liquefacti, ab illo prius rigido tumore subtrahi sunt.

CAPUT CXCVI.

Psal. 95. **M**ontes sicut cera fluxerunt à facie Domini.

In expos. B.
Iob. l. 33. c. 1.
circa med.

Quia multi, qui prius alta rigiditate tumuerunt, Domino in carne apparente, magno sunt per poenitentiam timore liquefacti.

CAPUT CXCVII.

Psal. 97. **T**unc exultabunt omnia ligna silvarum.

Homil. 36. in Evang.

Ligna silvae, Gentes vocatae sunt, quia in infidelitate sua torta, & infructuosae semper fuerunt.

CAPUT CXCVIII.

Psal. 98. **H**onor regis iudicium diligit.

In expos. B.
Iob. l. 25. c. 5.
sub finem.

VT videlicet qui jam Dominum honorat ex fide, sollicitè iudicet quid ei debeat in operatione.

CAPUT CXCIX.

Pf. 101. **F**ilij servorum tuorum inhabitabunt ibi.

De pravitate desperatione.

In exp. B.
Iob. l. 3. c. 10.
per f. fin.

Locus quippe hominis, sed non localis, ipse scilicet Conditor extitit, qui hunc ut in semetipso consisteret, creavit. Quem nimirum locum tunc homo deseruit, cum seductoris verba audiens, à Conditoris amore discessit. Sed cum omnipotens

A Deus redimendo se homini etiam corporaliter ostendit, ipse, ut ita dixerim, fugitivi sui vestigia subsequens, ad retinendum, quem amiserat, hominem, locus venit. Si enim appellari locus nequaquam Conditor posset, Deum laudans Psalmista non diceret: *Filij servorum tuorum inhabitabunt.* Ibi enim non dicimus, nisi eum locum specialiter designamus. Sed sunt plerique qui etiam post perceptum Redemptoris auxilium ad desperationis tenebras devolvuntur, & tantò nequius pereunt, quanto & oblata remedia misericordiae contemnunt.

CAPUT CC.

Ipse enim scit figmentum nostrum. Pf. 101.

Scire ejus, est nostra suscepisse. Quid enim mirum si figmentum nostrum dicatur specialiter scire, dum constet nil esse quod nesciat? Sed figmentum nostrum scire ejus, est hoc in seipso ex pietate suscepisse.

CAPUT CCI.

Memoria retinentibus mandata ejus ut faciant ea. Pf. 102.

Qui mandata illius memoria retinet, sed nequam servat, hic in doctrinae verbis sententias, quibus damnetur, tenet,

CAPUT CCII.

Ascendant montes, & descendant campi. Pf. 103.

Plerique persecutores Domini, superbi contra eum veniunt, sed ab eo humiles revertuntur. Qui montes ascendunt per tumorem potentiae, sed campi descendant, plani videlicet facti per cognitionem culpa.

CAPUT CCIII.

Intrate portas ejus in confessione, atria ejus in hymnis confessionum. Psal. 99.

Cum peccata nostra per lacrymas confitemur, angustiae vitae portam intramus: sed cum post haec ad aeternam vitam perducimur, portae nostrae atria in confessionum laudibus intramus: quia ibi jam angustia non erit, cum nos laetitia aeternae sollemnitate assumpserit. Propter confessionis nostrae angustiam Veritas dicit: *Intrate per angustam portam.* Et cum se Psalmista recipi in latitudine gaudij aeterni praesumeret, dicebat: *Statisti in loco spatiose pedes meos.*

CAPUT CCIV.

Potum meum cum sctu temperabam. Pf. 101.

Cunctis vera scientibus liquet, quòd in illa extrema requisitione examen publicum facturus est omnipotens Deus, ut alios ad tormenta deserat, alios ad participationem regni caelestis admittat. Sed hoc nunc secreto Dei iudicio quotidie agitur, quod tunc in publico demonstratur. Nam iuste ac misericorditer singulorum corda vel examinans, vel disponens, alios in exteriora respuit, alios ad ea, quae sunt intrinsecus, trahit. Hos accendit interna appetere, illos pro voluptatibus suis deserit exteriora cogitare. Horum mentem ad superna erigit, illorum per superbiam in infimis desideriis mergit. Aliena autem corda humanis oculis clausa sunt, &

nescitur qui repellitur: quia penetrare nequeunt quæ ab unoquoque cogitantur. Nam sæpe de corde peruerso necdum processit usque ad effectum operis deliberatio cogitationis, & adhuc fortasse per habitum intus astringitur, qui jam mente foris vagatur. Sed talis quilibet iste tunc ante oculos interni iudicis cecidit, cum ab appetendis interioribus per desiderium exiit. Nonnunquam verò alij post malæ operationis usum ad spem cælestem subito amore reuiuiscunt, & qui in peruersa actione se sparserant, ad sinum internæ retractationis semetipsos increpandos recolligunt. Hos adhuc respicientes homines, quales dudum in opere noverant, tales putant. At contrà illi per districtæ considerationis examen, vitam suam qualem fuisse recolunt, insequuntur, sciturque quid fuerint, sed quid jam cæperint esse, nescitur. In hoc utroque genere hominum sæpe contingit, ut & qui videntur stare humano iudicio, jam in conspectu æterni iudicis jaceant: & qui adhuc coram hominibus jacent, jam in conspectu æterni iudicis stent. Quis enim hominum æstimare potuisset Judam vivendi sortem, etiam post ministerium Apostolatus amittere? Et quis econtrà, latronem crederet causam vitæ etiam in ipso articulo mortis invenire? Occultus autem iudex præsidens, & utrorumque corda discernens, alterum piè statuit, alterum justè confregit: illum districtè exterius repulit, hunc introfusus misericorditer traxit. Hinc est ergo quòd per Prophetam casuros alios passionis suæ tempore, atque alios resurrecturos annuncians, ait: *Potum meum cum fletu miscebam.* Potus quippe ab exterioribus interius trahitur: fletus autem ab interioribus exterius emanat. Potum ergo Domino cum fletu temperare, est alios ab exterioribus introfusus trahere, alios ab interioribus ad exteriora reprobare.

CAPUT CCV.

Pf. 101. Tu autem idem ipse es, & anni tui non deficient.

Hunc electorum locum esse denunciat, subdens: *Filij seruorum tuorum inhabitabunt ibi.* Deus enim qui sine situ omnia continet, nobis ad se venientibus locus non localis manet: ad quem locum dum pertingimus, etiam ipsa in hac vita mentis nostræ tranquillitas, quanta fuerit perturbatio, videmus. Quia etsi jam iusti in pravorum comparatione quieti sunt, in æstimatione tamen quietis intimæ omnimodo quieti non sunt.

CAPUT CCVI.

Pf. 103. Confessionem & decorem induisti, amictus lumine sicut vestimento.

Redemptor noster confessionem & decorem induit, quia sanctorum Angelorum choros, quos condidit, in usum sui decoris assumpsit, & velut quandam vestem gloriosam sibi Ecclesiam exhibet, non habentem maculam aut rugam. Confessionem ergo & decorem induit: Hic quippe confessionem, illic decorem: quia quos hic per pœnitentiam confitentes fecerit, illic fulgentes per decorem justitiæ ostendit. Luce ergo sicut vestimento amictus est, quia sanctis omnibus, quibus dictum est, *Vos estis lux mundi*, in illa æterna gloria vestietur. Unde & per Evangelium dicitur: *Quia transfigurato in monte Domino, vestimenta ejus facta sunt candida sicut nix.* In qua transfiguratione quid aliud quàm resurrectionis ultimæ gloria nunciatur? In monte enim vestimenta ejus sicut nix facta sunt, quia in supernæ claritatis culmine sancti omnes eilu-

A ce justitiæ fulgentes adhærebunt.

CAPUT CCVII.

Extendens calum sicut pellem, qui tegis aquis & superiora ejus.

Cælum quippe sicut pellis extenditur: quia per Cora mortalium Scriptura sacra nobis explicatur. Sed sunt aquæ in cælo, superiores videlicet multitudines, id est, Angelorum agmina, in quibus ejusdem cæli teguntur superiora: quia ea, quæ in sacro eloquio altiora & obscuriora sunt, Angelicis solummodo spiritibus patent, & nobis adhuc incognita perdurant.

CAPUT CCVIII.

Item unde supra.

Quid cæli nomine, nisi sacra Scriptura signatur? de qua nobis & sol sapientiæ, & luna scientiæ, & ex antiquis patribus stellæ exemplorum atque virtutum lucent. Quod sicut pellis extenditur: quia per Scriptores suos carnis lingua formatum ante oculos nostros, & per verba doctorum exponendo displicatur. Quid verò aquarum nomine, nisi purissimi Angelorum signantur chori? De quibus scriptam est: *Et aqua, quæ super celos sunt, laudent nomen Domini.* Hujus ergo cæli superiora Dominus aquis tegit: quia alta sacri eloquij, id est, ea, quæ de natura divinitatis, vel de æternis gaudiis narrat, nobis adhuc nescientibus, solis Angelis in secreto sunt cognita. Cælum ergo hoc & coram nobis extenditur, & tamen aquis superiora illius conteguntur: quia quædam sacri eloquij jam nobis per apertionem spiritus patent, & quædam, quæ solis Angelis possunt esse manifesta, nobis adhuc servantur occulta. De quibus tamen occultis jam partem per spiritualem intelligentiam sentimus, sancti Spiritus pignus accepimus: qui hæc & plenè necdum cognovimus, & tamen medullitus amamus, & in multis spiritualibus sensibus, quos jam cognovimus, veritatis pabulo pascimur.

CAPUT CCIX.

Qui ponit nubem ascensum suum.

Quid hoc loco per nubem, nisi Redemptoris nostri carnem non inconvenienter accipimus? Nubem quippe ascensum suum posuit, quia hic, qui divinitate ubique est, carne ad cælestia ascendit.

CAPUT CCX.

Qui ambulat super pennas ventorum.

Solent in sacra scriptura velocitate ac subtilitate ventorum, animæ designari, sicut per Psalmistam dicitur de Deo: *Qui ambulat super pennas ventorum*, id est, qui transgreditur virtutes animarum.

CAPUT CCXI.

Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem urentem.

Angeli quippe, id est nuncij, in sacro eloquio nonnunquam Prædicatores vocantur: sicut per

Prophetam dicitur: *Labia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est.* Omnipotens ergo Dominus Angelos suos spiritus facit, quia prædicatores suos spirituales efficit.

CAPUT CCXII.

Item unde supra.

Sciendum verò quòd Angelorum vocabulum, nomen est officij, non naturæ. Nam sancti illi cælestis patriæ spiritus, semper quidem spiritus sunt, sed semper vocari Angeli nequaquam possunt: quia tunc solùm sunt Angeli, cum per eos aliqua nunciatur. Unde & per Psalmistam dicitur: *Qui facit Angelos suos spiritus.* Ac si patenter dicat: *Qui eos, quos semper habet spiritus, etiam cum voluerit, Angelos facit.* Hi autem, qui minima nunciant, Angeli: qui verò summa annunciant, Archangeli vocantur. Hinc est enim quòd ad Mariam virginem non quilibet Angelus, sed Gabriel Archangelus mittitur.

CAPUT CCXIII.

Ascendant montes, & descendunt campi.

Plerique persecutores Domini, superbi contra eum veniunt, sed humiles revertuntur: quia montes ascendunt per timorem potentie, sed campi descendunt, plani videlicet facti per cogitationem culpæ. Unde rursum per eundem Prophetam de his montibus dicitur: *Montes sicut cera fluxerunt à facie Domini:* quia multi, qui priùs alta rigiditate tumuerunt, Deo in carne apparente, agnoscunt per penitentiam, timore liquefacti.

CAPUT CCXIV.

Montes excelsi cervis, petra refugium herinacis.

Quid hoc loco per montes, nisi altæ sententiæ scripturæ sacræ accipiendæ sunt? Hi enim qui jam clarè contemplationis saltus noverunt, altos sententiarum divinarum vertices, quasi cacumina montium ascendunt: ad quæ profectò cacumina, quia infirmi non valent pervenire, rectè illic subditur: *Petra refugium herinacis,* quia videlicet invalidos non sublimiter intelligentia exercet, sed sola in Christo fides humiliter continet.

CAPUT CCXV.

Item unde supra.

Habeant montes intelligentiæ qui jam contemplationis saltus clarè noverunt. Sed petra sit refugium herinacis: quia nos parvuli, & peccatorum nostrorum spinis cooperti, etsi intelligere alta non possumus, in petræ tamen nostræ refugio, id est, in Christi fide, salvamur.

CAPUT CCXVI.

Posuisti tenebras, & facta est nox: in ipsa pertransibunt omnes bestia silvarum: catuli leonum rugientes, ut rapiant, & querant à Deo escam sibi.

Tenebras Dominus ponit, cum peccatis judicia rependens lumen suæ intelligentiæ subtrahit:

A & nox efficitur, quia pravorum mens ignorantia per justitiam divini iudicij. In qua omnes bestia silvæ pertranscunt, dum maligni spiritus sub opacitate fraudis latentes, in reproborum cordibus pravitates suas explendo percurrunt. In qua & catuli leonum rugiunt: quia nequissimarum, sed tamen eminentium potestatum ministri spiritus, importunis tentationibus insurgunt. Qui tamen à Deo escam expectant: quia nimirum capere animas nequeunt, nisi iusto iudicio prævalere divinitus permittantur. Ubi & aptè subjungitur: *Ortus est sol, & congregati sunt, & in cubilibus suis se collocaverunt:* quia veritatis lumine per carnem apparente, à fidelium mentibus excussi, quasi ad cubilia sua reversi sunt, dum sola infidelium corda tenuerunt.

CAPUT CCXVII.

Auferes spiritum eorum, & deficient, & in pulverem suum revertentur.

Quis eorum spiritus, nisi spiritus superbiæ nominatur? Tollatur ergo spiritus eorum ut deficient, id est, subducto superbiæ spiritu, nihil se esse cognoscant; & revertantur in pulverem, id est, humiliantur ex infirma conditione. Propter hunc pulverem, ad cuius memoriam qui semetipsos considerant, revocantur, per Sapientiam dicitur: *Iusti fulgebunt, & sicut scintilla in arundinetis discurrent.* Sancti enim viri dum peccatoribus permiscantur, eos exemplorum suorum igne succedunt, atque per omne quod nitent, in cinerem redeunt: quia pietatis flamma consumpti, dum infirmitatem conditionis suæ conspiciunt, nihil aliud quàm favillam se esse cognoscunt, ut à superbiæ suæ duritia resoluti, per penitentiam dicant: *Memento, Domine, quia pulvis sumus.*

CAPUT CCXVIII.

Emitte spiritum tuum & creabuntur, et renovabis faciem terra.

Sic enim, sic facies terræ, virtute renovationis immutatur, dum sicca dudum mens gratia veniente compluit, & post ariditatem pristinam, quasi productis herbis, scientiæ viriditate vestitur.

CAPUT CCXIX.

Verbi quod mandavit in mille generationes.

In Scriptura sacra millenarius numerus pro unitate solet intelligi. Sed cum constet, quòd ab ipso mundi exordio usque ad Redemptoris adventum per Evangelistam non amplius quàm 77. propagines numerentur, quid hoc loco per mille generationes, nisi ad proferendam novam sobolem perfecta universitas præscitæ generationis exprimitur? Hinc & per Joannem dicitur: *Regnabunt cum eo mille annis:* quia videlicet regnum sanctæ Ecclesiæ universitatis perfectione solidatur.

CAPUT CCXX.

Item unde supra.

Millenarius quoque numerus in sacro eloquio imperfectus accipitur, quia appellatione eius universitas designatur. Unde scriptum est: *Verbi quod mandavit in mille generationes.* Cum enim nequaquam credendum sit quòd ad centum generationes mundus extendatur, quid aliud per mille

generaciones, nisi generationum univertitas figuratur?

CAPUT CCXXI.

Psal. 13. d. Quoniam in seculum misericordia ejus.

In exp. B. Job. l. 8. c. 8. cir. finem. Quia nimirum quem nequaquam modò misericordia eripit, sola post præsens seculum justitia addicit.

CAPUT CCXXII.

Ps. 104. b. Ferrum pertransiit animam ejus.

In exp. B. Job. l. 15. c. 14. Omnis necessitas non congruè ferrum vocatur, quia vitam inopis, mœroris vulnere cruciat; sicut de ejus quoque necessitatibus scriptum est, qui à fratribus venditus, afflictam vitam ducebat: Ferrum pertransiit animam ejus. Quid ergo sunt arma ferrea, nisi necessitates vitæ præsentis, quæ durè premunt, & vitam inopis insequuntur?

CAPUT CCXXIII.

Ps. 106. c. Ascendunt usque ad celos, et descendunt usque ad abyssos.

In exp. B. Job. l. 9. c. 11. Plerumque mens divini amoris igne accenditur, atque ad intuenda cœlestia & arcana sublevatur. Ad summa jam rapitur, & perfectò desiderio compuncta ab infimis alienatur; sed repentina tentatione percussa, quæ intentione forti erecta in Deum fuerat, obortis cogitationibus transfixa curvatur: ita ut seipsum discernere nequeat, atque inter vitia, virtutesque deprehensa, ex qua parte sit valentior, non agnoscat. Nam sæpe ad hoc usque perducitur, ut miretur quomodo tam summa comprehendat, quam cogitatio illicita polluit. Et rursum, quomodo illicitas cogitationes recipiat, quam super se validè fervor spiritus rapit. Quos alternantes cogitationum motus in animo bene Psalmista intuens, ait: Ascendunt usque ad celos, & descendunt usque ad abyssos. Usque ad celos quippe ascendimus, cum summa penetramus: sed ad abyssos usque descendimus, cum repente à contemplationis culmine per turpia tentamenta dejicimur. Motus itaque animi dum inter vota & vitia alternant, nimirum sibi certitudinem exauditionis obnubilant.

CAPUT CCXXIV.

Ps. 106. d. Effusa est contentio super principes eorum, et seduxerunt eos in invio, et non in via.

In exp. B. Job. l. 19. c. 11. post med. Qui hoc loco principum nomine designantur, nisi hæreticæ pravitatis auctores? Ipsi etenim dum dispensationem Dei perversè interpretari non metuunt, profectò plebes subditas non in eam viam, quæ Christus est, sed in invium trahunt. Super quos rectè quoque effusa contentio dicitur: quia suis sibi vicissim allegationibus contradicunt. Arius quippe tres personas in divinitate suscipiens, tres etiam Deos credidit. Quem contra Sabellius unum suscipiens, unam credidit esse personam. Quos inter, sancta Ecclesia rectum prædicationis suæ tramentem indeclinabiliter tenens, & unum Deum prædicans, tres personas contra Sabellium asserit, & tres personas asserens, unam Deum contra Arium confitetur. Quia autem in sacro eloquio Manichæus virginitatem laudari comperit, conjugia damnavit. At contra Jovinianus, quia concedi conjugia cognovit, virginitatis mundicia n despexit. Unde fit, ut semper hæreticis perversa intelligentia consultis,

vicissim sibi eorum nequitia, & in culpa concordet, & in sententia discrepet. At contra, sancta Ecclesia per medias utramque partium lites ordinata pace graditur, & sic scit superiora bona suscipere, ut noverit etiam inferiora venerari: quatenus nec summa æquet infimis, nec rursus ima despiciat, cum summa veneratur.

CAPUT CCXXV.

Ps. 106. d. Et omnis iniquitas obturavit os suum.

In exp. B. Job. l. 13. c. 11. Iniquitas autem contrahit os suum. Os enim suum nunc adhuc iniquitas dilatat, quia humani generis Redemptorem lingua infidelium contumeliosè lacerare nequaquam cessat. Sed tunc os contrahit, cum hoc, quod non vult per studium, per supplicium claudit. Quod tamen bene accipi etiam de conversis persecutoribus potest. Salvato enim paupere, dum egenus ad spem rediit, contracto ore, iniquitas obmutescit: quia resurrectionis ejus clarescente miraculo, dum copiosa multitudo infidelium credidit, à Redemptoris sui injuriis, contumeliosè cessavit. Os enim suum, quod ad Deum deridendum aperuit, jam formidando contraxit.

CAPUT CCXXVI.

Ps. 106. e. Excussus sum sicut locusta.

In exp. B. Job. l. 13. c. 11. circa med. Quid hoc loco locustæ nomine, nisi Redemptoris nostri resurrectio designatur? Tene enim se à persecutoribus usque ad mortem pertulit, sed sicut locusta excussus est: quia ab eorum manibus saluti subitæ resurrectionis evolavit.

CAPUT CCXXVII.

Ps. 106. f. Induantur sicut diploide confusione sua.

In exp. B. Job. l. 9. c. 14. Duobus modis in hac vita hominem judicat Deus: quia aut per mala præsentia irrogare jam tormenta sequentia incipit, aut tormenta sequentia flagellis præsentibus extinguit. Nisi enim delictis exigentibus justus judex & nunc, & postmodum quosdam percuteret, de iniquis Psalmista non diceret: Induantur sicut diploide confusione sua. Diploidem quippe, duplum vestimentum dicimus. Confusione ergo sicut diploide induti sunt, qui juxta reatus sui meritum, & temporali & perpetua animadversione feriuntur. Vnde & Judas ait: Secundo eos, qui non crediderunt, perdidit. Solos quippe pena à supplicio liberat, quos immutat. Nam quos præsentia mala non corrigunt, ad sequentia perdunt. Si autem nequaquam quosdam pœna præsens à supplicio aeterno defenderet, Paulus minime dixisset: Cum judicamur à Domino, corripimur, ut non cum hoc mundo damnemur. Hinc voce Angeli ad Joannem dicitur: Ego quos amo, arguo, & castigo. Hinc etiam scriptum est: Quem enim diligit Dominus, castigat: flagellat autem omnem filium, quem recipit. Sed sæpe mens justis, ut magis securi sit, altius trepidat: & cum flagellis cingitur, superni judicij incertitudine turbatur. Pavet ne initium sequentis damnationis sit omne, quod patitur, & per cogitationem interrogat judicem, quia de vitæ suæ meritis ambigit in percussione. Sed cum vitæ virtus ad oculos mentis reducit, quasi consolatio à judice respondetur: quia nequaquam ad perdendum percutit, quem in actionis innocentia feriendo custodit.

CAPUT CCXXVIII.

psal. 109. a Dixit Dominus Domino meo: Sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos, scabellum pedum tuorum.

In expof. B. Job. 1. 8. c. 31. circa finem.

Non quòd à dextris Domini nequaquam Dominus sedeat, postquam inimicos illius feriens, ejus potestati subternit: sed quòd in aeterna cunctis beatitudine præsidet, & priusquam rebellium suorum corda conculet: In qua nimirum constat, quia subjectis hostibus sine fine, & posterius regnat.

CAPUT CCXXIX.

ps. 109. a De torrente in via bibit, propterea exaltavit caput.

Mixtum ex Hom. 25. in Evang. & exp. B. Job. 1. 14. c. 27. & 1. 31. c. 5.

Conditor ac Redemptor noster citius à morte voluit furgere, ne nostra diu anima in infidelitatis morte remaneret. In humano quippe genere ab ipso mundi initio torrens mortis effluerat. Sed de hoc torrente Dominus quasi quodam flumine passionis nostræ non in mansione bibere, sed in via dignatus est: quia mortem transitorie, id est, ad triduum contigit: atque in ea morte, quam contigit, nequaquam sicut nos usque ad finem sæculi remansit, qui mortalis vitæ penam in quodam transitu attigit. Et idcirco diu eidem morti, cui sponte succubuit, non inhæsit: atque ideo exaltavit caput, quia hoc, quod moriendo in sepulcro posuit, surgendo super Angelos elevavit: & inde antiquum hostem in æternum perculit, unde sevir contra se minas persecutorum temporaliter permisit.

CAPUT CCXXX.

psal. 110. a Magna opera Domini, exquisita in omnes voluntates ejus.

In expof. B. Job. 1. 8. c. 22. circa finem.

Sic quippe ejus opera magna sunt, ut per omne, quod ab hominibus agitur, ejus voluntas exquisatur. Nā sepe inde perficitur, unde repellitur putabatur.

CAPUT CCXXXI.

psal. 110. a Confessio & magnificentia opus ejus.

In exp. B. Job. 1. 8. c. 23.

A B eo itaque accipimus recta confiteri, à quo nobis & magna dantur operari.

CAPUT CCXXXII.

psal. 115. b Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.

In expof. B. Job. 1. 9. c. 37.

Tunc igitur ad plangendum dolorem nos Dominus dimittit, cum & mala nobis quæ fecimus, E demonstrat, atque ad hæc eadem flenda, quæ cognoscimus, adjuvat. Culpas oculis objicit, & pia manu gratiæ, vincula cordis solvit, ut ad vacationem penitentiae mens nostra seerigat, & carnis soluta compedibus in auctorem suum libera gressum amoris tendat.

CAPUT CCXXXIII.

psal. 117. a Dominus mihi adjutor, & ego despiciam inimicos meos.

In exp. B. Job. 1. 9. c. 7. post med.

Tenebrosa ostia, maligni spiritus vocantur: quia dum per occultationis suæ insidias non videntur. S. Greg. Tom. III.

A tur, deceptis mentibus viam mortis aperit. Quæ tenebrosa ostia Dominus videt: quia immundorum spirituum fraudulentam malitiam & respicit, & premit. Quos nisi ipse nobis nescientibus videndo prohiberet, & nil de insidiis mens nostra cognosceret, & eisdem insidiis capta deperiret. Quæ tenebrosa ostia nos etiam cernimus, quando supernæ lucis radii illustramur. Unde per Prophetam dicitur: Dominus mihi adjutor est. & ego videbo super inimicos meos. Hostes igitur nostros ipse videt, qui suos munere nobis visibiles facit.

CAPUT CCXXXIV.

B Circumdiderunt me sicut apes, & exarserunt sicut ignis in spinis.

A Pes enim in ore mel habent, in aculeo caudæ vulnus: Et omnes, qui lingua blandiuntur, sed latenter ex malitia feriunt, apes sunt: quia loquendo, dulcedinem mellis proponunt, sed occultè feriendo vulnus inferunt. Ista verò facientes exardescunt, sicut ignis in spinis: quia flamma detrahentium, non iustorum vita comburitur: sed si quæ eis inesse poterant peccatorum spinæ, concremantur.

Hom. 8. in Ezech. post med.

CAPUT CCXXXV.

C Lapidem, quem reprobaverunt adificantes, hic factus est in caput anguli.

Jam per divinam gratiam omnibus liquet quem scriptura sacra lapidem, qui in anguli caput factus sit, vocet: illum profectò, qui dum in se hinc Judæicum, illinc Gentilem populum suscipit, in una Ecclesiæ fabrica quasi duos parietes jungit; illum, de quo scriptum est: Fecit utraque unum: qui angularem se lapidem non solum in inferioribus, sed & in supernis exhibuit: quia & in terra plebi Israëlitiæ nationes Gentium, & utramque simul Angelis in celo sociavit. Eo quippe nato, clamaverunt Angeli: In terra pax hominibus bonæ voluntatis. In ortu enim regis nequaquam pro magno offerrent hominibus pacis gaudia, si discordiam non haberent. Hujus lapidis typum Jechonias rex tenuit, quem Mathæus dum quaterdenas generationes describeret, secundò numeravit. Quem enim fini secundæ, ipsum rursum initio tertiæ generationis inseruit. Ipse namque in Babyloniam cum Israëlitiæ plebe migratus est, qui dum ab aliis ad alia ducitur, pro utriusque parietis latere non immeritò secundò numeratur. Cujus migrationis flexu, angularem lapidem signat. Ubi enim ordo à rectitudine flectitur, ut eat in diversum tanquam angulum facit. Rectè enim numerari bis potuit, quia per utrumque parietem, quasi in se duo latera ostendit. Unde & ejus bene imaginem tenuit, qui in Judæa ortus, gentilitatem colligens, quasi ab Hierosolymis Babyloniam venit, atque hanc in semetipso fidei fabricam prius discordiæ studio scissam, arte charitatis intexuit.

In exp. B. Job. 1. 28. c. 6. longe ante med. E. bef. 2.

Luc. 4.

Mat. 11.

CAPUT CCXXXVI.

Constituie diem solemnem in condensis usque ad cornu altaris.

Solemne diem Domino in confrequentatione constituit, quisquis se assidue in ejus desiderio affigit. Qui nimirum solemnitatis dies usque ad altaris cornu tendi præcipitur: quia tandiu necesse est, ut quisquis se afficiat, quousque ad superni sacrificij altitudinem, id est, ad gaudia æterna pertingat.

In expof. B. Job. 1. 9. c. 5. post med.

CAPUT CCXXXVII.

Psal. 118. a Tunc non confundar, dum respicio omnia mandata tua.

In expof. B. Job. l. 18. c. 5. sub initium. Sciendum est quod quisquis à præceptis Dominicis difcordat opere, quoties ea audit, à corde suo reprehenditur atque confunditur: quia id, quod non fecerit, memoratur. Nam in quo se erraffe confiderat, ipfa felatenter conscientia acculat. Hinc ergo David Propheta deprecatur, dicens: *Tunc non confundar, dum respicio omnia mandata tua.* Graviter namque unufquifque confunditur, quando mandata Dei vel legendo, vel audiendo respicit, quæ vivendo contempfit. Hinc etenim Joannis voce dicitur: *Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quicquid petierimus, ab eo accipiemus.* Ac fi diceret: Si id quod præcepit, facimus, id quod petimus, obtinebimus. Valde namque apud Deum utraque hæc fibi neceffario congruunt, ut & oratione operatio, & operatione fulciatur oratio. Hinc etenim Hieremias ait: *Scrutemur vias nostras, & quæramus, & revertamur ad Dominum. Levemus corda noftra cum manibus ad Deum in calum.* Vias etenim noftras ferutari, eft cogitationum interna difcutere. Cor verò cum manibus levat, qui orationem fuam operibus roborat. Nam quisquis orat, fed operari difsimulat, cor levat, & manus non levat. Quifquis verò operatur, & non orat, manus levat, & cor non levat. Juxta ergo Joannis vocem, tunc cor fiduciam in oratione accipit, cum fibi vitæ pravitas nulla contradicit.

CAPUT CCXXXVIII.

Psal. 118. In mandatis tuis exercebor, et considerabo vias tuas.

In expof. B. Job. l. 17. c. 5. paulo pof. mit. AC fi aperte fpondeat, dicens: Quæ mea funt, videre refugio: quia per imitationis tuæ viam pergere con verfationis grefibus inardefco. Qui enim præfenti jam mundo contradicit, amoris excitatione continua, Redemptoris fui vias cordis oculis objicit, ut mens prospera fugiat, & ad adverfa præparetur. Nihil quod demulcet, appetat: nihil quod deterere creditur, pertimefcit. Mærorem gaudium depuret, præfentis vitæ gaudia, damna mæroris putet: abjectionis detrimenta non timeat, fed per hæc manentis gloriæ locum quærat. Has etenim vias fequentium monftrabat oculis Veritas, cum dicebat: *Si quis mihi ministrabat, me fequitur.* Ad has vias tumentia difcipulorum corda revocabat, cum locum jam gloriæ quærerent, fed ejuſdem gloriæ iter ignorarent, dicens: *Poteſtis bibere calicem, quem ego bibiturus ſum?* Confefſionis quippe illius cellitudinem à dextris, finiftrisque quæſierant, fed quanta ad hanc eſſet itineris anguſtia, non videbant. Unde & eorum mox oculis imitandus calix paſſionis objicitur, ut videlicet fi ad ſublilitatis gaudia tenderent, priùs viam humilitatis invenirent.

CAPUT CCXXXIX.

Is. 118.

Item unde ſuprà.

In expof. B. Job. l. 25. c. 11. non procul a fine. VIa quippe eſt incarnatæ ſapientie omnis actio, quam temporaliter geſſit. Viæ ejus funt vivendi ordines, quos ad ſe venientibus ſtravit. Tot itaque ad ſe venientibus vias præbuit, quot bene vivendi exempla monſtravit. Humilitatis ejus Propheta vias apſpexerat cum ſuſpirabat, dicens: *In mandatis tuis me exercebo, & considerabo vias tuas.*

CAPUT CCXL.

Psal. 118. Ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque.

In expof. B. Job. l. 11. c. 9. pof. mit. Psal. 49. CUM facerdos non agit bona, quæ loquitur, etiam fermo ſubtrahitur ne loqui audeat quod non operatur. Unde & per eundem Prophetam dicitur: *Peccatori autem dixit Deus: Quare in carceribus juſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum? Hinc eſt ergo quòd nunc precatur, dicens: Et ne auferas de ore meo verbum veritatis uſquequaque.* Perpendit namque quòd omnipotens Deus veritatis verbum facientibus tribuit, & non facientibus tollit. Qui ergo de ore ſuo non auferri petiit, quid aliud quàm gratiam bonæ operationis quæſivit? Ac fi aperte diceret: A bono opere me errare non ſinas; ne, dum amito ordinem bene vivendi, rectitudinem perdam loquendi. Et plerumque doctòr, qui docere audent quòd negligit agere, cum deſiderit bona loqui, quæ operari contempfit, docere ſubjectos incipit prava quæ agit; ut juſto omnipotentis Dei judicio in bono jam nec linguam habeat, qui habere bonam vitam recuſat, quatenus cum mens ejus terrenarum rerum amore incenditur, de terrenis rebus ſemper loquatur. Vnde in Evangelio Veritas dicit: *Ex abundantia cordis eo loquitur. Bonus homo de bono theſauro profert bona, & malus homo de malo theſauro profert mala.* Hinc etiam Joannes ait: *Ipsi de mundo ſunt, ideo de mundo loquuntur.*

CAPUT CCXLI.

Psal. 118. Defecit in ſalutare tuum anima mea.

In exp. B. Job. l. 4. c. 30. aliquant. pof. mit. OMNES, qui in hoc mundo fortes ſunt robore, quali fortes ſunt, non robore deſeſſi. Qui verò in Auctoris ſui amore roborantur, quò magis in concupita Dei fortitudine convaleſcunt, ed à propria virtute deſiciunt: & quò robusitius æterna appetunt, ed à temporalibus ſalubri defectione laſſantur. Hinc ergo Pſalmiſta amoris ſui robore feſſus dicebat: *Defecit in ſalutare tuum anima mea.* In ſalutare enim Dei proficiendo deſecerat, quia æternitatis lucem deſiderans, à carnis jam fiducia fractus anhelabat. Hinc rurſum dicit: *Concupiſiſti & defecit anima mea in avia Domini.* Qui nimirum, cum diceret: *Concupiſiſti*, rectè ſubdidit: *Et defecit*: quia valde minor eſt divinitatis concupiſcentia, quam non mox etiam proprius ſequitur defectus. Qui enim ad appetenda æternitatis atria accenditur, dignum profectò eſt, ut ab hoc temporalitatis amore laſſetur, ut tantò frigeſcat à ſtudio ſæculi, quanto furgit ardentius in amorem Dei. Quem ſcilicet ſi perfectè arripit, mundum etiam planè derelinquit, & ed funditus temporalibus moritur, quò ad ſupernam vitam altiùs afflatu æternitatis animatur. An non robore ſuo feſſam ſe invenerat, quæ dicebat: *Anima mea liquefacta eſt, ut dilectus locutus eſt?* Quia nimirum mens, dum occultæ locutionis aspiratione tangitur, à ſtatu ſuæ fortitudinis inſermata, ipſo, quo abſorbetur, deſiderio liquatur: & inde ſe apud ſemetipſam feſſam invenit, unde ultra ſe eſſe conſpicit fortitudinem, quam conſcendit. Hinc Propheta cum viſionem Dei conſpexiſſe ſe diceret, adjungit: *Elan-Dan, & gui, & agrotavi per dies plurimos*: quia cum ad virtutem Dei mens aſtringitur, à fortitudine propria caro laſſatur. Hinc Iacob, qui Angelum tenuit, uno mox pede claudicavit: quia qui vero amore ſublilia reſpicit, jam in hoc mundo duplicibus incedere deſideriis neſcit. Uno enim pede innititur, qui ſolo Dei amore roboratur: & neceſſe eſt, ut alius marceſcat; quia mentis virtute creſcente, oportet proculdubio ut carnis fortitudo torpeſcat.

CAPUT CCXLII.

Psal. 118. c. Os meum aperui, & attraxi spiritum.

Hom. 9. in Ezec. lon. ge post med. Non enim spiritum attraheret, nisi os aperiret: quia nisi ad prædicandum proximis se impen-
deret, spiritualis doctrinæ in eo gratia non crevisset.

CAPUT CCXLIII.

Psal. 118. l. Narraverunt mihi iniqui fabulationes, sed non ut lex tua, Deus.

In expof. B. Job. 7. c. 8. Sæpe verba carnalium dum se importunè nostris auribus ingerunt, in corde bellum tentationum gignunt. Et quamvis hæc, & ratio respuat, & lingua reprehendat, cum labore tamen intus vincitur, quod foris cum auctoritate judicatur. Vnde necesse est, ut nec ad aures veniat quod mens à cogitationis aditu vigilans repellat. Sancti igitur viri cum æternitatis desiderii anhclant, in tantam altitudinem vitæ se sublevent, ut audire jam quæ mundi sunt, grave sibi, ac deprimens pondus credant. Valde namque insolens atque intolerabile æstimant, quidquid illud non sonat, quod intus amant. Sed sepe mens jam per desiderium ad sublimia rapitur, jam funditus ab stulta terrenorum hominum locutione separatur, nec tamen adhuc pro amore veritatis ad perferendos præsentis vitæ cruciatus accingitur: jam superna appetit, jam in infimis stulta contemnit. Sed nec dum se ad perferendæ adversitatis tolerantiam dirigit, sed plerumque mens iusti ad tantum se virtutis culmen extendit, ut & apud se in internæ rationis arce præsideat, & quorundam foris stultitiam tolerando convertat. Quos enim ad fortia trahere nitimur, eorum necesse est, ut infirma toleremus; quia nec jacentem erigit, nisi qui status sui rectitudinem per compassionem flectit. Cum verò aliene infirmitati compatimur, valentiùs à nostra roboramur, ut amore futurorum, mens ad præsentia adversa se præparet, & cruciatus corporis, quos timebat, expectet. Auctus namque desiderii celestibus angustatur. Cumque æternæ patriæ quanta sit dulcedo considerat, pro ea præsentis vitæ amaritudines ardentem amat. His itaque divinæ legis, id est, mandatorum celestium vinculis se se ad alta sustollit, quisquis ab iniquorum nunc suggestionibus aurem removens, intentionem suam in superni desiderij, quo avelli non valeat, secretò suspendit.

CAPUT CCXLIV.

Ps. 118. m. Latum mandatum tuum nimis.

Hom. 14. in Ezec. paulo ante finem. Mat. 5. Nil latius quam omnes in sinu amoris recipere, & nullas odij angustias sustinere. Sic quippe lata est charitas, ut in amplitudine dilectionis suæ capere etiam inimicos possit. Vnde & præcipitur: *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.*

CAPUT CCXLV.

Psal. 118. n. Super seniores intellexi.

In expof. B. Job. 10. c. 5. circa med. Doctrina senum ablata est, postquam hanc Ecclesia ex Gentibus videlicet juvenula accepit. Quam quia operando tenuit, qualiter super seniores intellexerit, ostendit, dum protinus subdit, dicens: *Quia mandata tua exauisivi.* Quia enim studuit operando implere quod didicit, accepit intelligere quod doceret.

S. Greg. Tom. III.

CAPUT CCXLVI.

Ps. 118. b. Lætabor ego super eloquia tua, sicut qui invenit spolia multa.

In exp. B. Job. 1. 18. c. 11. circ. med. Quæ spolia idcirco vocata sunt, quia ad fidem Domini, Gentilitate transeunte, Judæi sacris eloquiis, quibus induti fuerant, exauntur.

CAPUT CCXLVII.

Psal. 118. y. Fiat manus tua, ut salvum me faciat.

Hom. 2. in Ezec. ante med. Ioan. 1. Manus vel brachium Domini filius dicitur: quia per ipsum omnia facta sunt. Sed quid est quod dicitur, fiat? Manus ergo Dei, quæ per divinitatem non est facta, sed genita, per humanitatem facta est, ut humani generis vulnera sanaret.

CAPUT CCXLVIII.

Psal. 11. p. Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei.

In exp. B. Job. 1. 16. c. 8. Sæpe cum eloquiis sacris intendimus, malignorum spirituum insidias graviùs toleramus: quia menti nostræ terrenarum cogitationum pulverem aspergunt, ut intentionis nostræ oculos à luce internæ visionis obscurent. Quod nimirum Psalmista pertulerat, cum dicebat: *Declinate à me maligni, & scrutabor mandata Dei mei:* videlicet patenter insequens, quia mandata Dei perferunt non poterat, cum malignorum spirituum insidias in mente tolerabat.

CAPUT CCXLIX.

Ps. 116. q. Vanum est vobis ante lucem surgere: surgite postquam sederitis.

Hom. in Ezec. In quibusdam locis sacri eloquij sola exquirenda est allegoria, & verba litteræ omnino postponenda. Ut unum de multis dicam, indicat Psalmista, qui ait: *Vanum est vobis ante lucem surgere.* Quod si quis accipere juxta litteram velit, nocturnis Dei laudibus contradicit. Et quomodo idem Propheta loquitur, dicens: *Media nocte surgebam ad confitendum tibi?* Si enim vanum est ante lucem surgere, cur ad confitendum Dominum media nocte surrexit? Sed ille ante lucem surgit, qui ante diem venturi sæculi in hac vita, quæ nocti est similis, extolli ac proficere appetit.

CAPUT CCL.

Item unde supra.

In exp. B. Job. 1. 8. c. 29. Ante lucem quippe surgere, est priusquam clatratas æternæ retributionis appareat, in præsentis vitæ nocte gaudere. Sedendum ergo prius est, ut post rectè surgamus: quia quisquis nunc se sponte non humiliat, nequaquam hunc sequens gloria exaltat.

CAPUT CCLI.

Ps. 126. Cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hereditas Domini.

Hom. 27. in Evang. paulo post med. Quisquis igitur jam æterna cognovit, apud eum fructus operemur, qui maneat: qui, cum mors cuncta interimat, ipsi exordium à morte sumant. Nam quod à morte incipiat fructus Dei, testatur Propheta, qui dicit: *Cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hereditas Domini.* Omnis qui dormit in morte, A a a ij

perdidit hereditatem. Sed cum dederit dilectis suis somnum, hæc est hereditas Domini: quia electi Dei postquam pervenerint ad mortem, tunc inveniunt hereditatem.

CAPUT CCLII.

Psal. 124. Qui confidit in Domino, sicut mons Sion.

In expos. B. Tob. l. 13. c. 1. Non namque speculatio dicitur, per quam scilicet speculationem, contemplans Deum Ecclesia designatur.

CAPUT CCLIII.

Psal. 121. Venientes autem venient in exultatione, portantes manipulos suos.

De sterili malorum hominum labore. In expos. B. Tob. l. 8. c. 13. post med. Deut. 16. **I**N vacuum quippe ambulant, qui nihil secum de fructu sui laboris portant. Alius namque adipiscendis honoribus exultat: alius multiplicandis facultatibus exæstuat: alius promerendis laudibus anhelat. Sed quia cuncta hæc quisque moriens deserit, labores in vacuum perdidit, quia secum ante iudicem nihil tulit. Quod contra bene per legem dicitur: *Non apparebis in conspectu Domini vacuus.* Qui enim promerenda vitæ mercedem bene agendo non providet, in conspectu Domini vacuus apparet. Hinc de iustis per Psalmistam dicitur: *Venientes autem venient in exultatione, portantes manipulos suos.* Ad examen quippe iudicij portantes manipulos veniunt, qui in semetipsis recta opera, quibus vitam mereantur, ostendunt.

CAPUT CCLIV.

Psal. 125. Euntes ibant, & sebant, mittentes semina sua.

In expos. B. Tob. l. 10. c. 12. post med. **T**Antò namque spes in Deum solidior surgit, quantò pro illo quisque graviora pertulerit: quia nequaquam retributionis gaudium de æternitate colligitur, quod non hic prius pia tribulatione seminatur. Quia igitur nunc per tribulationem seritur, ut post gaudij fructus metatur: tantò major fiducia mentem roborat, quantò hanc fortior pro veritate afflictio angustat.

CAPUT CCLV.

Psal. 120. Dominus custodiat introitum tuum, & exitum tuum.

Hier. 11. in Ezech. sub fin. Febr. 13. **C**ustodit enim Dominus uniuscujusque anime introitum, quo intrat ad fidem, exitum quoque, quo exit ad speciem: ut neque intrans Ecclesiam, erroribus supplantetur, neque ab hac temporali ad æternam exiens, ab antiquo hoste rapiatur. Propter hunc verò egressum nostrum, quem quotidie debemus mente meditari, de Redemptore nostro Paulus quoque loquitur, dicens: *Vi sanctificaret per suum sanguinem populum, extra portam passus est. Excamus igitur ad eum extra castra, improperium eius portantes. Non enim habemus hic manentem civitatem, sed futuram inquirimus.*

CAPUT CCLVI.

Psal. 128. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores.

In expos. B. Tob. l. 13. c. 2. **E**ste hoc perversorum proprium solet, ut mala sua per convitium bonis ingerant, priusquam

de his ipsi veraciter accusentur. Et dum metuunt increpari de his, quæ faciunt, adversantes suis pravitatibus iustos hæc facere testantur. Sancti autem viri patienter audiunt etiam, quæ se nunquam fecisse meminerunt, quamvis ea mala, quæ sibi ingeri conspiciunt, ab ipsis suis criminatõibus noverint perpetrata: & cum eos prædicando corrigere non possunt, patiendo tolerant, quatenus si fructum conversionis eorum consequi non valent, ex ipsis tamen præmium longanimitatis acquirant. Unde & sancta Ecclesia David Prophetæ vocibus dicit: *Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, quia videlicet dum hæreticos, vel quoslibet reprobos, quos corrigere non valet, tolerat, facta peccantium supra dorsum portat.*

CAPUT CCLVII.

Item unde supra.

Cura 7. ap. si par. 2. c. 10. **I**N dorso quippe onera sustinemus. Super dorsum igitur suum fabricasse peccatores queritur, ac si aperte dicat: Quos corrigere nequeo, quasi superimpositum onus porto.

CAPUT CCLVIII.

Psal. 122. Fiant sicut fœnum edificiorum, quod priusquam evellatur, exaruit.

In expos. B. Tob. l. 10. c. 12. post med. **H**Oec de hypocritarum persona per Psalmistam exprimitur. Fœnum quippe in alto nascitur, sed nequaquam pingui radice solidatur: quia & hypocrita summa quidem sunt, quæ agere cernitur, sed non in eis ex cordis puritate roboratur. Quod nimirum fœnum & non evulsam citius arefcit: quia videlicet hypocrita & in præfenti adhuc vita subsistit, & jam sanctitatis opera quasi viriditatis speciem amittit. Quia enim sine intentione recte cogitationis bona studuit agere, hæc amittens, indicat se sine radice floruisse.

CAPUT CCLIX.

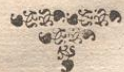
Psal. 130. Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.

In expos. B. Tob. l. 13. c. 12. post med. **I**N præcipio enim pedem porrigit, qui mensuram suarum limitem non attendit. Bene itaque David intra acceptas ex divina largitate mensuras pedem cordis prelerat, cum dicebat: *Neque ambulavi in magnis, neque in mirabilibus super me.* Super se quippe in magnis ambularet, si apparere magnus ultra quam poterat, quæreret. Super se namque in mirabilibus attollitur, qui & in his, ad quæ ipse non sufficit, videri idoneus conatur.

CAPUT CCLX.

Psal. 131. Sacerdotes tui induantur iustitia.

In expos. B. Tob. l. 14. c. 16. **G**loria quippe uniuscujusque iustitia est. Sicut igitur vestimentum regit à frigore, ita iustitia munit à morte. Vnde non immeritò iustitia vestimento comparatur, cum per Prophetam dicitur: *Sacerdotes tui induantur iustitia.*

CAPUT CCLXI.

Psalm. 136. In salicibus, in medio ejus, suspendimus organa nostra.

Quid per sterilitatem salicium, nisi vita peccantium designatur? Nam si hoc non esset, nequaquam ex voce prædicantium contra Babyloniam Psalmista dixisset: *In salicibus, in medio ejus, suspendimus organa nostra.* Babylonis quippe medio inesse salices describuntur: quia nimirum infructuosi quique, atque ab amore patriæ cælestis alieni, rotis visceribus cordis in hac sæculi confusione radicantur. Unde & prædicatores sancti in istis salicibus non exercent organa, sed suspendunt: quia cum infructuosas ac reprobas mentes aspiciunt, vim prædicationis suæ non exhibent, sed potiùs lugentes siliunt.

CAPUT CCLXII.

Psalm. 136. Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.

Qui digna fidei opera servare contempnunt, etiam fidem perdunt, quam tenere videbantur. Super quos bene per Prophetam sub Hierusalem specie, inimicorum destruendum verba memorantur: à quibus scilicet dicitur: *Exinanite, exinanite usque ad fundamentum in ea.* Paulus quippe ait: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus.* Inimici ergo destruunt usque ad fundamentum Hierusalem, exinaniunt, quando perversi spiritus à corde fidelium destructo priùs ædificio boni operis, soliditatem quoque exhauriunt religionis. Sicut enim supra fundamentum fabrica, sic supra fidem opera construuntur. Usque ad fundamentum ergo exinanisse, est everso bene vivendi opere etiam robur fidei dissipasse.

CAPUT CCLXIII.

Psalm. 138. Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.

In Scriptura sacra nonnumquam lucis appellatio-
In prosperitas: noctis autem nomine, hujus mundi adversitas designatur. Unde & per Psalmistam dicitur: *Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* Quia enim sancti viri ita prosperitatem sæculi despicientes calcant, sicut adversitatem ejus calcantes tolerant, per magnam mentis celsitudinem, mundi sibi & adversa, & prospera subtermentes dicunt: *Sicut tenebræ ejus, ita & lumen ejus.* Ac si apertius dicant: Sicut intentionis nostræ fortitudinem ejus tristitia non premunt, ita hanc nec blanda corrumpunt.

CAPUT CCLXIV.

Psalm. 138. Et nox illuminatio mea in deliciis meis.

Quia dum per intellectum mysticum studiosa mens reficitur, jam in ea vitæ præsentis obscuritas fulgore diei subsequenti illuminatur; ut etiam in hujus corruptionis caligine in intellectum illius, vis futuri luminis erumpat, & verborum deliciis pasta prægustando discat, quid de pabulo veritatis esuriat.

CAPUT CCLXV.

Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus: nimis confortatus est principatus eorum.

Amicus quasi animi custos vocatur. Quia igitur
Psalmista prospexit electos Dei à mundi hujus amore separatos, custodire in mandatis cælestibus voluntatem Dei, miratus est amicos Dei dicens: *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus.* Et tanquam si ab eo protinus causas tanti honoris nobis insinuari quæreremus, illico adjunxit: *Nimis confortatus est principatus eorum.* Ecce electi Dei carnem domant, spiritum roborant, dæmonibus imperant, virtutibus coruscant, præsentia despiciunt, æternam patriam cum voce & moribus prædicant, eam etiam moriendo diligunt, atque ad illam per tormenta pertingunt: occidi possunt, & flecti nequeunt. *Nimis ergo confortatus est principatus eorum.* In ista ipsa passione, qua ceciderunt in morte carnis, videte quantum fuerit culmen mentis: unde hoc, nisi quia confortatus est principatus eorum? Sed ne putes quòd sic magni forsitan pauci sunt, subjunxit: *Diminuerabo eos, & super arenam multiplicabuntur.* Totum mundum, fratres, aspiciat, martyribus plenus est. Jam penè tot qui videamus, non sumus, quot veritatis testes habemus. Deo ergo numerabiles, nobis super arenam multiplicati sunt: quia quanti sint, à nobis comprehendi non possunt. Sed quisquis ad hanc pervenit dignitatem, ut amicus vocetur Dei, sese in se conspiciat: dona autem, quæ percipit, super se: nihil suis meritis tribuat, ne ad inimicitias erumpat.

CAPUT CCLXVI.

Nonne qui oderant te, Domine, oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Perfecto odio oderam illos, inimici facti sunt mihi.

Inimicos Dei perfecto odio odisse, est & quod facti sunt diligere, & quod faciunt increpare: mores pravorum premere, & vitæ prodesse. Penfandum ergo est, quando ab increpatione quiescit, quanta culpa, si cum pessimis pax tenetur, si Propheta tantus hoc velut in hostiam Deo obtulit, quod contra se pro Domino pravorum inimicitias excitavit.

CAPUT CCLXVII.

Labor laborum suorum operiet eos.

Nihil est ad defendendum puritate tutius, nihil ad dicendum veritate facilius: nam dum fallaciam suam tueri conatur, duro cor labore fatigatur. Hinc ergo scriptum est: *Labor laborum suorum operiet eos.* Qui enim nunc implet, tunc operiet: quia cujus nunc animum per blandam inquietudinem exerit, tunc per asperam retributionem premit. Hinc per Hieremiam dicitur: *Docuerunt linguam suam loqui mendacium, ut inique agerent, laboraverunt.* Ac si aperte diceretur: *Qui amici esse veritatis sine labore potuerunt, ut peccent, laborant: cumque vivere simpliciter renuunt, laboribus exiguunt ut moriantur.*

CAPUT CCLXVIII.

Obumbrat caput meum in die belli.

Bellum quippe patimur, cum carnis nostræ tentationibus impugnamur. De quo bello per Pro-

phetam dicitur: *Obumbravit caput meum in die belli.* A
Quia igitur reprobi, dum fame verbi deficiunt, etiam belli gladio transiguntur, electos suos Dominus in fame a morte eripit, & in bello à gladio abscondit: quia eorum mentes dum verbi sui pabulo reficit, contra tentationes corporis fortes reddit.

CAPUT CCLXIX.

In miseriis non subsistent.

Pf. 119. b

*In exp. B.
Tob. 12. c. 11*

HOc de reprobatorum flagello in patientia Psalmista testatur: qui in miseriis subsisterent, si æquanimiter adversa tolerarent. At postquam mente inter flagella corrunt, quasi inter illatas miseras subsistendi constantiam perdunt.

CAPUT CCLXX.

Pf. 140. a *Elevatio manuum mearum sacrificium vespertinum.*

*In exp. B.
Tob.*

Quia Redemptor noster juxta mundi finem vim persequentium pertulit, semetipsum pro nobis sacrificium vespertinum dedit.

CAPUT CCLXXI.

Pf. 140. *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.*

*In exp. B.
Tob. 1. c. 17
in fin.*

Studiosè lingua sub magni moderaminis libratione frænanda est, non insolubiler obliganda, ne aut laxata in vitium defluat, aut restricta etiam ab utilitate torpescat. Quod bene Psalmista considerans, brevi postulatione complexus est, *Pone, Domine, custodiam ori meo, & ostium circumstantia labiis meis.* Ostium namque aperitur, & clauditur. Qui ergo ori suo nequaquam poni obstaculum, sed ostium petiit, apertè docuit quod & per disciplinam retineri lingua debeat, & ex necessitate laxari, quatenus os discretum & congruo tempore taciturnitas claudat. Hinc namque per quemdam dicitur: *Sapientis tacebit usque ad tempus:* ut nimirum cum opportunum considerat, postposita censurâ silentij, loquendo quæ congruunt, in usum se utilitatis impendat. Hinc Salomon ait: *Tempus tacendi, & tempus loquendi.* Discretè quippe vicissitudinum pensanda sunt tempora, ne aut cum restringi lingua debet, per verba se intuliter solvat: aut cum loqui utiliter potest, semetipsum pigrè restringat.

CAPUT CCLXXII.

Pf. 140. a *Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.*

*Hom. 12. in
Evang.
ante med.*

Quid per appellationem capitis, nisi ea, quæ principatur corpori, mens vocatur? Impinguet ergo caput oleum peccatoris, cum demulcet mentem favor adulantis.

CAPUT CCLXXIII.

Pf. 143. a *Benedictus Dominus Deus meus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.*

*In exp. B.
Tob. 15. c. 21*

Per manus videlicet operationem, per digitos verò discretionem signat.

CAPUT CCLXXIV.

*Protektor meus, & in ipso sperabo, subjiciens Pf. 143. a
populos sub me.*

Sancti mentibus populi subiguntur, cum ab eis sper districtæ severitatis præsentiam cogitationes stultæ desiliunt, ut non per abrupta phantasmatum rapiant, sed rationis subditæ à corde humiliter conquescant.

CAPUT CCLXXV.

B Domine, inclina celos tuos, & descende: tange montes, et fumigabunt. *Pf. 143. b*

Quid cælorum nomine, nisi prædicatorum ordo signatur? Nisi ergo prædicatores sancti ab illa immensitate contemplationis internæ, quam capiunt, ad infirmitatem nostram humillima prædicatione, quasi quadam incurvatione descenderent, nunquam utique in fide filios gignerent. Nobis quippe professe non possent, si in suæ altitudinis erectione persistenterent. Si enim sancti viri ea nobis prædicare velent, quæ capiunt, cum in superna contemplatione debriantur, & non magis scientiam suam quodam moderamine, & sobrietate temperarent, adhuc angusto intelligentiæ sinu illa superni fontis fluente quis caperet? Vnde nunc bene dicitur: *Domine, inclina celos tuos, & descende.* Cum enim inclinatur cæli, descendit Dominus: quia cum se in prædicatione sua sancti doctores attrahunt, divinitatis notitiam nostris cordibus infundunt. Nequaquam quippe ad nos descenderet, si prædicatores ejus in contemplationis rigore inflexibiles permanerent. Inclinantur ergo cæli, ut descendat Dominus: quia nimirum si nostræ infirmitati non condescenderent, nos ad suam celsitudinem numquam eleverent.

CAPUT CCLXXVI.

*Qui liberaisti David servum tuum de gladio Pf. 143. b
maligno.*

Quid hoc loco per malignum gladium, nisi ira vel persuasio maligni hostis exprimitur? Benignus quippe sanctæ prædicationis est gladius, quo percutimur, ut à culpa moriamur. Malignus verò est diabolica persuasionis gladius, quo malè quisque percutitur, ut à vitæ rectitudine extingatur. Antiqui namque hostis est gladius ille tunc damnatus homo, in usum ministerij ejus assumptus. Ipsum quippe per malitiam fraudis exhibet, & infirmorum corda transigit.

CAPUT CCLXXVII.

E In illa die peribunt omnes cogitationes eorum. *Pf. 145. a*

Quia æterna mala nunquam cogitata reperiunt, & subito amittunt bona temporalia, quæ diu tractando tenuerunt.

CAPUT CCLXXVIII.

Humiliat autem peccatores usque ad terram. *Pf. 145. b*

Quæ major poterit esse humiliatio, quam deserto Creatore, creaturam quærere: desertis supernis gaudiis, infimis rebus inhiare? Amisissis enim

cælestibus, terrenum est omne quod sibiunt: & dum plus videre conantur, minus est quod appetunt. De quibus per Hieremiam dicitur: *Recedentes à te, in terra scribentur. At contra de electis: Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in calis.*

CAPUT CCLXXIX.

Qui producit in montibus fœnum, & herbam servituti hominum.

Quid hoc loco per herbam, nisi sustentatio prædicantis demonstratur, cum dicitur: *Qui produci in montibus fœnum, & herbam servituti hominum?* Herba produciuntur, cum sublimes hujus sæculi ad fidei cognitionem vocati, sanctis prædicatoribus in hujus vitæ itinere transitoria alimenta largiuntur.

CAPUT CCLXXX.

Qui dat jumentis escam ipsorum, et pullis corvorum invocantibus eum.

Iumenta escam accipiunt, dum sacra Scripturæ pabulo mentes dudum brutæ satiantur. Pullis verò corvorum, filiis scilicet gentium esca datur: cum eorum desiderium nostra conversatione reficitur. Ille corvus esca fuit, dum ipsum sancta Ecclesia quæretet: sed nunc escam accipit, quia ipse ad conversionem alios exquirat. Cujus videlicet pulli, id est, prædicatores ex eo editi, non in se præsumunt, sed in viribus Redemptoris sui. Vnde bene dicitur: *Et pullis corvorum invocantibus eum.* Nihil enim sua virtute posse se sciunt. Et quamvis animarum lucra piis votis esuriant, ab illo tamen, qui cuncta intrinsecus operatur, hæc fieri exoptant. Vera enim fide comprehendunt: quia, *neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat: Deus.*

CAPUT CCLXXXI.

Mittet verbum suum, et liquefaciet ea: stabit spiritus ejus, et fluent aquæ.

Per has aquas, ad se currentem Dominus signat. Aquæ namque de gelu currunt, quia plerique ex duris persecutoribus magni prædicatores fiunt. Gelu igitur in aquam liquatur, cum torpor interni frigoris ad irrigationem vertitur prædicationis. An Paulus gelu non erat, qui acceptis epistolis Damascum pergens, in corde fidelium quasi in terra Dei jactata verbi semina, ne ad perfectionem operum surgerent, restringere quærebat? Sed gelu hoc in aquam rediit: quia quos persequendo prius premere studuit, hos postmodum fluentis sanctæ exhortationis infudit; ut tantò uberior electorum messis exurgeret, quantò hæc imber Dei, etiam ab ore persecutoribus irrigaret.

CAPUT CCLXXXII.

Præceptum posuit, et non præteribit.

Quia semel fixa judicia Dei mutari nequaquam possunt. Cum ergo exterius mutari videtur sententia, interius consilium non mutatur: quia de unaquaque re immutabiliter intus constituitur, quidquid foris mutabiliter agitur.

CAPUT CCLXXXIII.

Virtutem operum suorum annuntiabit populo suo, ut det illis hereditatem gentium.

Ag si aperte dicat: Idcirco fortitudinem suæ operationis insinuat, ut eum, qui audierit, donis ditet.

CAPUT CCLXXXIV.

Exultabunt sancti in gloria, lætabuntur in cubilibus suis.

Quia scilicet cum mala ab exterioribus fugiunt, securi intra mentium secreta gloriantur. Sed tunc lætitia cordium perfecta erit, cum carnis ab exterioribus pugna non fuerit. Nam quousque caro illicit (quia quasi nostræ domus paries quatitur) etiam cubile turbatur.

CAPUT CCLXXXV.

Laudate eum in potentatibus ejus, laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.

Divina fortitudinis facta tunc verius explemus, cum hæc nos explere non posse cognoscimus. Tunc facundius loquimur, cum ab his obstupescendo reticemus. Ad narranda quippe Dei opera, habet defectus noster, quam sufficienter exerat linguam suam, ut quæ comprehendere idonee non valet, hæc idonee mutus laudet. Vnde bene nunc per Psalmistam dicitur: *Laudate eum in potentatibus ejus: Laudate eum secundum multitudinem magnitudinis ejus.* Ille quippe Deum laudat secundum multitudinem magnitudinis, qui se succumbere in ejus laudis explanatione considerat.

CAPUT CCLXXXVI.

Laudate eum in tympano, et choro.

Quanta sit concordie virtus, ostenditur, cum sine illa virtute, reliquæ virtutes non esse monstrantur. Magna enim est virtus abstinentiæ, sed si quis ita ab alimentis abstinere, ut ceteros in cibo dijudicet, & alimenta eadem, quæ Deus creavit ad percipiendum cum gratiarum actione, in fidelibus etiam damnet: quid huic virtus abstinentiæ facta est, nisi laqueus culpæ? Hinc ergo Psalmista nullam esse abstinentiam sine concordia designans, ait: *Laudate eum in tympano, & choro.* In tympano enim corium siccum resonat, in choro autem voces concorditer cantant. Quid ergo per tympanum nisi abstinentia, & quid per chorum, nisi charitatis concordia designatur? Qui itaque sic abstinentiam tenet, ut concordiam deserat: laudat quidem in tympano, sed non laudat in choro.

CAPUT CCLXXXVII.

Item unde supra.

Sepe nonnulli quod quædam specialiter dona percipiunt, superbiendo domum concordie, quod majus est, amittunt: ut si fortasse carnem præ ceteris gula refrenatione quis edomat, concordare eis, quos superat, abstinendo contemnat. Sed qui abstinentiam à concordia separat, quid admoneat Psalmista perpendat, ait enim: *Laudate eum in tympano, & choro.* In tympano namque sicca & percussa pellis resonat: in choro autem voces sociatæ concordant.

Finis expositionis in Psalmos.